

**МІНІСТЕРСТВО ФІНАНСІВ УКРАЇНИ
УНІВЕРСИТЕТ ДЕРЖАВНОЇ ФІСКАЛЬНОЇ СЛУЖБИ УКРАЇНИ
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИ ІНСТИТУТ ЕКОНОМІКИ,
ОПОДАТКУВАННЯ ТА МИТНОЇ СПРАВИ
КАФЕДРА ПОДАТКОВОЇ ПОЛІТИКИ**

ЗБІРНИК ТЕЗ

**студентської наукової інтернет-конференції
на тему:
«АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ОПОДАТКУВАННЯ»**

11 листопада 2021 року

ЕЛЕКТРОННЕ ВИДАННЯ

**Ірпінь
2021**

УДК _____

ББК _____

*Рекомендовано до друку Вченою радою
факультету податкової справи, обліку та аудиту
(протокол № 1 від 16 грудня 2021 року)*

Збірник тез студентської наукової інтернет-конференції «Актуальні проблеми оподаткування». Ірпінь, 2021. – _____ с.

У збірнику опубліковано тези здобувачів вищої освіти – учасників студентської наукової конференції.

Видання призначене для молодих вчених, аспірантів, студентів.

УДК _____

ББК _____

**Матеріали розміщено в авторській редакції.
Відповідальність за зміст матеріалів, хз відповідність
вимогам чинного правопису і достовірність фактів
та статистичних даних несуть автори.**

ЗМІСТ

1. **Базильчук Лілія Олександрівна (ФАБ-19-1)** 6
Особливості загальнообов'язкового декларування доходів громадян України
Науковий керівник: Ізмайлов Я.О., д.е.н., професор кафедри
2. **Баранов Владислав Віталійович (ОМПз-20-1)** 10
Імплементация зарубіжного досвіду податкового консультування в Україні
Науковий керівник: Іванишина О.С., к.е.н., доцент кафедри
3. **Безус Ірина Олександрівна (ОМП-21-1)** 15
Удосконалення системи податкового контролю за діяльністю благодійних організацій в Україні
Науковий керівник: Ізмайлов Я.О., д.е.н., професор кафедри
4. **Варважицька Тетяна Володимирівна (ФАБ-19-1)** 19
Трансформація фіскальна політики в умовах євроінтеграції
Науковий керівник: Тучак Т.В., к.е.н., доцент кафедри
5. **Виговський Олександр Олегович (ФМФА-20-1)** 22
Напрями підвищення ефективності діяльності ДПС України
Науковий керівник: Панура Ю.В., к.е.н., доцент кафедри
6. **Герман Яна Ігорівна (ФБі-20-1)** 24
Тіньова економіка та напрями зниження її рівня
Науковий керівник: Герасименко О.М., к.е.н., ст. викладач кафедри
7. **Гнатюк Світлана Сергіївна (ОМП-21-1)** 28
Проблеми оподаткування контрольованих іноземних компаній (КІК) в Україні
Науковий керівник: Ізмайлов Я.О., д.е.н., професор кафедри
8. **Заворотня Анастасія Віталіївна (ПТБ 19-1)** 33
Ухилення від сплати податків: причини та шляхи вирішення
Науковий керівник: Ізмайлов Я.О., д.е.н., професор кафедри
9. **Карманикова Ілона Юріївна (ФБі-20-1)** 36
Екологічне оподаткування в Україні
Науковий керівник: Герасименко О.М., к.е.н., ст. викладач кафедри
10. **Колесник Вікторія Миколаївна (ФАБ-20-1)** 39
Трансформація податкової політики України в умовах євроінтеграції
Науковий керівник: Герасименко О.М., к.е.н., ст. викладач кафедри
11. **Конончук Катерина Олександрівна (ОПБ-19-1)** 43
Фіскальна політика та механізм її реалізації
Науковий керівник: Калита Т.А., к.е.н., доцент кафедри

12.	Лисак Катерина Сергіївна (ОМП-20-1) Податкове навантаження: методика оцінки та способи зменшення <i>Науковий керівник:</i> Панура Ю.В., к.е.н., доцент кафедри	46
13.	Лукашенко Лілія Артемівна Омельчук Олександра Михайлівна (ФАБ-19-1) Податкова політика України на сучасному етапі <i>Науковий керівник:</i> Ізмайлов Я.О., д.е.н., професор кафедри	49
14.	Луцько Марія Ігорівна (ПТБ-19-1) Особливості оподаткування продажу власної сільгосппродукції <i>Науковий керівник:</i> Ізмайлов Я.О., д.е.н., професор кафедри	52
15.	Ляшук Надія Юріївна (ОПБ-19-1) Система місцевого оподаткування в Україні <i>Науковий керівник:</i> Панура Ю.В., к.е.н., доцент кафедри	56
16.	Макодай Тетяна Сергіївна (ФМФА-20-1) Особливості реєстрації податкової застави рухомого і нерухомого майна <i>Науковий керівник:</i> Панура Ю.В., к.е.н., доцент кафедри	59
17.	Моїсеєнко Анастасія Олександрівна(ОМП-20-1) Корпоративне податкове планування та способи його удосконалення <i>Науковий керівник:</i> Панура Ю.В., к.е.н., доцент кафедри	62
18.	Некраса Ганна Сергіївна (ФАБ-19-1) Сучасний стан податкової політики України <i>Науковий керівник:</i> Тучак Т.В., к.е.н., доцент кафедри	65
19.	Сучок Олена Сергіївна, Тарасюта Марина Олексіївна (ОПБ-18-1) Оподаткування доходів фізичних осіб: актуальні питання та напрями удосконалення <i>Науковий керівник:</i> Герасименко О.М., к.е.н., ст. викладач кафедри	68
20.	Сучок Олена Сергіївна, Яцунь Юлія Віталіївна (ОПБ-18-1) Удосконалення методів боротьби з ухиленням від сплати податків <i>Науковий керівник:</i> Панура Ю.В., к.е.н., доцент кафедри	71
21.	Сущенко Ірина Михайлівна (ОПБ-19-1) Концептуальні основи формування фіскальної політики в умовах євроінтеграційних процесів <i>Науковий керівник:</i> Калита Т.А., к.е.н., доцент кафедри	74
22.	Терещук Софія Вікторівна (ОПБ-19-1) Проблеми оподаткування доходів фізичних осіб <i>Науковий керівник:</i> Панура Ю.В., к.е.н., доцент кафедри	78

23. **Чекмарьова Наталія Леонідівна (ФБі-20-1)** 82
Оподаткування грального бізнесу в Україні
Науковий керівник: Герасименко О.М., к.е.н., ст. викладач кафедри
24. **Шворак Ірина Віталіївна (ОМП-21-1)** 86
Проблеми та перспективи розвитку адміністрування податку на додану вартість в Україні
Науковий керівник: Ізмайлов Я.О., д.е.н., професор кафедри
25. **Широян Давід Горович (ОМП-20-1)** 89
Негативні та позитивні наслідки діяльності офшорних зон
Науковий керівник: Лекарь С.І., д.ю.н., професор кафедри
26. **Яковчук Альона Віталіївна (ОПБ-19-1)** 92
Особливості застосування спрощеної системи оподаткування
Науковий керівник: Калита Т.А., к.е.н., доцент кафедри
27. **Ясак Віталій Анатолійович (ФМФА-20-1)** 95
Спрощена система оподаткування суб'єктів малого підприємництва та її роль у розвитку малого бізнесу
Науковий керівник: Іванишина О.С., к.е.н., доцент кафедри

Базильчук Л.О.,
здобувач вищої освіти
групи ФАБ-19-1
Науковий керівник:
Ізмайлов Я.О.,
д.е.н., професор кафедри

ОСОБЛИВОСТІ ЗАГАЛЬНООБОВ'ЯЗКОВОГО ДЕКЛАРУВАННЯ ДОХОДІВ ГРОМАДЯН УКРАЇНИ

В Україні та країнах СНД декларування доходів фізичних осіб використовується як зручний інструмент для вирішення питань оподаткування, питань соціальної політики (надання пільг, субсидій), боротьби з корупцією. Особисте декларування доходів фізичними особами в Україні та країнах СНД носить поодинокі випадки, що говорить про важливість цього питання для наукових досліджень.

Під час вивчення окресленого питання були використані праці провідних учених у галузі податкового права Новицького А.М., Лисенка В.В., Швабія К.І., Стародуб Д.М. та інших.

Декларувати свої доходи зобов'язані не всі. Є категорії громадян, для яких ця процедура є добровільною та які можуть не подавати декларацію. Тому необхідно визначити, які саме доходи підлягають обов'язковому декларуванню, а які доходи можна декларувати за бажанням.

Обов'язкове декларування – це розширення кола осіб, які зобов'язані подавати декларацію залежно від рівня доходів або майнового стану відповідно до встановлених критеріїв.

Щорічне подання декларації про майновий стан і доходи за минулий рік, сплата податків і зборів у порядку і розмірах, встановлених законом – це конституційний обов'язок громадян. Порядок подання податкової декларації про майновий стан і доходи та оподаткування доходів фізичних осіб встановлено Податковим кодексом України.

Згідно з чинним податковим законодавством фізичні особи зобов'язані подавати податкову декларацію у випадку якщо така особа отримувала дохід від двох і більше податкових агентів протягом року і при цьому річна сума оподаткованого доходу перевищує сто двадцять розмірів мінімальної заробітної плати [1, с.259].

Крім цього, громадяни України повинні подавати декларацію про майно, доходи, витрати і зобов'язання фінансового характеру, якщо вони підпадають під дію Закону України «Про запобігання корупції», «Про державну службу» [2]. Зокрема, Законі України «Про державну службу» зазначено, що «декларація про майно, доходи, витрати і зобов'язання фінансового характеру подається за минулий рік за формою і в порядку, що встановлені Законом України «Про засади запобігання і протидії корупції» [3].

На практиці, вимога законодавства стосується в основному державних службовців і посадових осіб різного рівня. Це зумовлено прагненням боротьби з корупцією, здобутки якої в Україні є невітшними.

В Україні існує поділ на активні та пасивні доходи, що не передбачає, що в одному випадку доходи оподатковуються через податкових агентів, а решта – через подання податкових декларацій. Такий поділ доходів на активні та пасивні в податковому праві розглядається як спосіб дотримання принципу соціальної спрямованості в оподаткуванні. Оподаткування 74 пасивних доходів у вигляді процентів за депозитами, ощадними сертифікатами, роялті [4, с. 127].

Інформація, що зазначається в декларації громадянина України повинна включати:

1) прізвище, ім'я, по батькові, реєстраційний номер облікової картки платника податків;

2) об'єкти нерухомості, що належать суб'єкту декларування та членам його сім'ї на праві приватної власності;

3) об'єкти незавершеного будівництва;

4) цінне рухоме майно, вартість якого перевищує 100 прожиткових мінімумів;

5) цінні папери, у тому числі акції, облігації, чеки, сертифікати, векселі;

6) інші корпоративні права;

7) нематеріальні активи;

8) отримані (нараховані) доходи;

9) фінансові зобов'язання;

10) видатки та всі правочини;

11) посаду чи роботу, що виконується або виконувалася за сумісництвом;

12) входження суб'єкта декларування до керівних, ревізійних чи наглядових органів.

Наведемо, приклад, найбільш розповсюджених ставок декларування:

– 5% для валютних цінностей, розміщених на рахунках в банках України та інші активи які знаходяться (zareestrovani) в Україні,

– 9% - валюта, на банківських рахунках та інші активи, які знаходяться закордоном, право грошової вимоги до нерезидентів,

– 2,5 % - за ОВДП, придбаних у період з 01.01.2021 по 20.06.2022р. до подання декларації.

Граничні строки подання Декларації за звітний (податковий) 2020 рік:

– для громадян, які відповідно до норм розділу IV «Податок на доходи фізичних осіб» ПКУ зобов'язані подавати Декларацію, та осіб, які провадять незалежну професійну діяльність, – до 01 травня року, що настає за звітним. Останній день – 30.04.2021;

– для фізичних осіб, які декларують право на податкову знижку – по 31 грудня включно наступного за звітним роком. Останній день – 31.12.2021.

Наразі декларація може подаватись платниками податків в один із таких способів (за вибором):

- особисто або уповноваженою на це особою;
- надсилатись поштою з повідомленням про вручення та з описом вкладення;
- засобами електронного зв'язку в електронній формі з дотриманням вимог законів щодо електронного документообігу.

Розвиток електронних технологій та їхнє використання фізичними особами і підприємствами зробив можливим створення доступного для всіх платників податків автоматизованого декларування, яке є зрозумілим для всіх, покращує розуміння закону та прозорість у відносинах між платником податків і податковими органами. Також при цьому забезпечується реалізація права платника податків на отримання всієї інформації про себе, що є в податкових базах даних. Е–декларування скорочує витрати платників та податкових органів на адміністрування податкових декларацій, що відображується на якості послуг.

Для зручності платників та спрощення процедури декларування доходів громадянами, на офіційному веб-порталі «Державна податкова служба України» в Електронному кабінеті у розділі «ЕК для громадян» працює електронний сервіс «Декларація про майновий стан і доходи». За допомогою цього сервісу можна заповнити декларацію та надіслати її до контролюючого органу в електронному вигляді з копіями первинних документів, зокрема, для використання права на податкову знижку.

Стимулювання електронного декларування шляхом запровадження додаткових електронних сервісів (кабінет платника податків із цифровим підписом/без цифрового підпису, ідентифікація через обслуговуючий банк платника податків, підтвердження подання декларації через СМС, мобі-сервіс тощо).

У перспективі запроваджуватиметься попереднє заповнення декларації в податковому кабінеті платника податків з використанням даних, наявних у розпорядженні податкових органів, про суми річного доходу платника податків і його майновий стан.

Отже, обов'язкове декларування доходів громадян має на меті зменшити тінізацію економіки. Наразі механізм обов'язкової подачі декларації є не повністю узгодженим на законодавчому рівні, проте є значні зрушення в напрямку оптимізації способів подачі декларацій, наприклад, можливість подавати декларацію у електронному вигляді.

Список використаних джерел:

1. Актуальні проблеми теорії та практики оподаткування : монографія/ [за ред. Новицького А. М., Лисенка В. В., Швабія К. І.]. – Ірпінь :Видавництво Національного університету ДПС України, 2013. – 558 с.
2. Про запобігання корупції: закон України № 1700-VII від 14.10.2014ю URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/1700-18>
3. Про дежавну службу: закон України № 889-VIII від 10.12.2015. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/889-19>

4. Стародуб Д. М. Правове регулювання декларування доходів фізичних осіб: порівняльна характеристика України та країн СНД : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07 / Стародуб Д. М.; Держ. фіскальна служба України, Ун-т держ. фіскальної служби України. – Ірпінь, 2017. – 204 с.

Баранов В.В.
здобувач вищої освіти
групи ОМПз-20-1
Науковий керівник:
Іванишина О.С.,
к.е.н., доцент кафедри

СУЧАСНИЙ СТАН ФУНКЦІОНУВАННЯ СИСТЕМИ ПОДАТКОВОГО КОНСУЛЬТУВАННЯ В УКРАЇНІ

Актуальність дослідження. Виконуючи обов'язок - сплачувати встановлені законодавством податки та збори, платники податків часто стикаються із необхідністю отримання певного сприяння із боку осіб, які обізнані у податковому праві, тому що не можуть самостійно вирішити низку проблем, спричинених складністю та мінливістю податкового законодавства України. У разі неможливості отримання кваліфікованої інформації про податки та збори виникають проблеми із тим, що багато платників податків починають не належно виконувати чи взагалі ухилятися від обов'язків своєчасної та повної сплати податкових зобов'язань та інших порушень податкового законодавства. Це ще раз наголошує на важливості та необхідності податкового консультування, яке в першу чергу має підвищити рівень податкової культури платників [3].

Стан і ступінь розробки проблеми в спеціальній літературі. Серед зарубіжних учених-економістів дослідження яких присвячені цій проблематиці, слід виділити наступних дослідників-фахівців податкового консультування: Д. Черник, О.Болтенко, Кортъ, Р.Буссе, Т. Михалик. У вітчизняних профільних дослідженнях дану проблематику вивчали наступні вчені: І. Сисоєва, О. Смирнова, Л. Рубаненко, Т. Тучак, Ф.Ткачик.

Метою дослідження є вивчення сучасного стану функціонування системи податкового консультування в Україні.

В сучасних умовах податкове законодавство передбачає інститут податкового представництва та консультування, завдяки якому здійснюється забезпечення надання кваліфікованої допомоги платникам податків при вирішенні податкових питань, чи то приватна консультація, чи захист прав та інтересів у суді та податкових органах.

Отже, податковий консультант повинен мати повний спектр знань в галузі податків і зборів, щоб якісно й належним чином вирішити проблеми, що виникли у його клієнтів, адже за результат неправильного податкового консультування відповідатиме саме платник податків [2].

До вибору уповноваженого представника у вирішенні зазначеного питання платнику податку варто ставитися дуже ретельно, оскільки як вже було наголошено, податковий консультант не повинен надати своєму клієнту такі рекомендації, у якого не виникнуть ще більші труднощі. Платник податків

може звернутися до аудиторів, які зараз займаються у податковими питаннями, розширюючи предмет своєї діяльності. Можна також звернутися до адвокатів через юридичні консультації, які можуть виконувати таку роботу в рамках юридичних справ. Проте, найчастіше звертаються до осіб і фірм, чия діяльність якраз заснована на податковому консультуванні.

Отже, податковий консультант – це фахівець, який оптимізує податкові платежі та дотримується законності їх обліку. Він допомагає компанії визначити найбільш вигідний варіант оподаткування, консультує з питань сплати податків та побудови внутрішнього податкового відділу компанії [3].

На відміну від аудитора чи адвоката із фінансових питань, податковий консультант має право не просто консультувати та давати поради. Його пряме завдання – вибудовувати стратегію взаємин із податковими органами для свого клієнта.

На нашу думку, робота податкового консультанта схожа на діяльність адвоката у фінансових справах, проте на відміну від будь-якого юриста, консультант набагато глибше розуміється на фінансах, плануванні та бухгалтерському обліку. Не випадково, подібні фахівці володіють двома освітами – юридичною та економічною.

Стосовно бухгалтерів, то їм зазвичай не вистачає компетенцій, щоб вносити корективи у фінансову політику. Більше того, часто бухгалтери, будучи матеріально відповідальною особою, воліють перестрахуватися і переплатити державі. У результаті компанія втрачає прибуток.

Хоча ринок вітчизняного консультування в податковій сфері розвивається досить динамічно, все ж таки у керівників ще не склалося розуміння важливості та необхідності залучення консультантів для вирішення складних управлінських та організаційних проблем підприємства. Це частково пов'язано із тим, що багато керівників поки що не повністю усвідомили, що успішні організаційні рішення вимагають високої компетенції та глибоких спеціалізованих знань.

Сьогодні більшість сфер українського консалтингу не регламентується жодними законодавчими актами, і для здійснення консультаційної діяльності юридичним та фізичним особам не потрібна спеціальна освіта, ліцензії на право ведення цієї діяльності. Не у всіх галузях достатній вплив мають професійні об'єднання консультантів, недостатньо джерел, з яких клієнти могли б дізнатися про надійність та професіоналізм окремого консультанта чи консалтингової компанії. Як наслідок — прихід у консалтинг людей з низьким професійним рівнем, дилетантів, які не дотримуються етичних норм консалтингу. Це негативно впливає на загальну якість консалтингових послуг та імідж консультанта в очах керівників підприємств.

При цьому експерти прогнозують підвищення статусу податкових консультантів та потреби у їхніх послугах, оскільки динаміка податкового законодавства та заяви керівників підприємств про непосильне податкове навантаження ставлять на перший план питання оптимізації оподаткування. Система оподаткування продовжує своє становлення, запроваджуються нові податки, скасовуються чинні, вносяться зміни до чинного законодавства,

розвивається та змінюється сучасний бізнес. Нерідко у керівництва організації бракує часу те що, щоб шукати фахівців, які мають достатніми знаннями у сфері оподаткування, тим більше навчати наявних. У разі податкові консультанти та його послуги незамінні.

Податкові консультанти виявляються затребуваними й у тих випадках, коли в організації не вистачає фахівців, здатних вирішувати певну проблему із таким самим шансом на успіх. Потреба компаній в незалежних консультантах зовсім не є ознакою некомпетентності співробітників організації. Темпи зміни податкового законодавства разом з темпами змін на ринку та в техніці управління організацією настільки високі, а потреби настільки різноманітні, що навіть найбільші організації можуть відчувати брак власних ресурсів для вирішення деяких нових проблем та використання нових можливостей [3].

Також консультанти, взявши на себе на час виконання специфічних функцій у галузі оподаткування, дозволяють не тільки вивільнити трудові ресурси організації для вирішення нових завдань, але й виявити недоліки і запропонувати рекомендації щодо їх виправлення.

Ще однією причиною звернення до послуг податкових консультантів є неупереджений погляд зі сторони на діяльність компанії. Так часом керівники і фахівці суб'єкта господарювання не помічають тих можливостей, які відкриваються перед організацією на перспективу, не враховують їх у своїх управлінських рішеннях через те, що вони надто залучені до оперативної діяльності своєї компанії. У цьому випадку податковий консультант допомагає їм своїм професійним та незалежним поглядом з боку побачити та зрозуміти нові можливості бізнесу більшою мірою. Переваги зовнішнього консультанта очевидні: свіжий погляд і безсторонність у тих ситуаціях, коли співробітники організації не можуть бути об'єктивними. Деякі керівники використовують податкові консультанти як «резонатор», розглядаючи з ними всі можливі схеми, рішення, перш ніж прийняти остаточний варіант.

Особливо слід виділити як одну із причин обґрунтування рішень, ухвалених керівництвом. Необхідність детального обґрунтування рішення в галузі оподаткування, що приймається керівництвом або відповідними спеціалістами організацій, викликана тим, що ці рішення часто містять певні ризики. Якщо ці ризики високі, то керівник, запрошуючи податкового консультанта для оцінки прийнятих рішень, може вплинути на їхню величину та запобігти негативним наслідкам. Таким чином, керівник не лише знижує фінансові ризики своєї організації, до категорії яких належать і податкові ризики, а й водночас перевіряє професійну компетентність своїх спеціалістів.

Ще не варто забувати про роль підвищення культури взаємин держави та платника податків. Необхідно виховувати добросовісного платника податків, який правильно слідуватиме правилам податкового законодавства. А отже, має бути сформована просвітницька та інформаційна робота з платником податків, яка б надала розвиток податкової культури та дисципліни. Також слід створити сприятливі умови для платника податків, саме доброзичливе ставлення до нього, інформування та консультування його. Так можна зрозуміти, що податкове консультування є важливим і для самої держави, оскільки це

допоможе в оптимізації процедури оподаткування. Держава отримує можливість отримати надійних фахівців, які зможуть забезпечити контроль за достовірністю податкової звітності та правильністю оподаткування [1].

Податкове консультування розвивається у кількох напрямках, що сформувалися у процесі інтенсивного розвитку культури податкових відносин і мають тенденцію до розширення, а саме:

1. Професійна діяльність незалежних фахівців, що включає діяльність податкових консультантів, аудиторів, юристів, адвокатів, медіаторів, арбітражних управляючих, фінансових посередників (банків та інших фінансових інститутів – інвестиційних, управляючих страхових компаній, пенсійних фондів). В рамках зазначеного блоку спеціалізовані функції податкового консультування притаманні податковим консультантам, інші спеціалісти здійснюють консультування з податкових питань як послуги, що супроводжують основну діяльність;

2. Реалізація публічних функцій державними органами щодо роз'яснення положень податкового законодавства (Міністерством фінансів, Державною податковою службою, Державною митною службою (у частині митних платежів), іншими адміністраторами податкових доходів, а також іншими структурами, що мають відповідні повноваження відповідно до закону. Реалізація цієї функції передбачає роз'яснювальну роботу, відповіді на запити платників податків щодо конкретних ситуацій, здійснення податкового аудиту при досудовому врегулюванні податкових спорів.

3. Діяльність фахівців та спеціалізованих підрозділів у корпораціях та консолідованих групах платників податків, що здійснюють консультування дочірніх організацій, територіально відокремлених підрозділів та кластерних бізнес-одиниць у процесі здійснення внутрішнього контролю, обліку інформації для цілей оподаткування (податкового обліку), застосування трансфертних цін у світлі протидії звинуваченням у необґрунтованій податковій вигоді.

Таким чином, об'єктивні умови розвитку податкових відносин призводять до розширення складу суб'єктів, які здійснюють консалтинг з податкової проблематики як на основі договірних відносин у рамках цивільного обігу, так і у межах громадських послуг. Крім того, податкове консультування охоплює різноманітність не лише суб'єктів, а й об'єктів, економічних умов здійснення консультаційної діяльності та фінансування цієї діяльності. Ця обставина вимагає впорядкування функціонування даної сфери, що передбачає процес інституціоналізації, що включає моделювання інститутів податкового консультування різних типів з метою їх раціональної організації та забезпечення дотримання корпоративних (приватних) та публічних інтересів.

Роль податкового консультування у податкових відносинах наочно демонструє показник видатків корпорацій на податковий консалтинг. Так, загальний дохід найбільших Так за даними звітів Аудиторської Палати України протягом 2014-2018 років обсяг професійних послуг із року в рік зростає. Так обсяг, наданих суб'єктами аудиторської діяльності у 2018р. послуг, становить 1 091 192,8 грн. Зокрема, обсяг послуг щодо податкового консультування

також і у 2018 р. становив 244 749,7 тис грн. У 2018 році приріст цього показника в порівнянні із 2014 р. склав 117 % [4].

Таким чином, попит на послуги податкового консалтингу має стабільний характер, активізуючись під впливом посилення адміністративного тиску та активізації заходів податкового контролю, а також внаслідок складної економічної ситуації. Стійкий розвиток податкового консалтингу пов'язується також з посиленою увагою податкових органів до контролю великого та середнього бізнесу, що виявляється в почастишанні виїзних перевірок, що проводяться щодо даної категорії платників податків не рідше одного разу на два роки або раз на рік за середнього показника одна перевірка за три роки.

Отже, ринок консалтингових послуг є досить розвиненим та різнобічним з боку асортименту послуг. Якщо аналізувати вітчизняний ринок податкових консалтингових послуг, то можна зробити узагальнення з приводу цього таке, що ринок кожного року стає більш перспективним, розвиненим, успішним та правильно орієнтованим.

Список використаних джерел

1. Брояков С.В. Податкові консультації в механізмі податкового адміністрування. Дис. ... д.філ.: 081: URL: http://nauka.nlu.edu.ua/download/diss/Brojakov/d_Brojakov.pdf
2. Тучак Т.В., Крустень Х.О. Європейська модель функціонування системи податкового консультування. Економіка та суспільство. Випуск № 22/2020. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/88>
3. Черник Д.Г., Кирина Л.С., Балакін В.В. Налоговое консультирование : учебное пособие. М.: Экономика, 2009. 439с. URL: <https://www.twirpx.com/file/549370/>
4. Офіційний сайт Аудиторської палати України. URL: <http://www.apu.com.ua>

Безус І.О.,
здобувач вищої освіти
групи ОМП-21-1
Науковий керівник:
Ізмайлов Я.О.
д.е.н., професор кафедри

УДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ ПОДАТКОВОГО КОНТРОЛЮ ЗА ДІЯЛЬНІСТЮ БЛАГОДІЙНИХ ОРГАНІЗАЦІЙ В УКРАЇНІ

Станом на сьогодні, дана тема є доволі актуальною для розробки та реалізації в податковій системі України, оскільки протягом останніх років діяльність благодійних організацій набула активного розвитку. Безперечно, це сприяє забезпеченню соціальних потреб незахищених та малозабезпечених верств населення, вирішенню проблем постраждалих у результаті стихійних лих, екологічних, промислових чи інших катастроф, соціальних, національних, релігійних конфліктів, жертв репресій, біженців і вимушених переселенців тощо.

Однак, незважаючи на численні позитивні аспекти благодійництва, в Україні мають місце численні зловживання в діяльності благодійних організацій, що призводить до порушення ними законодавства. Особливий режим оподаткування благодійних організацій, а саме звільнення від сплати митних платежів з вантажів, що визнані гуманітарною допомогою, спрощений порядок митного оформлення гуманітарних вантажів призводить до того, що під виглядом благодійної допомоги ввозяться на митну територію товари, які звільнюються від оподаткування митними платежами, але у подальшому реалізуються за готівкові кошти без відповідного відображення у бухгалтерській та податковій звітності.

Як наслідок, незаконне користування пільгами, використання спрощеного порядку митного оформлення вантажів, ухилення від сплати податків, митних зборів не лише дискредитує діяльність благодійних організацій в Україні, а й зумовлює недоотримання надходження до бюджету, що завдає збитків державі. У зв'язку із цим актуальним є посилення контролю за діяльністю благодійних організацій в Україні і проблем, які пов'язані із цим питанням. Адже недосконалість законодавства про благодійні організації і неврегульованість багатьох питань, пов'язаних з їх створенням, функціонуванням, контролем за їхньою діяльністю, оподаткуванням, спонукає до внесення змін та подальшого вдосконалення чинного законодавства.

Питанням діяльності благодійних організацій приділяли увагу такі вчені, як: Н. Ю. Беляєва, Л. Е. Бідний, В. І. Борисова. Проте їхні дослідження більшою мірою стосувалися історичного аналізу благодійності, характерних рис та процесів організації благодійної допомоги, правових та економічних засад організації діяльності благодійних об'єднань тощо. Комплексного вивчення

правового регулювання діяльності благодійних організацій в умовах здійснення ними імпорتنих операцій, не проводилося, це питання залишається сьогодні малодослідженим.

То ж, благодійною організацією є юридична особа приватного права, установчі документи якої визначають благодійну діяльність в одній чи кількох сферах, визначених Законом, як основну мету її діяльності.

Необхідно також зазначити, що суб'єктами благодійної діяльності є не лише благодійні організації, які утворені та діють відповідно до Закону № 5073-VI, а також інші благодійники та бенефіціари [1, с. 1].

З метою порівняння та удосконалення, проведено дослідження стосовно особливих механізмів звітності та контролю за діяльністю благодійних організацій в зарубіжних країнах. Так, наприклад, у Фінляндії такі організації зобов'язані надавати інформацію щодо своїх доходів і витрат на вимогу будь-якого заявника. Різного роду звіти про діяльність благодійних організацій публікуються і в спеціалізованих виданнях Нідерландів, а у Великобританії та Іспанії така інформація підлягає обов'язковому опублікуванню на веб-сайтах таких організацій. До речі, цей спосіб, є одним із гарних варіантів, завдяки якому можна відслідити або ж перевірити прозорість тієї чи іншої благодійної організації.

Адже, наявність сайту та активності в соціальних мережах- це саме ті інструменти, які зазвичай використовують фондами для комунікації з власною аудиторією. У разі відсутності сайту чи актуальної сторінки в соц. мережах, виникає питання чи функціонує взагалі організація і як саме вона комунікує зі своєю аудиторією та доносить свої цілі і мету[2].

Наразі, одним із першочергових завдань держави у зазначеному напрямі є посилення контролю щодо набувачів благодійної допомоги, оскільки даними суб'єктами благодійної діяльності спостерігаються численні порушення норм чинного законодавства.

Нині ми спостерігаємо численні порушення в діяльності благодійних організацій, зокрема, не лише в частині уникнення оподаткування здійснених імпорتنих операцій, а й ввезення комерційних товарів під виглядом «гуманітарної допомоги» з метою подальшої реалізації та отримання прибутку. Саме тому необхідне не лише посилення контролю щодо процедури митного оформлення вантажів з гуманітарною допомогою, їх перетину через митний кордон України, а й посилення відповідальності осіб, винних у вчиненні податкових та митних правопорушень.

Також, мають місце особливості митного оформлення вантажів, визнаних гуманітарною допомогою. Митне оформлення вантажів (товарів) без справляння плати за виконання митних формальностей поза місцем розташування органів доходів і зборів або поза робочим часом, встановленим для органів доходів і зборів, здійснюється органами доходів і зборів за наявності рішення відповідних спеціально уповноважених державних органів з питань гуманітарної допомоги про визнання таких вантажів (товарів) гуманітарною допомогою.[3]

Товари (предмети), що ввозяться (пересилаються) як гуманітарна допомога, підлягають першочерговому безкоштовному спрощеному декларуванню органам доходів і зборів відповідними установами та організаціями незалежно від форми власності, з обов'язковим проставленням у товаросупровідних документах, вантажних митних деклараціях клейма «Гуманітарна допомога. Продаж заборонено», завіреного печаткою митника [4, с. 8].

Якщо ж говорити про заходи, з метою контролю обліку благодійних організацій та забезпечення прозорості у їх діяльності, пропонуємо запровадити:

- на етапі створення благодійної організації: посилення державними органами контролю та деталізації процедури щодо реєстрації, перереєстрації та зміни засновників благодійних організацій;
- постійне оновлення реєстру благодійних організацій на сайті ДПС та забезпечення вільного доступу до нього;
- обов'язкове оприлюднення благодійними організаціями фінансової звітності та звіту про узагальнені результати діяльності за наслідками року на власному веб-сайті;
- публікувати річний описовий звіт у вільному доступі на офіційних ресурсах, наприклад офіційний сайт чи сторінка в соц. мережах не пізніше 6 місяців із спливу звітного року;
- виключати організації з реєстру неприбуткових у випадку порушення вищевказаних норм.

Проаналізувавши дану тему, можна дійти висновку, що ця сфера досі потребує вирішення проблем, які постійно виникають. Також для розвитку благодійної діяльності в Україні важливим аспектом законодавчого регулювання є стабільність і прозорість умов оподаткування. Постає необхідність дослідження специфіки, напрямів та умов модернізації й трансформації оподаткування благодійної діяльності, що відповідає сучасній світовій практиці. Формування законодавчої бази, яка сприятиме активному розвитку благодійності, може, своєю чергою, забезпечити стабільне фінансування галузей соціально-культурної сфери й регіональних та місцевих програм та змінити систему відносин держави й громадянського суспільства.

Реалізація запропонованих заходів, дозволить Україні забезпечити умови для розвитку справжнього благодійництва, чим у перспективі значно підвищуватиме рейтинг країни. А встановлення відповідальності за порушення законодавства у сфері благодійницької діяльності має стати дієвим засобом запобігання зловживанням з боку недобросовісних осіб.

Список використаних джерел:

1. Про благодійну діяльність та благодійні організації : Закон України від 05.07.2012 № 5073-VI [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/5073-17>

2. Проблемні аспекти діяльності благодійних організацій в Україні та шляхи їх вирішення [Електронний ресурс]. – Режим доступу : https://uz.ligazakon.ua/ua/magazine_article/EA010473

3. Питання митного оформлення вантажів гуманітарної допомоги : Постанова Кабінету Міністрів України від 15.08.2014 № 347 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/347-2014-%D0%BF#Text>

4. Митний кодекс України : Закон України від 13.03.2012 № 4495-VI [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4495-17#Text>

Варважицька Т.В.,
здобувач вищої освіти
групи ФАБ-19-1
Науковий керівник:
Тучак Т.В.,
к. е. н., доцент кафедри

ТРАНСФОРМАЦІЯ ФІСКАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ

В умовах стратегічного курсу України на інтеграцію з ЄС одним із актуальних питань є гармонізація податкової політики в Україні та її уніфікація до норм ЄС. Даний процес є складним завданням адже в основу податкових політик України та країн ЄС покладено різні принципи. Варто зазначити, що в країнах ЄС надається перевага стандартизації податкової політики.

Дослідженню проблем функціонування та розвитку вітчизняної податкової системи присвячено праці таких учених, як: А. І. Крисоватого, В. М. Мельника, Т. В. Кощука, С.В. Приймака, Ю.І. Гараздовської, Н.А. Ситник, В.А. Адамовича та ін.

Вступ до Європейського Союзу вимагає спільної податкової політики та вдосконаленої системи оподаткування з поступовим переходом до створення спільного податкового режиму на основі таких принципів:

- національна податкова політика не повинна перешкоджати вільному переміщенню продукції;
- податкова політика країни не повинна перешкоджати вільному переміщенню робочої сили;
- податкова політика країни не повинна суперечити політиці ЄС.

Стратегія ЄС щодо податкової політики пояснюється у повідомленні Комісії "Податкова політика в Європейському Союзі – пріоритети на наступні роки". Право на запровадження, зняття чи коригування податків залишається в руках держав-членів. Кожна держава-член вільна обирати податкову систему, яку вважає найбільш доцільною, за умови, що вона відповідає правилам ЄС.

Особливістю фіскальної політики у більшості країн ЄС сьогодні є тенденція до зменшення видатків держави та збільшення її доходів (в тому числі за рахунок підвищення рівня оподаткування) із відповідним скороченням дефіциту бюджету [1, с.181].

В Україні діє податкова система, склад та структура якої подібні до податкових систем європейських розвинених країн. Формулювання податкового законодавства враховує норми європейського податкового законодавства, а також податкову політику ГАТТ/СОТ та інших міжнародних економічних організацій.

Проте, на відміну від країн Європейського Співтовариства податкова система України не є інструментом підвищення конкурентоспроможності держави, не сприяє зростанню економічної активності суб'єктів

господарювання. Існуюча система формування державних доходів відображає недосконалість перехідної економіки та має переважно фіскальний характер.

Ще однією з проблем є високі витрати на адміністрування податкової системи, а також неузгодженість діяльності Міністерства фінансів, Державної податкової служби, Державної митної служби, Контрольно-ревізійної служби, Розрахункової палати, що призводить до повторення деяких функцій.

Якщо говорити про оподаткування, то слід зазначити, що в останні роки у вітчизняній системі оподаткування спостерігається тенденція до зменшення частки як прямих, так і непрямих податків, однак посилилася роль непрямого оподаткування – частка непрямих податків становить майже 50% податкових надходжень [3, с.77].

Разом з тим, питання реформи в контексті євроінтеграції залишається відкритим. Для досягнення максимального результату діяльності Державної податкової служби України (далі ДПС України) необхідно вирішити цілий комплекс складних організаційно-правових, інформаційно-технологічних та психологічних проблем.

Міністерство фінансів України прагне запустити реформу податкової системи України, аби підвищити довіру платників податків. Розроблено комплексний документ, який передбачає всеохоплююче та довгострокове бачення розвитку податкової служби. Концепція єдиної юридичної особи для ДПС України та Держмитслужби стала базою для підготовки детального плану дій з її імплементації [2, с.67].

Створення єдиної юридичної особи для кожної з цих Служб дозволяє запровадити ефективні організаційні структури, побудовані за функціональним принципом, а також впроваджувати нові електронні сервіси, що у свою чергу призведе до зниження часових та грошових витрат для бізнесу.

Концепція закладає ключ реформування ДПС України і виводить на більш якісний рівень. За допомогою Концепції, як комплексного бачення, відбудеться покращена координація дій Уряду та Парламенту щодо її імплементації, а також залучення міжнародної технічної допомоги. Крім того, Концепція є фундаментом для розробки деталізованих планів реформи органів ДПС України.

Отже, вирішення зазначених завдань сприятиме підвищенню ефективності функціонування вітчизняної податкової системи, що дасть можливість активізувати господарську діяльність суб'єктів господарювання, забезпечити динамічне економічне зростання з підвищенням рівня та якості життя населення.

Список використаних джерел:

1. Податкові трансформації в ЄС та податкова політика України в контексті євроінтеграції. моногр. А. І. Крисоватий, В. М. Мельник, Т. В. Кошук; за ред. д.е.н., проф. А. І. Крисоватого. Тернопіль :ТНЕУ, 2014. 236 с.

2. Приймак С.В., Гараздовська Ю.І. Бюро економічної безпеки: сучасні виклики та перспективи. зб. тез наук. доп. за матеріалами II Всеукр. наук.-практ. конф., м. Львів, 18 лютого 2021 р. С.66-67.

3. Ситник Н.А., Адамович В.А. Податкова система України: сучасні проблеми та перспективи розвитку зб. тез наук. доп. за матеріалами II Всеукр. наук.-практ. конф., м. Львів, 18 лютого 2021 р. С.76-79.

Виговський О.О.,
здобува вищої освіти
групи ФМФА-20-1
Науковий керівник:
Панура Ю.В.,
к. е. н., доцент кафедри

НАПРЯМИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ ДПС УКРАЇНИ

Метою розвитку системи органів, що реалізують державну податкову та митну політику, є побудова на базі Державної податкової служби ефективної моделі здійснення заходів державної податкової та митної політики відповідно до плану, який передбачатиме впровадження в їх діяльність кращих світових практик з реалізації державної податкової та митної політики, удосконалення існуючих процедур, налагодження процесів інституціонального оновлення та розвитку функціональної спроможності виконання покладених завдань [1].

Дослідженню проблем функціонування та розвитку вітчизняної податкової системи присвячено праці таких учених, як: А. І. Крисоватого, В. М. Мельника, Т. В. Кошука, С.В. Приймака, Ю.І. Гараздовської, Н.А. Ситник, В.А. Адамовича, А.М. Соколовської, Л.М. Шаблистої та ін.

Сучасні напрями розвитку ДПС України направлені, насамперед, на забезпечення прозорості системи оподаткування і мінімізацію впливу людського фактору на процес прийняття рішень. Система оподаткування повинна відповідати інтересам як держави, так і платників податків. Лише за виконання цієї умови фіскальна функція податкових органів не викликатиме несприйняття і певної протидії зі сторони суб'єктів підприємницької діяльності. Система оподаткування повинна працювати з максимальною чіткістю. Для цього платники податків змушені чітко виконувати зобов'язання як по сумах, так і по термінах сплати. З цією метою на загальнодержавному рівні проведено комплекс заходів, спрямованих на модернізацію органів ДПС з виділенням напрямів, які забезпечуватимуть першочергові інтереси, насамперед, платників податків: 1) розподіл платників податків за категоріями уваги; 2) неупереджене ставлення до платників податків; 3) забезпечення максимального рівня сервісу; 4) максимізація процесів автоматизації; 5) мінімізація впливу людського фактору на прийняття рішень; 6) створення адекватних умов для кожного платника [2].

Однак, враховуючи динамічне законодавство та розвиток сфери оподаткування ми не можемо при дослідженні напрямів підвищення діяльності ДПС України лишити осторонь такий документ як Стратегічний план Державної податкової служби України на 2022-2024 роки, затверджений Наказом Державної податкової служби України 22 листопада 2021 року № 965 [3]. Цей документ було розроблено метою забезпечення ефективного функціонування організації, реалізації встановленої місії Державної податкової

служби України, а також врегулювання окремих питань внутрішнього середовища ДПС відповідно до Основних засад здійснення внутрішнього контролю розпорядниками бюджетних коштів, затверджених постановою Кабінету Міністрів України від 12 грудня 2018 року № 1062, з урахуванням Національної економічної стратегії на період до 2030 року, затвердженої постановою Кабінету Міністрів України від 03 березня 2021 року № 179, Плану заходів щодо реалізації концептуальних напрямів реформування системи органів, що реалізують державну податкову політику, затвердженого розпорядженням Кабінету Міністрів України від 05 липня 2019 року № 542-р, та інших стратегічних документів вищого рівня.

Стратегічним планом Державної податкової служби України на 2022-2024 роки передбачено реалізація 5 стратегічних цілей, кожна з яких містить ініціативи, очікуваний цільовий результат, термін виконання та перелік розробників та виконавців.

Стратегічний план дає можливість спостерігати за ефективністю виконання основних векторів реформування ДПС України завдяки чому підвищується якість такої реформи. За допомогою Стратегічного плану, як комплексного документу, відбудеться синхронізація та координація дій як центрального апарату ДПС так і низової ланки.

Отже, вирішення вказаних стратегічних напрямків сприятиме підвищенню ефективності функціонування української податкової системи, що дасть можливість суб'єктам господарювання працювати ефективніше, забезпечуючи економічне зростання та позитивно впливати на суспільний добробут.

Список використаних джерел:

1. Концептуальні напрями реформування системи органів, що реалізують державну податкову та митну політику Схвалено розпорядженням Кабінету Міністрів України від 27 грудня 2018 р. № 1101-р <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/1101-2018-%D1%80#n10>

2. Модернізація державної податкової служби України. Навчальний посібник для працівників ДПС Тернопільської області. – Тернопіль: ДПА в Тернопільській області, 2004. – 38с.

3. Стратегічний план Державної податкової служби України на 2022-2024 роки, затверджений Наказом Державної податкової служби України 22 листопада 2021 року № 965 <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0965912-21#n7>

Герман Я.І.,
здобувач вищої освіти
групи ФБі-20-1
Науковий керівник:
Герасименко О.М.
к.е.н., ст.викладач кафедри

ТІНЬОВА ЕКОНОМІКА ТА НАНАПРЯМИ ЗНИЖЕННЯ ЇЇ РІВНЯ

Суттєвою перешкодою соціально-економічного розвитку України та визнання її на міжнародному рівні є тіньова економіка.

Слід зазначити, що теоретичному вивченню цієї теми були закладені в 70-х роках ХХ ст., у працях Г. Беккера, Дж. Гелбрайта, Л.Лавруша, М. Флемінга, Е. Фейга. Враховуючи актуальність досліджуваної проблеми для України нині досить велика кількість українських науковців вивчають різноманітні аспекти тіньової економіки, зокрема: А. Базилюк, Т.Тищук, Ю. Харазішвілі, К.І.Шваб'я та ін.

Важливо зазначити, що як в Україні так і загалом у всьому світі немає єдиного підходу не тільки до категоріального апарату (досліджуване явище називають неформальною, прихованою, чорною, нерегульованою, паралельною, секретною, неофіційною тощо економікою), а й до трактування змісту тіньової економіки. Зазначене «призводить до деструктивності поглядів на це явище, методів оцінювання його обсягів і масштабів та шляхів протидії»[3, с.10].

В окремих наукових працях для визначення терміну «тіньова економіка» використовують два підходи: визначальний і поведінковий. Визначальний (операційний) підхід – розглядає тіньову економіку як економічні дії, які не є зафіксованими, а дохід, отриманий від них, обходить або ухиляється від урядового регулювання, оподаткування, або спостереження. З боку поведінкового підходу тіньова економіка інтерпретується як реакція економічних агентів на обмеження, встановлені з боку держави [2, с.149].

Заслугує на увагу тлумачення тіньової економіки як складного соціально-економічного явища, що є сукупністю неконтрольованих і нерегулярних як протиправних, так і законних, але аморальних економічних відносин між суб'єктами економічної діяльності з приводу отримання прибутку шляхом приховування доходів й ухилення від сплати податків [3, с.11]. Водночас надаємо перевагу одному із найпопулярніших визначень тіньової економіки, яке надав Е. Фейг. Він визначив тіньову економіку як економічні дії і дохід, отриманий від них, які обходять або ухиляються від урядового регулювання, оподаткування, або спостереження [2, с.149].

Важливим аспектом вивчення проблеми тіньової економіки є виявлення чинників, які сприяють її розвитку. Найбільш типовими чинниками для України є: податкове навантаження, не достатньо ефективна система

адміністрування податків і зборів, корупція, бюрократія; недовіра до влади й судової системи та інші.

Під час свого візиту до Києва у травні 2021 року держсекретар США Ентоні Блінкен неодноразово називав корупцію головним ворогом української економіки. З такою оцінкою важко сперечатися. Корупція підриває ефективність усіх державних інституцій та самої держави [5].

За різними оцінками міжнародних експертів та науково-дослідних установ рівень тіньової економіки України протягом 2015-2020 років становив від 30 до 47%. В той же час в таких країнах, як США, Швейцарія, Австрія, Нідерланди, Японія, Німеччина рівень тіньової економіки становить від 5% до 9%.

Важливі дослідження стану тіньової економіки в Україні провела компанія Ernst&Young за підтримки Mastercard у рамках укладеного Меморандуму про співробітництво з Міністерством розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України, Національним банком України та Державною службою статистики України. Було встановлено, що четверту частину від офіційного ВВП України, або 846 млрд грн. в 2018 р. становили тіньові операції. З них: 19,7% ВВП (702 млрд грн) становить готівкова тіньова економіка, 4,1% ВВП (144 млрд грн) – домашнє виробництво товарів для власного кінцевого використання (негрошова тіньова економіка) [1]. В результаті дослідження "готівкову тіньову економіку" поділено на «наслідкову» та «пасивну», залежно від того, хто від неї виграє. У так званій «наслідковій тіньовій економіці» дві сторони угоди отримують вигоду від неї (наприклад, при оплаті готівкою замовник не вимагає рахунку та отримує знижку, а постачальник, не реєструючи транзакцію, заощаджує на податкових витратах). У так званій «пасивній тіньовій економіці» вигоду від неї отримує лише продавець цього товару чи послуги, який, наприклад, продає товар за готівку без чеку і не сплачує податки. Встановлено, що в Україні більше чверті (26,2%) обсягу «готівкової тіньової економіки» (це 5,3% ВВП або 190 млрд гривень) – це «наслідкова тіньова економіка», де ініціаторами розрахунку готівкою є обидві сторони – і продавець, і покупець. А решта (73,8%) загального обсягу української тіньової економіки (або 14,4% ВВП – 512 млрд грн) – це «пасивна тіньова економіка», ініціатором якої є продавець. Стимулювання безготівкових електронних розрахунків має суттєво зменшити саме рівень «пасивної тіньової економіки» [1].

Ernst & Young провела подібні дослідження у 33 країнах світу. Рівень тіньової економіки серед цих країн виявився значно меншим чим в Україні [1].

За офіційними оцінками Міністерства економічного розвитку і торгівлі у 2020 р. 31% економіки України перебувають у тіні, поза офіційними податковими та нормативними рамками. Це на три відсотки більше, ніж роком раніше, і, ймовірно, є значно заниженою оцінкою. Київський міжнародний інститут соціології оцінив тіньову економіку України на рівні 47,2% ВВП у 2018 році. Велика тіньова економіка означає, що податкова база розмивається. У цьому середовищі регулювання стає повністю «ручним» і перебуває на розсуд чиновників, а не керується правилами [5].

За розрахунками Мінекономіки рівень тіньової економіки у січні - березні 2021 р. становив 30% від обсягу офіційного ВВП, що на 1 в.п. менше за показник відповідного періоду 2020 р. Два з чотирьох методів, з використанням яких здійснюється оцінка рівня тіньової економіки, зафіксували збільшення рівня порівняно з січнем - березнем 2020 р.:

електричний метод – на 2 в.п. (до 28% від обсягу офіційного ВВП);

монетарний метод – на 1 в.п. (до 31% від обсягу офіційного ВВП).

Два методи показали зменшення рівня тіньової економіки:

метод «витрати населення – роздрібний товарооборот і послуги» – на 1 в.п. (до 22% від обсягу офіційного ВВП);

метод збитковості підприємств – на 13 в.п. (до 25% від обсягу офіційного ВВП), що є об'єктивним наслідком, по-перше, покращення фінансового стану підприємств на тлі адаптування до перманентних умов карантинних обмежень та, як наслідок, поступового погравлення ділової активності; по-друге, дії унікального чинника коронакризи, проявом якого стало обмеження традиційних каналів тіньової діяльності [4].

Зменшення рівня тіньової економіки у січні-березні 2021 р., насамперед, є наслідком адаптування суб'єктів економічної діяльності до перманентних умов карантинних обмежень, а також часткової зміни моделей споживчої поведінки населення під час коронакризи.

Таким чином, враховуючи наведені результати досліджень, розуміємо, що національній економіці притаманна висока тінізація, яка значно вища від рівня в розвинених зарубіжних країнах. Тіньова економіка сприяє тому, що держава не отримує кошти від тіньових операцій, адже фізичні та юридичні особи передусім не сплачують податки з доходів, які ними отримані та офіційно не задекларовані.

Питання детінізації економіки продовжують залишатися актуальним для України. В цьому контексті, підтримуємо думку науковців і практиків, які до заходів, впровадження яких сприятиме детінізації економіки, відносять: модернізацію та поширення електронного моніторингу за грошовими потоками та фінансовими інститутами; розвиток безготівкових електронних розрахунків; посилення кримінальної відповідальності за порушення вимог декларування статків; встановлення більш жорсткого контролю за транзакціями стосовно офшорних територій тощо.

Список використаних джерел:

1. Дослідження тіньової економіки в Україні: майже чверть ВВП - або 846 млрд гривень - перебуває в тіні. URL: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/doslidjennya-tinovoyi-ekonomiki-v-ukrayini--mayje-chvert-vvp--abo-846-mlrd-griven--perebuyaye-v-tini>

2. Подмазко О.М. Тіньова економіка: сутність та структура. *Зовнішня торгівля: економіка, фінанси, право*. 2013. №1. С. 148-150. URL: [http://zt.knute.edu.ua/files/2013/1\(66\)/uazt_2013_1_24.pdf](http://zt.knute.edu.ua/files/2013/1(66)/uazt_2013_1_24.pdf)

3. Тіньова економіка в Україні: стан, тенденції, шляхи подолання: аналіт. огляд / С. С. Чернявський, В. А. Некрасов, А. В. Титко та ін. Київ : Нац. акад. внутр. справ, 2017. 152 с.

4. Тіньова економіка. Загальні тенденції: січень - березень 2021 URL: <https://www.me.gov.ua/Documents/List?lang=uk-UA&id=e384c5a7-6533-4ab6-b56f-50e5243eb15a&tag=TendentsiiTinovoiEkonomiki>

5. Ukraine's choice: corruption or growth. URL: <https://www.atlanticcouncil.org/blogs/ukrainealert/ukraines-choice-corruption-or-growth/>

Гнатюк С.С.,
здобувач вищої освіти
групи ОМП-21-1
Науковий керівник:
Ізмайлов Я.О.,
д.е.н., професор кафедри

ПРОБЛЕМИ ОПОДАТКУВАННЯ КОНТРОЛЬОВАНИХ ІНОЗЕМНИХ КОМПАНІЙ (КІК) В УКРАЇНІ

На початку 2017 р. Україна приєдналася до програми (плану) протидії розмиванню податкової бази й виведенню прибутку з-під оподаткування (План BEPS) Організації економічного співробітництва та розвитку (ОЕСР).

Аби стати учасником так званої інклюзивної групи, Україна повинна реалізувати мінімальний стандарт (4 кроки плану BEPS) – крок № 5 («Удосконалення заходів боротьби з податковими зловживаннями»), № 6 («Недопущення зловживання пільгами, передбаченими двосторонніми угодами»), № 13 («Рекомендації про документацію з трансфертного ціноутворення та розкриття інформації по країнах») та № 14 («Удосконалення процедури взаємного узгодження шляхом вирішення спорів»). Однак, у підготовленому законопроекті «Про внесення змін до Податкового кодексу України з метою реалізації Плану протидії розмиванню бази й виведенню прибутку з-під оподаткування» (далі — законопроект) передбачається реалізація не лише чотирьох стандартних кроків плану, а восьми, що включає введення попередньо незапланованих кроків, зокрема крок № 3 Плану BEPS – «Розробка ефективних правил оподаткування контрольованих іноземних компаній (CFC/КІК)».

Перевагою даного законопроекту є те, що він дозволить уникнути визнання України як країни, що не співпрацює у питаннях оподаткування. Це, в свою чергу, розширить можливості для ведення українським бізнесом повноцінної діяльності на зовнішніх ринках, уникаючи упередженого ставлення з боку іноземних контрагентів, банків та інвесторів. Поруч з цим, робота за міжнародними стандартами прозорості зробить український бізнес рівноправним гравцем на міжнародних ринках, що сприятиме розширенню його присутності за кордоном, збільшенню інвестиційної привабливості України і пожвавленню її економічного зростання.

Загалом, такі кроки можна вважати необхідними для економіки України в цілому, а в аспекті глобалізації бізнес-процесів – надзвичайно актуальними та відповідними сучасним світовим викликам.

Актуальність дослідження діяльності та оподаткування контрольованих іноземних компаній (КІК) полягає у тому, що наразі це є новим та не до кінця зрозумілим явищем для України з відсутнім цілісно сформованим нормативно-правовим підґрунтям в рамках вітчизняного законодавства, що передбачає його

складність, незвичність та нечіткість, перш за все, для розуміння платниками податків.

Контрольована іноземна компанія (КІК) – це будь-яка юридична особа (може бути утворена без статусу юридичної особи), місце реєстрації якої – іноземна держава (може бути територія, що визнається такою), що знаходиться під контролем фізичної чи юридичної особи – резидента України відповідно до вимог Податкового кодексу України. При цьому, наявність статусу юридичної особи у КІК визнається відповідно до законодавства країни її реєстрації. Утворення без статусу юридичної особи вважаються особи-нерезиденти, організаційно-правова форма яких включається до спеціального переліку Кабінету Міністрів [4].

Юридична особа може функціонувати у вигляді корпоративного утворення (об'єднання) або організації, яка наділена правом на володіння активами, має права та обов'язки, а також здійснює діяльність від свого імені (незалежно від засновників, учасників чи форми власності) [3].

Контролери – фізичні чи юридичні особи (резидентами України), які є безпосередніми (прямими) або опосередкованими (непрямими) власниками (контролюючими особами) КІК, за умови, що вона [2]:

- володіє понад 50% акцій іноземної юридичної особи;
- володіє більш ніж 10% акцій іноземної юридичної особи за умови, що декілька фізичних осіб-резидентів України та/або юридичних осіб-резидентів України володіють акціями іноземної юридичної особи, загальна сума яких становить 50% і більше;
- самотійно або разом з іншими резидентами України фактично здійснюють контроль над іноземними юридичними особами.

Акціями (частками) в іноземній юридичній особі можуть бути права компанії, право на створення юридичної особи, яка не має статусу юридичної, та до її активів включають акції в юридичній особі або інші подібні права та/або повноваження [2].

У вузькому значенні, контрольованими іноземними компаніями є фірми, місце реєстрації яких за кордоном, але контролюються резидентами України.

Наразі, частіше за все, виділяють та концентрують свою увагу лише на лише на одній проблемі КІК – додатковому оподаткуванні особи, що їх контролює. Однак, варто розуміти, що контролери виконують набагато більше обов'язків щодо реалізації податкового законодавства з КІК, до яких відносять: подання звітності, подання повідомлень, сплата податків, складання фінансової звітності КІК, проведення аудиту КІК, підготовка документації з трансфертного ціноутворення (ТЦУ) тощо. Також, КІК підлягають контролю в сфері оподаткування, що передбачає різноманітні запити та перевірки.

Наявність будь-яких обов'язків можна ототожнити з ризиками в разі їх ухилення, що потребує неабиякої відповідальності та уваги. При цьому, чималий перелік відомостей, які мають бути зазначені в звіті про КІК, зокрема [4]:

- розмір акцій, якими володіє контролююча особа в КІК;

- у разі опосередкованого володіння акціями, – структура власності на акції в КІК;

- включений до складу загального оподаткованого доходу контролюючої особи розрахований скоригований прибуток КІК;

- відомості про причини звільнення від податку на прибуток КІК;

- сума дивідендів, які КІК прямо чи опосередковано отримала від українських юридичних осіб через низку підконтрольних юридичних осіб;

- фактично виплачена сума прибутку КІК на користь контролера;

- загальна кількість працівників КІК на кінець звітного (податкового) року тощо.

Платником, з якого стягується податок на прибуток КІК вважається контролер (фізична чи юридична контролююча особа). Так, контролери повинні сплачувати податок на прибуток, виходячи з частки її акцій в КІК, в той час, як підконтрольна компанія звітуватиме про всі операції з нерезидентами перед податковими органами.

Об'єкт оподаткування податку на доходи фізичних осіб (ПДФО) або податку на прибуток підприємств (контролюючими особами) – це частина прибутку КІК, скоригований пропорційно до частки акцій, що належать або контролюються фізичною чи юридичною особою.

Під скоригованим прибутком КІК розуміється прибуток до оподаткування КІК на основі її неконсолідованої фінансової звітності, враховуючи певні характеристики щодо зарахування чи виключення окремих показників [3].

Така частина прибутку КІК додається до складу загального річного оподаткованого доходу фізичної особи або збільшує обсяг об'єкта оподаткування податку на прибуток юридичної особи.

Відповідно до Податкового кодексу України, враховуючи особливості звітного періоду та розподілу (виплати) прибутку, скоригований прибуток КІК може оподатковуватися в Україні як ПДФО (для фізичної особи – контролера) за ставками 18%, 9% та 5%, включаючи військовий збір у розмірі 1,5% [5].

У разі отримання контролюючою особою прибутку КІК (його частини) до моменту подання звіту про КІК і включення зазначеної частини прибутку до загального оподаткованого доходу, що відображається в річній податковій декларації, до такого фактично отриманого доходу застосовують ставку податку 9 %.

Якщо КІК одержує прибуток від прямого або опосередкованого володіння частками в українських юридичних особах у вигляді дивідендів, то останні включаються до складу загального оподаткованого доходу контролера протягом звітного періоду, в якому отримано дивіденди, що підлягає оподаткуванню за ставкою 5 %.

Якщо контролер – юридична особа, то скоригований прибуток КІК, що визначається відповідно до Податкового кодексу України, визначають окремо від об'єктів оподаткування, визначених пп.134.1.1 – 134.1.6 ПКУ та оподатковують за базовою ставкою 18 % [5].

Проаналізувавши наявні норми податкового законодавства у сфері діяльності КІК, можемо простежити властиву для українського податкового законодавства інтеграцію суворості правових норми, нечіткість та низьку якість їх формулювання, що призводить до можливості неоднозначного тлумачення цих норм та певних проблем за здійсненням контролю щодо їх виконання.

Зокрема, але не виключно, до таких проблем можна віднести:

Згідно з ПКУ, за підсумками 2021-2022 звітних (податкових) років не буде застосовано штрафних санкцій та пені, у разі порушень вимог щодо неподання звітності, зокрема визначення та обчислення прибутку КІК. Також на цей період передбачено звільнення суб'єктів оподаткування (платників податків) та їх посадових осіб від усіх видів відповідальності (адміністративної та кримінальної), не дивлячись на ступінь порушення. При цьому, якщо контролер протягом кількох років не подає звітність про КІК, то за кожне таке неподання нараховується штраф, що говорить про заплутаність законодавства.

Невизначено законодавством, чи зобов'язаний контролер подавати повідомлення, якщо він не набуває права контролю, а продовжує його, припустимо, якщо набуття частки або корпоративних прав в іноземній юридичній особі відбулося 10 років тому. Наразі законодавчо відповіді на ці питання немає, що свідчить про неякісність підготовки закону. Проблема полягає в тому, що за неподання повідомлення розмір штрафу у три рази перевищує штраф за неподання звіту, тягнучи на мільйон.

Як було зазначено вище, контролююча особа повинна подавати до податкових органів звіт про КІК, одним з обов'язкових додатків якого є копія її фінансової звітності. Водночас, визначено дії контролера, якщо законодавство, не передбачає складання фінансової звітності в державі, де зареєстрована КІК. Так, контролер має забезпечити належне складання фінзвітності КІК відповідно до міжнародних стандартів. Складнощі полягають в тому, що численні компанії з багатьох «низькоподаткових» юрисдикцій взагалі не мали справу з веденням будь-якого бухгалтерського обліку.

Важко передбачити усі труднощі, які має подолати контролер КІК. У разі, якщо податківці матимуть сумніви щодо правильності та достовірності поданої фінансової звітності, то вони можуть вимагати надання письмового висновку аудиторської компанії, яка підтвердить фінансову звітність КІК. Однак аби отримати такий аудиторський висновок потрібно провести величезний обсяг роботи.

Окрім цього, контролер повинен здійснювати підготовку документації трансфертного ціноутворення (ТЦУ). Однак, типової форми ТЦУ-документації не існує. Спроби її створення навіть у межах одного платника податків, досить складний (майже неможливий) процес, оскільки ТЦУ-документація – конструктор, утворений з інформації про контрольовані операції, яка в обсягах та у змісті є актуальною в конкретному звітному періоді. В іншому звітному періоді один і той же платник податків може здійснювати вже зовсім інші контрольовані операції. Крім того, щоб якийсь документ вважався ТЦУ-документацією, у ньому повинна міститись інформація, визначена вимогами

ПКУ, а інакше платникові податків загрожує штраф за неподання ТЦУ-документації. Причому обсяг документа не має принципового значення, головне – його зміст. Також, це може призвести до подвійної роботи та розробки ТЦУ-документації двічі: спочатку за податковим законодавством країни, якої КІК є резидентом, відповідно до норм ТЦУ тієї країни, а потім за нормами ПКУ.

Висновки. Загалом все перераховане вище свідчить про віддаленість податкового законодавства України від таких класичних принципів як визначеність, економність та зручність оподаткування. Так, доцільність даного законопроекту в цілому та запровадження податків з КІК зокрема ставиться під питання. Перш за все, варто розробити якісний, логічний, однозначний законопроект, і тільки потім практично впроваджувати його в дію.

Список використаних джерел:

1. Контрольовані іноземні компанії: проблеми можливої ідентифікації та майбутнього оподаткування. Вісник: офіційно про податки. Дата публікації: 11.02.2019. URL : <http://www.visnuk.com.ua/uk/publication/100010915-kontrolovani-inozemni-kompaniyi-problemi-mozhlyvoyi-identifikatsiyi-ta-maybutnogo-opodatkuvannya>

2. Все що потрібно знати про контрольовані іноземні компанії (КІК) відповідно до Закону України № 466-IX від 16 січня 2020 року. Ліга Закон. Дата публікації: 02.06.2020. URL : https://jurliga.ligazakon.net/analytics/195798_vse-shcho-potrбно-znati-pro-kontrolovan-nozemn-kompan-kk-vdpovdno-do-zakonu-ukrani--466-ix-vd-16-schnya-2020-roku

3. Контрольовані іноземні компанії: уведено податок на прибуток. Ти і право. Ленівський груп. Дата публікації: 01.06.2020. URL : <http://tuipravo.info/publikatsii/novyny/item/2889-kontrolovani-inozemni-kompanii-uvvedeno-podatok-na-prybutok.html>

4. Контрольовані іноземні компанії. Обов'язки та ризики контролера. Управління фінансами. № 12. Дата публікації: 15.12.2020. URL : <https://e.fin-ua.com/upravlinnya-finansami-2020-12/kontrolovani-inozemni-kompanii-obovyazki-ta-riziki-kontrolera>

5. Контрольовані іноземні компанії: оподаткування та звільнення від оподаткування. Бухгалтер&Закон. Дата публікації: 2020. URL : https://bz.ligazakon.ua/ua/magazine_article/BZ012465

Заворотня А.В.,
здобувач вищої освіти
групи ПТБ 19-1
Науковий керівник:
Ізмайлов Я.О.,
д.е.н., професор кафедри

УХИЛЕННЯ ВІД СПЛАТИ ПОДАТКІВ: ПРИЧИНИ ТА ШЛЯХИ ВИРІШЕННЯ

З перших років незалежності України і до сьогоднішнього дня вітчизняна економіка характеризується наявністю такого негативного явища як ухилення від сплати податків. У різні періоди масштаби української тіньової економіки були різними, але привести її показники до прийнятних, характерних для розвинених країн рівня жодного разу не вдавалося. Ефективна боротьба з цим явищем є неможливою без чіткого розуміння застосовуваних схем ухилення від оподаткування, які можуть змінюватися та удосконалюватися, щоразу пристосовуючись до нових економічних умов.

В умовах кризової економічної ситуації, незадовільного стану розвитку підприємництва, зростання дефіциту бюджету країни на перший план виступає проблема пошуку необхідних фінансових ресурсів для подолання визначених проблем. І саме, ключовим інструментом у вирішенні цих проблем є побудова ефективної, прозорої, зрозумілої податкової системи, яка відобразила б оптимальне поєднання податкового навантаження на суб'єктів господарювання з максимальним надходженням фінансових ресурсів до дохідної частини бюджету.

Вагомий внесок у дослідження проблем боротьби з тіньовою економікою зробили П. Андрушко, В. Білоус, М. Гордінок, З. Верналій, О. Турчинов, О. Засанська та інші. Проведенні ними дослідження свідчать як про наявність певних загальних принципів та методологічних прийомів, які використовуються в адмініструванні податків у розвинених країнах, так і про існування деяких національних особливостей, обумовлених історичним досвідом, традиціями тощо.

Світовий досвід свідчить, що система оподаткування може бути ефективною лише тоді, коли при її формуванні враховують національні особливості розвитку економіки. Очевидно, що при створенні сучасної вітчизняної системи оподаткування не були в належній мірі враховані особливості економічного, соціального та політичного розвитку нашої держави[3, с. 273].

Слід зазначити, що фізичні і юридичні особи сприймають податки як частину прибутку, що вилучається, у той самий час коли його можна було б обміняти на індивідуальні блага або на розвиток бізнесу. Саме це й обумовлює платників не сплачувати податки. Але бажання збереження власного прибутку

не є єдиною причиною несплати податків. Серед основних причин ухилення від сплати податків:

- погіршення фінансового становища бізнесу та населення;
- складність у розрахунках податкових сум;
- особливості податкової системи та податкової політики, що проводиться в країні;
- нераціональна структура оподаткування (висока частка непрямих податків);
- недосконалість юридичної техніки податкового законодавства – складність податкової системи, що обумовлює зниження ефективності податкового контролю та створює можливість уникнути сплати податків;
- брак досвіду боротьби з податковими правопорушеннями законодавства; недостатня захищеність працівників органів контролю при виконанні ними службових обов'язків;
- недостатній розвиток міжнародної співпраці в справах боротьби з податковою злочинністю [2, с.53]. Також, негативно впливає на авторитет фіскальної служби нестабільність податкового законодавства та часті його зміни.

Для уникнення ухилення від сплати податків необхідно створити сприятливі умови для виконання платниками своїх зобов'язань, передбачених податковим законодавством.

Необхідним є проведення роботи з надання консультацій і роз'яснень платникам податків. Платники мають право одержати вичерпні роз'яснення, якими слід керуватися в практичній діяльності за умов, що вони не будуть переглядатися та відкликатися в період здійснення операцій з оподаткування. Метою такої діяльності є зміцнення партнерських відносин між платниками податків та податківцями, збільшення обсягів самооподаткування, зміцнення податкової дисципліни платників.

Вдосконалення податкового законодавства шляхом усунення недоліків, колізій і білих плям, доповнення з урахуванням існуючих схем ухилення від оподаткування та забезпечення його стабільності, посилення правової захищеності працівників фіскальних органів при здійсненні ними службових повноважень, а також платників податків зумовить зменшення впливу правових чинників ухилення від сплати податків.

Несплата податків - це проблема, яка набула досить широких масштабів, і потрібно її вирішувати, для цього потрібно постійно проводити масово-роз'яснювальну роботу із платниками податків для підвищення податкової свідомості та культури, проведення анкетувань, розміщення в засобах масової інформації. Також, можна розміщувати боржників на інформаційних стендах органів податкової служби та органів місцевої влади, фінансово-банківських установах, лікувальних закладах, клубах і будинках культури, створити інформаційну базу підприємств, організацій, закладів і громадян України, які ухиляються від сплати податків.

Для ефективної боротьби з несплатою податків та забезпечення стабільних надходжень коштів до бюджету держави необхідно розробити комплексну програму заохочення, що включатиме систему податкових пільг, бо саме податкова політика має безпосередній та дієвий вплив на економічну діяльність підприємств. Створення раціональної податкової системи забезпечить збалансованість загальнодержавних і приватних інтересів, буде сприяти розвитку підприємництва та збільшенню державних коштів.

ВИСНОВКИ. На сьогодні ухилення від сплати податків є дуже актуальною проблемою для України, яка обумовлює виникнення цілого ряду негативних соціально-економічних наслідків. Існуванню цього явища сприяє цілий комплекс причин різного характеру, тому боротьба з ним також має включати заходи різного спрямування та здійснюватися на загальнодержавному рівні.

Таким чином, ухилення від оподаткування може здійснюватися як шляхом незаконних дій, так і без порушення чинного законодавства, використовуючи наявні в ньому «лазівки» та прогалини. Реальні податкові схеми зазвичай є напівлегальними, тому що передбачають поєднання та комбінування легальних і незаконних операцій.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Парфентій Л. А. Податкове планування як система законних способів зменшення податкових платежів. Правова наука і державотворення в Україні в контексті правової інтеграції: Матеріали XII Міжнародної науково-практичної конференції (24-25 травня 2019 року, м. Суми) / Сумська філія Харківського національного університету внутрішніх справ. Суми: Видавничий дім «Ельдорадо», 2019. С. 228-230.

2. Тищенко О. М. Ухилення від сплати податків та причини його виникнення / О. М. Тищенко, А. О. Єніна-Березовська // Вісник Університету банківської справи Національного банку України (м. Київ). 2015. № 1. С. 52-56.

3. Олейнікова Л. Г. Створення умов та сприяння добровільній сплаті податків як елемент удосконалення податкової політики України / Олейнікова Л. Г. // Вісник Запорізького національного університету. 2017 №4. С. 273-278

Карманикова І.Ю.,
здобувач вищої освіти
групи ФБі-20-1
Науковий керівник:
Герасименко О.М.,
к.е.н., ст.викладач кафедри

ЕКОЛОГІЧНЕ ОПОДАТКУВАННЯ В УКРАЇНІ

У наш час актуальною проблемою для України та і світу загалом є екологічне оподаткування. Головне правило такого оподаткування – «хто забруднює – той платить». Екологічний податок є обов'язковим та загальнодержавним. Він сплачується з фактичних обсягів різноманітних скидів, розміщення відходів, викидів у довкілля. Цей податок повинен сприяти зменшенню забруднень, викидів в атмосферу та має збільшувати витрати на удосконалення стану навколишнього середовища.

Згідно з Податковим кодексом України екологічний податок повинні сплачувати усі юридичні особи, якщо їх діяльність призводить до: викидів шкідливих речовин у повітря, у тому числі вуглекислого газу (СО₂); скидів шкідливих речовин до річок, ставків, озер, каналів, водосховищ, моря чи підземних вод; розміщення відходів, у тому числі автомобільних шин, різного роду акумуляторів, люмінесцентних ламп тощо (виняток – відходи використовуються як сировина або укладені договори на вивезення відходів з комунальними або спеціалізованими підприємствами з зазначенням строків такого вивезення); утворення радіоактивних відходів, їх тимчасове зберігання понад строк, встановлений особливими умовами ліцензії [2, 3].

Ставки екологічного податку за викиди в атмосферне повітря та за розміщення відходів залежать від виду компоненту, речовини, яка забруднює повітря, водотоки чи водойми. Загалом слід відмітити про тенденції до збільшення таких ставок. Законопроект, який Верховна рада ухвалила у першому читанні, передбачає підвищення певних ставок екологічного податку. Зараз ставка на викиди СО₂ в Україні одна з найнижчих у світі [1].

Екологічний податок: розподіл між бюджетами Після того як платіж зараховано на відповідний рахунок, відкритий в органі Казначейства, екологічний податок розподіляють між загальним і спеціальним фондами державного бюджету та спеціальним фондом місцевих бюджетів. Такий розподіл здійснює орган Казначейства [2].

Необхідно відмітити, що на екологічний податок покладено виконання двох функцій:

1. регулююча (природоохоронна) – базисна функція, яка полягає у стимулюванні обсягів відходів продуктів діяльності на низькому рівні, шляхом державного втручання
2. фіскальна – другорядна функція, яка висвітлюється у забезпеченні дхідної частини бюджету.

У нашій державі екологічний податок становить 0,4-05 % доходів бюджету, фактично він є далеко не бюджетноформульним податком. Загалом за 2020 р. сплачено екоподатків на загальну суму 5 397,6 млн. грн.

Згідно статистичних показників, за перший квартал 2021 р. поповнення місцевого бюджету шляхом екологічного оподаткування склало приблизно 1,76 млрд грн. Але, разом з тим, податкові борги досягли 2,65 млрд грн. Більша частка податкових надходжень отримана від регіонів-лідерів, серед яких Донецька, Дніпропетровська та Івано-Франківська області, та становила 523,5 млн грн. Слід згадати і про лідерів-боржників, серед яких також опинилась і Донецька область, борг якої сягає 1,3 млрд грн. Наступними в цьому рейтингу опинились Луганська, Львівська, Харківська та Дніпропетровські області, загальний борг яких складає 1,11 млрд грн. Разом з тим, є регіони з надмірним обсягом сплати податків, це місто Київ та Одеська область[1].

Разом з тим, на 2020 р. на території України загальний обсяг відходів дійшов до показника в 54 млрд т. Більша частка припадає на Кіровоградську та Житомирську області, та становить 64% та 65% відповідно [4]. В цілому, за 2020 р. утворилося 462,4 млн т. відходів, були утилізовані – 100,5 млн т., а відправлені на зберігання – 276 млн т. [5].

Але ж є і позитивні приклади, такі як місто Полтавської області – Кременчук, де проблема, щодо відходів мінімізована. Там поставлені контейнери для різного виду сміття, місто чисте, побачити сміття буде важко.

Для моніторингу ефективності екологічного податку в нашій державі використовується аналіз виконання покладених функцій, через дослідження показників обсягів викидів та доходів державного бюджету України.

На жаль, тривалість життя в нашій країні становить приблизно 64-67 років, що певним чином пов'язано з забрудненням навколишнього середовища, а саме: підприємствами та фірмами хімічної, гірничодобувної, енергетичної, металургійної та багато інших промисловостей. Наша держава займає найвищі показники в Європі за вирубкою лісів, розораністю території, споживання водних ресурсів.

З метою підвищення ефективності екологічного оподаткування в Україні доцільно було б: виділити кошти на екологічні програми, покращити систему штрафів, покращити систему екологічного ліцензування, ввести програму для зміни цін екологічних платежів в залежності від нанесеної шкоди, ввести регресивне екологічне оподаткування (можна і прогресивне), що залежало від обсягів антропогенного виду діяльності на довкілля, реформування практики заходів, що стосуються охорони природи, ввести податкові позички, пільги або кредити, які б стимулювали та підтримували природоохоронну діяльність тощо.

Отже, стан екологічного оподаткування в Україні потребує вдосконалення, зокрема якнайшвидше потрібно впроваджувати заходи для підвищення ефективності екологічного оподаткування в нашій країні.

Список використаних джерел:

1. Екологічний податок: у яких регіонах сплатили найбільше коштів. URL: <https://www.slovoidilo.ua/2021/08/31/infografika/suspilstvo/ekologichnyj-podatok-yakux-rehionax-splatyly-najbilshe-koshtiv>
2. Онищенко В. Екологічний податок 2021: ставки і строки. URL: <https://www.budgetnyk.com.ua/article/133-ekologchniy-podatok>
3. Податковий кодекс України від 02.12.2010 р. № 2755-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text>
4. Стан сфери поводження з відходами в Україні за 2020 рік. URL: <https://www.minregion.gov.ua/napryamki-diyalnosti/zkh/terretory/stan-sfery-povodzhennya-z-robutovumu-vidhodamy-v-ukrayini-za-2020-rik-2/>
5. Управління відходами: скільки в Україні утворюється і накопичується сміття. URL: <https://www.slovoidilo.ua/2021/08/28/infografika/suspilstvo/upravlinnya-vidhodamy-skilky-ukrayini-utvoryuyetsya-nakopychuyetsya-smittya>

Колесник В.М.,
здобувач вищої освіти
групи ФАБ-20-1
Науковий керівник:
Герасименко О.М.,
к.е.н., ст.викладач кафедри

ТРАНСФОРМАЦІЯ ПОДАТКОВОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ

Теперішні геоелекономічні та геополітичні вектори зовнішньої політики України обумовлюють актуальність трансформації вітчизняної податкової політики з урахуванням стратегії майбутньої економічної інтеграції держави до Європейського Союзу (ЄС), метою якої є соціально-економічне зростання держави шляхом розбудови стабільної, прозорої та фінансово-ефективної системи оподаткування. Запорукою досягнення поставлених цілей є вибір засобів інтенсифікації процесу євроінтеграції нашої держави [4].

Питання трансформації податкової політики України на шляху до євроінтеграції висвітлено в працях багатьох вітчизняних вчених. Попри значну чисельність вказаних досліджень, розроблення прогресивних стратегій розвитку сучасної податкової політики України на шляху до євроінтеграції є актуальним, адже досконала та якісна податкова політика є однією з передумов вступу до ЄС.

Метою даної статті є формулювання напрямів трансформації сучасної вітчизняної податкової політики на шляху до євроінтеграції.

Загальновідомо, що на 2024 р. покладаються неабиякі надії, адже наша держава готується до офіційної подачі заявки на членство в ЄС, щоб вже у 2030-х роках до нього приєднатись. Однією з умов такого приєднання є відповідність української податкової моделі стандартам та вимогам ЄС. І величезна робота в цьому напрямку вже зроблена.

Перш за все, податкова політика ЄС являє собою систему заходів, які проводяться органами, інститутами та державами ЄС, з метою забезпечення реалізації основних свобод, передбачених Договором про Європейський Союз. Це передусім стосується неприпустимості недбалої та фатальної податкової конкуренції юрисдикцій держав-членів та податкової дискримінації на внутрішньому ринку, формування нових принципів та механізмів зняття подвійного оподаткування, забезпечення боротьби з податковими правопорушеннями та інших ключових питань.

Потрібно наголосити, що Єврокомісія створила детальну стратегію, включаючи проведення аналізу та моніторингу процесу запровадження змін у податкових системах та адміністративних структурах країн, які є потенційними кандидатами до вступу в ЄС [2]. ЄС дотримується позиції, що країни-члени переважно самі повинні нести відповідальність за проведення податкової політики. Виконання певних функцій щодо проведення цієї політики може бути

частково делеговане з вищого, тобто центрального, на регіональний або місцевий рівні залежно від конституційної або адміністративної структури устрою.

Аналізуючи практики реалізації інтеграційних процесів в ЄС, нам вдалося зробити ряд висновків щодо поточних тенденцій гармонізації податкової політики, а саме:

- законодавчі документи ЄС прямо не передбачають гармонізацію, але декларують необхідність вирівнювання національних законодавчих актів, адаптуючи їх до потреб побудови спільного ринку на європейському континенті;

- гармонізація повинна бути суттєвою та прийняти форму конкретних заходів в межах податкових реформ;

- етапи гармонізації є досить трудомісткими та послідовними;

- гармонізованими на рівні ЄС повинні бути лише ті податки, адміністрування яких узгоджується з проблемами функціонування спільного ринку в Європі.

Отже, можна стверджувати, що Європейський Союз відіграє допоміжну роль у процесах формування податкової політики країн-кандидатів і разом з тим податкові політики держав-членів ЄС сьогодні гармонізовані, тоді як в Україні необхідно продовжувати роботу по адаптації національного податкового правового поля до вимог ЄС.

Безумовно підтримуємо думку, що головною перевагою Податкового кодексу України [1] є визначення в одному законодавчому акті єдиної та основної методології місцевих та загальнодержавних податків, основних принципів та положень податкової системи, фінансової відповідальності за правопорушення у сфері оподаткування, однозначного тлумачення податкової термінології, загальних положень правового регулювання податкових відносин.

Нині стратегічними пріоритетами податкової політики в цілому та в умовах євроінтеграції є наступні:

- державна податкова політика не повинна ставати бар'єром на шляху до вільного переміщення продукції та робочої сили;

- національна податкова політика повинна підтримувати політику ЄС;

- запровадження прогресивної шкали оподаткування для податків на доходи фізичних та юридичних (прибуток підприємств) осіб;

- вдосконалення законодавчої бази, яка буде відповідати вимогам Європейського Союзу і водночас, враховуватиме особливості української системи оподаткування та економіки в цілому;

- виведення, на новий рівень, податкової культури;

- подолання корупції в державних органах.

Важаємо, що використання досвіду західних країн щодо запровадження прогресивної шкали оподаткування прибуткових податків та зниження ставки податку на додану вартість, могло б призвести до позитивного впливу на розвиток податкової культури.

Наразі система оподаткування в Україні є не зовсім справедливою. Це яскраво проявляється як серед верств населення так і в бізнесі. І хоч спрощена система оподаткування існує, але це не дає стимулу до розширення бізнесу малих підприємців і, як наслідок, не сприяє досягненню стратегічної мети – забезпеченню сталого розвитку економіки. Якщо вважати, що спрощена система оподаткування може бути скасована, то необхідно передбачити механізм державної підтримки для малих підприємств, які, до прикладу, звільнятимуть суб'єктів господарювання від оподаткування протягом початкових п'яти років діяльності, але жорстко контролюватимуться державою. Сьогодні, дана практика використовується багатьма провідними країнами світу та позитивно відображається на розвитку підприємств різного типу, не створюючи умов для зловживання у сфері оподаткування.

Остаточне знищення корупції є головним стратегічним завданням, яке підвищить рівень довіри до податкових органів, посприяє стрімкому зростанню податкових надходжень до бюджетів та надасть більше шансів наблизитись до євроінтеграційних процесів [4].

До трансформаційних заходів по удосконаленню податкової політики та її наближенню до стандартів ЄС, на нашу думку, можна віднести також:

- збільшення податкового навантаження на людей, які є власниками значних об'єктів житлової нерухомості, цінних паперів, автомобілів, яхт, предметів розкоші. В цьому контексті, слід посилити боротьбу з мінімізацією оподаткування та ухилянням від сплати податків;

- оптимізація системи податкових пільг на основі аналізу ефективності їх застосування;

- удосконалення системи адміністрування податків, яка на сьогодні є дещо заплутаною та громіздкою. Якщо впровадити ряд заходів для її спрощення (спростити форми податкової звітності; сформувати повноцінний електронний документообіг між платниками та контролюючими органами; продовжити роботу над створенням єдиного аналітично-інформаційного простору для обміну інформацією про платників податків; синхронізувати та удосконалити подання звітності до податкових органів; модернізувати систему контролю для зменшення кількості недобросовісних платників податків та ін.).

Також хочеться ще додати, що з черговим приходом до влади нового уряду спостерігається запровадження «нової податкової реформи», проте вона не завжди доводиться до кінця і часто суперечить попереднім нововведенням. Часті зміни влади призводять в підсумку до невиразної податкової системи, де проявляється відсутність комплексного її реформування та впровадження системної модернізації фіскальної моделі. [3]

Таким чином, на шляху до євроінтеграції питання трансформації та гармонізації вітчизняної податкової політики з податковою політикою країн-членів ЄС залишаються актуальними. Вітчизняна податкова політика потребує коригування цілей і завдань, враховуючи як національні особливості, так і сучасні світові тенденції. Визначення проблемних імперативів та реалізація зазначених напрямків реформування податкової політики наблизить її до європейських стандартів та позитивно вплине на українську економіку. Лише

після цього можна впевнено заявляти про євроінтеграцію української держави. Також, зрозумілим стає, що підвищення ефективності податкових систем в ЄС та Україні прямо залежить від низки нових тенденцій в глобалізованому світі, які несуть наслідки для оподаткування (цифровізація економіки та технологічний прорив, зміни характеру глобалізації, загострення екологічних та демографічних проблем), що потребує ґрунтовних наукових досліджень.

Список використаних джерел:

1. Податковий кодекс України від 02.12.2010 р. № 2755-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text>
2. Свешніков С. М. Гармонізація податкових систем в умовах євроінтеграції. URL: http://centrnalog.blogspot.com/2012/10/blogpost_9544.html
3. Соколовська А. М. Податкова політика в Україні в контексті тенденції реформування оподаткування у країнах ЄС. *Фінанси України*. 2018. Вип. 3. С. 103–127.
4. Хомутенко В., Хомутенко А. Стратегічні орієнтири трансформації податкової політики України на шляху до євроінтеграції URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nv_2014_3_14.pdf

Конончук К.О.,
здобувач вищої освіти
групи ОПБ-19-1
Науковий керівник:
Калита Т.А.,
к.е.н., доцент кафедри

ФІСКАЛЬНА ПОЛІТИКА ТА МЕХАНІЗМ ЇЇ РЕАЛІЗАЦІЇ

Важливу роль у регулюванні економіки виконує фінансова політика держави. Це проводиться шляхом впливу на надходження та витрати держави.

Актуальність розгляду даного питання полягає в тому що, фінансова політика України виконує свій потенціал у неповному обсязі.

Такі науковці як Безгубенко Л., Загородній А., Івашук І., Кириленко О., Носіков Д., Степаненко С., Стоянов В., Ракул О., Парижак Н., Тарангул В., Шевченко В. та інші проводили свої дослідження на тему фінансової політики. Однак вирішення проблеми підвищення ефективності фінансової політики, усунення наявних недоліків фінансового механізму вимагає подальших досліджень у даній сфері. Тому метою статті є дослідження сутності фінансової політики та проблем у механізмі її реалізації.

Один із західних економістів А. С. Блайндер виділяє три підходи до визначення поняття «фінансова політика» зокрема:

– комплексний – система регулювання урядом економіки за допомогою змін державних видатків, податків і стану державного бюджету з метою зміни реального обсягу виробництва, зайнятості, контролю над інфляцією та прискорення економічного покращання;

– фінансовий – сукупність фінансових заходів держави з регулювання урядових доходів і видатків з метою досягнення певних соціально-економічних цілей;

– за видатками – заходи уряду зі зміни державних видатків, оподаткування та стану державного бюджету, спрямовані на забезпечення повної зайнятості, рівноваги платіжного балансу й економічного покращання під час виробництва неінфляційного валового внутрішнього продукту [1].

Розглядаючи фінансову політику до її складових можна віднести:

- політику державних доходів;
- політику державних видатків.

Завданням політики державних доходів є регулювання податкових і неподаткових надходжень грошових коштів у вигляді бюджетних і позабюджетних доходів для розпорядження органів державної влади.

До них належать:

• податкові надходження – загальнодержавні податки і збори (обов'язкові платежі) та місцеві податки і збори (обов'язкові платежі), які встановлені Податковим кодексом України від 02.12.2010 р. № 2755-VI [10] та іншими нормативно-правовими актами з питань оподаткування;

- неподаткові надходження – 1) доходи (надходження) від власності та підприємницької діяльності; 2) адміністративні збори та платежі, доходи (надходження) від некомерційної господарської діяльності; 3) інші додаткові неподаткові надходження;

- інші надходження на безповоротній основі, до яких належать: 1) доходи від операцій з капіталом; 2) трансферти – кошти, одержані від інших органів державної влади, органів місцевого самоврядування, органів влади Автономної Республіки Крим та інших держав або міжнародних установ чи організацій на безоплатній та безповоротній основі [2].

Завданням політики державних видатків є встановлення обсягів та напрямів фінансування суспільних витрат, а також регулювання міжбюджетних відносин у напрямку державного устрою.

Фіскальна політика є частиною фінансової політики держави, але водночас зачіпає повною мірою (лише побіжно) відносини у грошово-кредитній сфері й частково – зовнішньоекономічні відносини (котрі в основному регулюються митною політикою).

До різновидів фіскальної політики належать дискреційна та недискреційна фіскальна політика.

Дискреційна політика – це політика яка проводиться шляхом свідомої маніпуляції урядовими витратами і доходами на підставі державних рішень з метою цілеспрямованого впливу на сукупний попит і реальний ВВП. Проводиться вона через збільшення або зменшення державних закупівель або шляхом стягнення чистих податків через податкові ставки і трансферти.

Недискреційна політика – це політика при якій бюджетний дефіцит та бюджетний надлишок виникають автоматично, внаслідок дії автоматичних стабілізаторів. Даний вид політики застосовується державою для активної протидії циклічним коливанням. Для стимулювання сукупного попиту в період економічного спаду уряд цілеспрямовано створює дефіцит державного бюджету, збільшуючи державні витрати або знижуючи податки. У період зростання цілеспрямовано створюється бюджетний надлишок.

Існує також безліч негативних чинників, які впливають на ефективність реалізації фіскальної політики в Україні. До них належать:

- Високий рівень податкового навантаження на бізнес. В умовах відсутності тривалих фіскальних традицій та низького рівня віддачі бюджетних витрат високе податкове навантаження стримує підприємницьку активність та розвиває тіньовий сектор економіки;

- велике податкове навантаження на фонд оплати праці, що сприяє тінізації заробітної плати, поширенню виплат "в конвертах";

- нестабільність та внутрішня суперечність податкового законодавства. Внутрішні суперечності не дозволяють фіскальній політиці виконувати роль автоматичного стабілізатора економіки, а розробка дискреційних заходів не враховує наявність часових лагів, що зводить ефективність фіскальної політики до нуля;

- низька ефективність податкової системи, яка зумовлена поширенням фактів ухилення від оподаткування;
- нераціональний розподіл податків між державним і місцевими бюджетами, що зумовлює хронічну дотаційність місцевих бюджетів та обмежує фінансову свободу місцевих органів влади;
- наявність великої кількості соціальних пільг, безсистемне їх надання, відсутність пільг інвестиційного спрямування, що зменшує дохідну базу бюджету без перспективи розширення бази оподаткування;
- складність системи адміністрування, висока вартість збирання податків, запровадження додаткових адміністративних обмежень у справлянні податків [3].

Роблячи висновок, можна сказати, що реалізація фіскальної політики буде ефективною тільки у випадку, якщо розробка буде проводитися з урахуванням необхідності узгодження бюджетної і податкової політики. А також з врахуванням особливостей національного розвитку, поточної економічної ситуації та довгострокової стратегії розвитку держави. Перспективою подальших досліджень є визначення особливостей фіскальної політики України та країн Європи у період економічної нестабільності.

Список використаних джерел

1. Бадрак О. Поліпшення конкурентної позиції України засобами фіскальної політики / О. Бадрак // Економіка України. — 2006. — № 2. — С. 13—19.
2. Масліченко С. О. Фіскальний механізм у системі державного регулювання: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук: спец. 08.01.01 "Економічна теорія" [Електронний ресурс] / С.О. Масліченко. — К., 2002. — 19 с. — Режим доступу: <http://www.nbu.gov.ua/ard/2002/02msosdr.zip>.
3. Десятнюк О. М. Ризики фіскальної політики як загроза макроекономічної стабільності держави / О. М. Десятнюк // Світ фінансів. — 2012. — № 4. — С. 23—32

Лисак К.С.,
здобувач вищої освіти
групи ОМП-20-1
Науковий керівник:
Панура Ю.В.,
к. е. н., доцент кафедри

ПОДАТКОВЕ НАВАНТАЖЕННЯ: МЕТОДИКА ОЦІНКИ ТА ЗАСОБИ ЗМЕНШЕННЯ

У сучасному глобалізованому світі податки, головне джерело доходу держави, впливають на декілька соціально-економічних компонентів. Розрахунок податкового тягара є основним засобом, який використовується в літературі для визначення ефектів від податків як за національним, так і за міжнародним підходами. Загалом податковий тягар можна визначити як відношення зібраних податків за певний період до загального продукту. Теоретично податковий тягар може зрости, коли збільшення податкових надходжень перевищує збільшення доходу. Справді, за словами Сміта (1776 р.) ,нестримне зростання податкового тягара спричинить корозійний вплив на економічну діяльність, особливо на ресурси, що оподатковуються. Хоча Рікардо (1871)також стверджує, що високі ставки податків можуть призвести до переміщення капіталу, Кейнс (1936) вважає, що податковий тягар може вплинути на інвестиції та заощадження.

Однак, за словами Моштяну (2005) ,на податковий тягар, що визначає співвідношення між зібраним податком і валовим внутрішнім продуктом (ВВП), може впливати багато економічних компонентів. Власне, фіскальна вимога держави є однією з найважливіших причин збільшення податкового навантаження. Виникає питання: чому різноманітність послуг, які пропонує держава, постійно і регулярно збільшується.

Це явище по-різному обговорювалося в літературі. Перш за все, Вагнер (1890)пояснює посилення державного втручання новими соціальними вимогами. Масгрейв (1959)вважає, що держава може виробляти нові товари та послуги окрім своїх традиційних обов'язків, особливо через відсутність або збій ринкового механізму. Також Ростов (1960)розглядає послуги, що надаються державою, як привабливу силу економічного розвитку. Згідно з Пікоком і Вайзменом (1961) ,в той час як асиметричні інциденти, ймовірно, чинитимуть тиск на державні витрати в середньостроковій та довгостроковій перспективі, Даунс (1957)і Бьюкенен і Таллок (1962 р. , 1977)припускають, що державні витрати та фінансовий сектор можуть розширюватися за допомогою «популістського підходу» в політичному процесі. Нісканен (1979)стверджує, що саме поведінка бюрократів розширює державні витрати. Ці погляди, які пояснюють збільшення державних видатків у сфері державних фінансів загалом, також можуть бути пов'язані з розширенням державного сектору, а отже, і збільшенням потреби у фінансуванні. У середньостроковій і

довгостроковій перспективі збільшення державних видатків і збільшення податкового навантаження можуть відбуватися разом. Ця точка зору також підтримує підхід до політичного фінансування Бьюкенена та Вагнера (1977).

Податковий тягар є мірою податкового навантаження, накладеного урядом. Він включає прямі податки з точки зору найвищих граничних податкових ставок на доходи фізичних і юридичних осіб, а також загальні податки, включаючи всі форми прямого та непрямого оподаткування на всіх рівнях уряду, у відсотках від ВВП. Таким чином, компонент фіскальної свободи складається з трьох кількісних факторів:

- найвища гранична ставка податку на доходи фізичних осіб,
- найвища гранична ставка податку на прибуток підприємств, і
- загальний податковий тягар у відсотках до ВВП.

При оцінці фіскальної свободи кожна з цих числових змінних зважується однаково як одна третина компонента. Це рівне зважування дозволяє країні досягти 67 балів на основі двох факторів, навіть якщо вона отримує 0 балів за третій.

Оцінки фіскальної свободи розраховуються за допомогою квадратичної функції витрат, щоб відобразити зменшення прибутку від дуже високих ставок оподаткування. Дані для кожного фактора перетворюються на 100-бальну шкалу за допомогою такого рівняння:

$$\text{Фіскальна свобода}_{ij} = 100 - \alpha (\text{фактор}_{ij})^2$$

де фіскальна свобода $_{ij}$ являє собою фіскальну свободу в країні i для фактора j ; Фактор $_{ij}$ представляє значення (за шкалою від 0 до 100) у країні i для фактора j ; а α — набір коефіцієнтів, що дорівнює 0,03.

Мінімальний бал для кожного фактора дорівнює нулю, який не представлений у надрукованому рівнянні, але був використаний, оскільки це означає, що жодне велике податкове навантаження не зробить два інші фактори невідповідними.

Наприклад, в індексі 2019 року Маврикій має фіксовану ставку 15 відсотків як для фізичних, так і для корпоративних податкових ставок, що дає оцінку 93,3 для кожного з двох факторів. Загальний податковий тягар Маврикію як частка ВВП становить 18,5 відсотка, що дає коефіцієнт податкового навантаження 89,7. Якщо всі три чинники усереднені разом, загальна оцінка фіскальної свободи Маврикію становить 92,1.

Отже, у цьому дослідженні розглядається один з найбільш поширених заходів, що використовується для вимірювання податкового тягара платників податків, орієнтуючись насамперед на корпорації. За останні п'ятнадцять років економічний аналіз економічного впливу оподаткування дедалі більше покладався на розраховані граничні ефективні ставки податку (METR). Однак уважний розгляд з кола концептуальних проблем свідчить про те, що статистику METR і порівняння між секторами в країнах слід обережно використовувати як індикатори впливу оподаткування на інвестиції або як

рекомендації до встановлення податкової політики. Однак всі підходи до оцінки податкового навантаження мають принаймні деякі важливі недоліки. Тому результати, засновані на цих та інших заходах податкового тягаря, слід інтерпретувати з урахуванням їх обмежень і оцінювати з належною обережністю, коли вони використовуються для вирішення питань політики.

Список використаних джерел:

1. Adam, A. and Kammas, P. (2007), "Tax policies in a globalized world: is it politics after all?", *Public Choice*, Vol. 133 Nos 3/4, pp. 321-341.
2. Adam, A., Kammas, P. and Lapatinas, A. (2015), "Income inequality and the tax structure: evidence from developed and developing countries", *Journal of Comparative Economics*, Vol. 43 No. 1, pp. 138-154.2. Модернізація державної податкової служби України. Навчальний посібник для працівників ДПС Тернопільської області. – Тернопіль: ДПА в Тернопільській області, 2004. – 38с.
3. Beal-Hodges, M., Borg, M.O. and Stranahan, H.A. (2016), "A re-examination of the property tax burden", *Journal of Business and Economics Research (Jber)*, Vol. 14 No. 2, p. 51.

*Лукашенко Л.А.,
Омельчук О.М.,
здобувачі вищої освіти
групи ФАБ-19-1
Науковий керівник:
Ізмайлов Я.О.,
д. е. н., професор кафедри*

ПОДАТКОВА ПОЛІТИКА УКРАЇНИ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ

У сучасних умовах від ефективності податкової політики залежить формування державних доходів, забезпечуючи тим самим можливість державі виконувати свої функції та сприяти соціально економічному зростанню. Зазначимо, що саме податки домінують у доходах бюджету як України, так і зарубіжних країн. Тому провадження ефективної податкової політики є вкрай важливим питанням і набуває особливої актуальності в контексті важливості її впливу на всі сфери суспільного життя та забезпечення цілей суспільного добробуту.

Податкова політика держави – важлива складова системи державного регулювання економіки, механізму управління соціально-економічним розвитком держави, ознака суверенітету країни і водночас умова її незалежності [1, с.24].

Одна з нагальних проблем у сфері податкової політики держави в Україні полягає у відсутності інституціонального механізму її формування та реалізації. Дотепер в Україні не сформувалася традиція, інституціональний механізм, завдяки яким має розроблятися державна політика. Кожного разу застосовуються різні підходи і через це існує враження маніпуляції суспільною думкою, кон'юнктурності отриманих рішень тих чи інших завдань.

Виходячи з аналізу міжнародного досвіду, можна стверджувати, що підвищити якість податкової політики дозволяє практика підготовки розширених аналітичних звітів, у яких комплексно розглядаються проблеми діючої системи оподаткування, надається оцінка політики, тобто тих чи інших рішень, постфактум, розглядається співвідношення тенденцій розвитку податкової системи і міжнародних трендів та на підставі цього пропонуються напрями її реформування.

Щодо розмірів податкового навантаження, варто зазначити, що воно в Україні складає близько 41,7%. Тенденція до зниження податкового навантаження в Україні розпочалася у 2016 році, коли відбулося суттєве зниження податкових ставок (передусім ЄСВ до 22%) [2, с.548]

Для того щоб проаналізувати ефективність функціонування податкової системи України потрібно розглянути її з різних аспектів. Це може бути насамперед величина мобілізованих податкових надходжень та загальна їх частка у Державному бюджеті, кількість великих платників податків, частка підприємств які працюють в тіні, проаналізувати адміністрування податкових

надходжень тощо. Так частка податкових надходжень за січень-червень 2020 року доходи зведеного бюджету становила 654 млрд. грн. та зросла порівняно з відповідним періодом 2019 року на 11 млрд грн, або на 1,7%.

Податкові надходження до зведеного бюджету за січень-червень 2020 року зменшилися на 2,9% р.р. до 490 млрд. гривень у порівнянні з аналогічним періодом минулого року. Поширення пандемії коронавірусу та обмеження, введені для боротьби з нею, визначають ситуацію на світових ринках та розвиток національної економіки і суттєво впливають на розмір і стабільність надходжень до бюджету, зокрема податкових.

Через карантинні обмеження, починаючи з березня 2020 року, частина підприємств зупинила/обмежила свою діяльність, відповідно зменшилася зайнятість та розміри заробітних плат, що в свою чергу впливає на збільшення кількості податкових соціальних пільг та зменшення надходжень податку та збору на доходи фізичних осіб (ПДФО). За підсумками січня – червня 2020 року надходження ПДФО зросли лише на 5,3% при зростанні середньомісячної заробітної плати на 9,0% р/р.

Обсяг надходжень податку на доходи фізичних осіб за січень-вересень 2021 року склав 150 млрд. 489 млн. гривень. Приріст надходжень ПДФО до відповідного періоду 2020 року становить 19,5% або + 24 млрд 550 млн 600 тис. гривень. У проаналізованому періоді 16 регіонів мають темпи приросту ПДФО вищі за середній показник по Україні. Так, Тернопільська область забезпечила приріст понад 25%. Найнижчий приріст мають Дніпропетровська, Кіровоградська, Полтавська та Вінницька області [3].

Слід зазначити, що основним бюджетоутворюючим податком залишається багато років поспіль ПДВ. Основна ставка податку на додану вартість у 2020 становила 20%, а з 1 березня 2021 року застосовується ставка ПДВ у розмірі 14 відсотків для операцій з постачання пшениці та жита (меслин), ячменю, кукурудзи, соєвих бобів, свиріпи або ріпаку, соняшнику[4].

В Україні податкові надходження становлять основну частину доходів як державного, так і місцевих бюджетів, зокрема питома вага податкових надходжень у структурі доходів Державного бюджету України останніми роками перебуває на рівні 70%, бюджетів органів місцевого самоврядування сягає 80% [1, с.36]. В зв'язку з децентралізацією, доходи місцевих бюджетів за 9 місяців 2021 у порівнянні з минулим роком зросли на 20,1% і становлять майже 248 млрд гривень.

В продовж останніх років, у зв'язку з розвитком цифрових технологій, докорінні, якісні зміни відбуваються у системі адміністрування податків. Електронний кабінет платника податків, електронне адміністрування ПДВ, системи електронного адміністрування пального, які функціонують у повному обсязі та дозволяють зменшити трансакційні, часові, трудові витрати [1, с.34].

Електронний кабінет платника значною мірою спрощує технології взаємовідносин між платниками податків і контролюючими органами, усуваючи при цьому суб'єктивний чинник. Певною мірою побічним ефектом, оскільки проект був спрямований насамперед на боротьбу з корупцією, але не менш вагомим результатом, стало запровадження в Україні е-декларацій для

чиновників, і цей досвід, варто поступово поширити на всіх платників податків – фізичних осіб як інструмент протидії ухиленню від сплати податків.

Також, варто зазначити, що уряд ухвалив програму пріоритетів податкової політики на 2022 – 2024 роки, яка включає [3]:

- удосконалення інструментів адміністрування акцизного податку;
- поступове наближення ставок акцизного податку на тютюнові вироби до рівня, передбаченого директивою ЄС;
- запровадження Е-акцизу для алкогольних напоїв та тютюнових виробів;
- наближення норм національного податкового законодавства з податку на додану вартість до положень європейського законодавства;
- впровадження стандартів BEPS, приєднання до процедури автоматичного обміну податковою інформацією за міжнародними стандартами;
- проведення переговорів щодо міжнародних договорів про уникнення подвійного оподаткування з Ліхтенштейном, САР Сянганом (Гонконгом), Францією, Чорногорією та Японією.

Проаналізувавши певні особливості податкової політики та податкової системи України, варто відмітити, що впровадження Україною різних обмежень у зв'язку з проведенням санітарно-епідеміологічних заходів через виникнення та поширення коронавірусної хвороби (COVID-19) спричинило зниження промислового виробництва та зменшення фінансового результату підприємств та, як наслідок, зменшення обсягів податкових надходжень та викликало необхідність появи додаткових стимулів з боку держави для підтримки бізнесу.

Досліджуючи перспективи розвитку податкової політики, варто зазначити, що пріоритетом для України на 2022 – 2024 роки має підвищення ефективності та полегшення податкового адміністрування з мінімізацією можливостей для зловживань, забезпечення відповідності ставок податків інфляційним процесам в економіці.

Список використаних джерел:

1. Податкова політика держави. Ще один великий компроміс /за заг. ред. К. І. Швабія. / Ірпінь: Університет ДФС України, 2018. 61 с.
Швайко М. Л. Особливості податкової політики України у сучасних умовах // Інвестиції: практика та досвід. 2019. № 16. С.33-38.
2. Ярема Я.Р., Гринда А.М Податкова політика в Україні: сучасний стан та перспективи розвитку // «Young Scientist». № 4 (68). April, 2019. С.547-550.
3. Міністерство фінансів України.URL: <https://mof.gov.ua/uk>
4. Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо ставки податку на додану вартість при оподаткуванні операцій з постачання окремих видів сільськогосподарської продукції. Закон України № 1600-IX від 01.07.2021. URL. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1600-20#Text>

Луцько М.І.,
здобувач вищої освіти
групи ПТБ-19-1
Науковий керівник:
Ізмайлов Я.О.,
д.е.н., професор кафедри

ОСОБЛИВОСТІ ОПОДАТКУВАННЯ ПРОДАЖУ ВЛАСНОЇ СІЛЬГОСППРОДУКЦІЇ

Оподаткування доходів фізичних осіб регламентується розділом IV Податкового кодексу. Підпунктом 14.1.54 п. 14.1 ст. 14 цього Кодексу встановлено, що дохід з джерелом його походження з України — це, зокрема, будь-який дохід, отриманий резидентами, у тому числі від будь-яких видів їх діяльності на території України (включаючи виплату (нарахування) винагороди іноземними роботодавцями), її континентальному шельфі, у виключній (морській) економічній зоні.

Відповідно до п. 162.1 ст. 162 Податкового кодексу платниками податку на доходи фізичних осіб є, зокрема, фізична особа — резидент, яка отримує доходи з джерела їх походження в Україні (пп. 162.1.1), і податковий агент (пп. 162.1.3).

Згідно з пп. 163.1.1 п. 163.1 ст. 163 цього Кодексу об'єктом оподаткування резидента є загальний місячний (річний) оподатковуваний дохід.

Підпунктом 164.2.20 п. 164.2 ст. 164 Податкового кодексу встановлено, що до загального місячного (річного) оподатковуваного доходу платника податку включаються інші доходи, крім зазначених у ст. 165 цього Кодексу.

Розмір земельної ділянки має значення. Згідно з пп. 165.1.24 п. 165.1 ст. 165 Податкового кодексу до загального місячного (річного) оподатковуваного доходу платника податку не включаються доходи, отримані від продажу власної сільськогосподарської продукції, яка вирощена, відгодована, виловлена, зібрана, виготовлена, вироблена, оброблена та/або перероблена безпосередньо фізичною особою на земельних ділянках, наданих їй у розмірах, встановлених Земельним кодексом для ведення [1]:

- садівництва та/або для будівництва і обслуговування житлового будинку, господарських будівель і споруд (присадибні ділянки) та/або для індивідуального дачного будівництва. При цьому якщо власник сільгосппродукції має ще земельні частки (паї), виділені в натурі (на місцевості), але не використовує їх (здає в оренду або обслуговує), отримані ним від продажу такої продукції доходи не включаються до загального місячного (річного) оподатковуваного доходу;

- особистого селянського господарства та/або земельні частки (паї), виділені в натурі (на місцевості), сукупний розмір яких не перевищує 2 га. При цьому розмір земельних ділянок, зазначених в абзаці другому вищезазначеного

підпункту, а також розмір виділених в натурі (на місцевості) земельних часток (паїв), які не використовуються (здаються в оренду, обслуговуються), не враховуються.

Якщо розмір земельних ділянок перевищує 2 гектари, дохід від продажу сільськогосподарської продукції підлягає оподаткуванню на загальних підставах.

Підставою для не включення до загального місячного (річного) оподатковуваного доходу платника податку доходів, отриманих від продажу власної сільськогосподарської продукції, що вирощена, відгодована, виловлена, зібрана, виготовлена, оброблена та/або перероблена безпосередньо фізичною особою на земельних ділянках є наявність у такої фізичної особи довідки за формою № 3-ДФ [2].

При продажу сільськогосподарської продукції (крім продукції тваринництва) її власник має подати податковому агенту копію такої довідки. Оригінал довідки зберігається у власника продукції.

Довідка видається сільською, селищною, міською радою або радою об'єднаних територіальних громад, що створена згідно із законом та перспективним планом формування територій громад, за місцем податкової адреси (місцем проживання) платника податку протягом п'яти робочих днів з дня отримання відповідною радою письмової заяви про видачу такої довідки.

Однак, якщо при продажу фізичною особою власної сільськогосподарської продукції (крім продукції тваринництва) умови пп.165.1.24 ПКУ не виконуються, то сума доходу, отриманого від такого продажу, включається до загального місячного (річного) оподатковуваного доходу платника податку та оподатковується на загальних підставах. При цьому такий платник податків зобов'язаний подати податкову декларацію за наслідками звітного податкового року, а також сплатити податок з таких доходів (пп.168.2.1 ПКУ) [3].

Відповідно до частини першої ст. 121 Земельного кодексу громадяни України мають право на безоплатну передачу їм земельних ділянок із земель державної або комунальної власності в таких розмірах:

Розмір земельних ділянок, що передаються безоплатно громадянину для ведення особистого селянського господарства, може бути збільшено у разі отримання в натурі (на місцевості) земельної частки (паю) (частина друга ст. 121 Земельного кодексу).

Згідно з пп. 165.1.24 п. 165.1 ст. 165 Податкового кодексу при продажу сільгосппродукції (крім продукції тваринництва) її власник має подати податковому агенту копію довідки про наявність у нього земельних ділянок, зазначених в абзацах другому та третьому вищевказаного підпункту. Оригінал довідки зберігається у власника такої продукції протягом строку позовної давності з дати закінчення дії такої довідки. Довідка видається сільською, селищною або міською радою за місцем податкової адреси (місцем проживання) платника податку протягом п'яти робочих днів з дня отримання відповідною радою письмової заяви про видачу такої довідки.

Форма довідки встановлюється у порядку, визначеному ст. 46 Податкового кодексу для податкових декларацій. Порядок видачі довідки про наявність у фізичної особи земельних ділянок та її форму затверджено наказом № 32 [4].

Пунктом 2 цього наказу визначено, що довідка про наявність у фізичної особи земельних ділянок (далі — Довідка), наданих їй у розмірах, встановлених Земельним кодексом, що відповідно до Податкового кодексу є підставою для невключення до загального місячного (річного) оподатковуваного доходу платника податку доходів, отриманих від продажу власної сільгосппродукції, що вирощена, відгодована, виловлена, зібрана, виготовлена, вироблена, оброблена та/або перероблена безпосередньо фізичною особою на цих земельних ділянках (далі — власник сільськогосподарської продукції), безоплатно видається особисто такому власнику сільгосп-продукції сільською, селищною або міською радою за місцем податкової адреси (місцем проживання) платника податку на підставі відомостей з Державного земельного кадастру (за наявності). Довідка видається строком на п'ять років (п. 5 наказу № 32).

Довідка про наявність у фізичної особи земельних ділянок за формою № 3-ДФ видається сільською, селищною, міською радою або радою об'єднаних територіальних громад, за місцем податкової адреси (місцем проживання) платника податку протягом п'яти робочих днів з дня отримання відповідною радою письмової заяви про видачу такої довідки.

Довідка видається особисто власнику сільськогосподарської продукції на підставі відомостей з Державного земельного кадастру (за наявності).

У довідці зазначаються:

- паспортні дані власника сільськогосподарської продукції (прізвище, ім'я та по батькові, серія і номер паспорта, ким і коли виданий), місце проживання (область, район, населений пункт, вулиця, будинок, корпус, квартира);
- реєстраційний номер облікової картки фізичної особи - платника податків власника сільськогосподарської продукції згідно з Державним реєстром фізичних осіб - платників податків або серія та номер паспорта (для фізичних осіб, які через свої релігійні переконання відмовилися від прийняття реєстраційного номера облікової картки платника податків та повідомили про це відповідний контролюючий орган і мають відмітку у паспорті);
- вид цільового призначення земельної ділянки;
- розмір земельної ділянки у гектарах;
- ініціали та прізвище голови або секретаря виконавчого комітету сільської, селищної, міської ради;
- дата, до якої дійсна довідка.

ВИСНОВКИ. До загального місячного (річного) оподатковуваного податком на доходи фізичних осіб доходу не включаються доходи, отримані від продажу власної сільськогосподарської продукції, що, зокрема вирощена, зібрана, виготовлена, вироблена, оброблена та/або перероблена безпосередньо фізичною особою на земельних ділянках, наданих їй у розмірах, встановлених Земельним кодексом України для ведення.

Довідка про наявність у фізичної особи земельних ділянок за формою № 3-ДФ видається сільською, селищною, міською радою або радою об'єднаних територіальних громад, за місцем податкової адреси (місцем проживання) платника податку протягом п'яти робочих днів з дня отримання відповідною радою письмової заяви про видачу такої довідки.

Довідка видається власнику сільськогосподарської продукції окремо на кожен земельну ділянку, яка була використана для вирощування (вироблення) сільськогосподарської продукції.

Отже дотримання вищеперечислених правил дозволить продати власну сільгосппродукцію вибравши правильне оподаткування.

Список використаних джерел :

1. Державна податкова служба України . Фізична особа продає продукцію, вирощену на власній земельній ділянці: що необхідно знати про оподаткування? [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://zp.tax.gov.ua/media-ark/news-ark/print-409493.html>

2. Продаємо вирощену на власній земельній ділянці сільськогосподарську продукцію: особливості оподаткування від 08.05.2019 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://cv.sfs.gov.ua/media-ark/news-ark/377325.html>

3. ПДФО/ВЗ Продаж власної сільгосппродукції: особливості оподаткування від 12.09.2016 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.visnuk.com.ua/ua/news/id/3131>

4. Особливості оподаткування доходу від продажу сільськогосподарської продукції, вирощеної на власній земельній ділянці [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://od.sfs.gov.ua/media-ark/news-ark/print-313055.html>

Ляшук Н.Ю.,
здобувач вищої освіти
групи ОПБ-19-1
Науковий керівник:
Панура Ю.В.,
к.е.н., доцент кафедри

СИСТЕМА МІСЦЕВОГО ОПОДАТКУВАННЯ В УКРАЇНІ

Зараз в Україні місцеві податки і збори є одним з головних економічних інструментів державного регулювання та важливим джерелом доходів місцевих бюджетів. Починаючи з 2011 року система місцевого оподаткування була реорганізована шляхом прийняття Податкового кодексу України та внесення змін до переліку місцевих податків і зборів. Це призвело до докорінної зміни даної складової доходів місцевих бюджетів, оскільки було ліквідовано ті місцеві податки та збори, що складала 90% доходів від місцевих податків і зборів й запроваджено нові - податок на нерухоме майно, єдиний податок, збір за провадження деяких видів підприємницької діяльності, збір за місця для паркування транспортних засобів та туристичний збір.

До впровадження податкової реформи в Україні та прийняття Податкового кодексу у грудні 2010 року місцеве оподаткування регламентувалося Законами України «Про систему оподаткування», Декретом КМУ «Про місцеві податки і збори» та ін. З моменту введення в дію Податкового кодексу України ці нормативно-правові акти втратили чинність, а їх положення зазнали суттєвих змін.

З прийняттям Податкового кодексу України, кількість місцевих податків та зборів різко зменшилась – з чотирнадцяти місцевих податків та зборів залишилося лише п'ять. Тобто діє спрощена структура завдяки скасуванню ряду місцевих податків і зборів: ринкового збору; комунального податку; податку з реклами; дев'яти інших місцевих податків та зборів

Прийняття Податкового кодексу України стало суттєвим кроком вперед у процесі розвитку системи місцевого оподаткування в Україні. Проте діюча на сьогодні в країні система місцевих податків і зборів не відповідає принципам Європейської хартії місцевого самоврядування. Зокрема, серйозною проблемою є те, що законодавчо закріплені місцеві податки і збори та їх ставки не враховують реальних можливостей платників податків, а отже, не виконують стимулюючої функції. Як наслідок, такі вади негативно позначаються на дотриманні принципів єдності, повноти, достовірності, гласності, наочності бюджетного устрою країни в цілому.

Функціонування місцевого самоврядування в більшості територіальних громад не забезпечує створення і підтримки сприятливого життєвого середовища, потрібного для всебічного розвитку людини, її самореалізації, захисту її прав, надання мешканцям територіальних громад якісних і доступних публічних послуг на основі сталого розвитку дієздатної громади. Фактично,

закріплене в Конституції України право « територіальної громади - жителів села чи добровільного об'єднання у сільську громаду жителів кількох сіл, селища та міста - самостійно вирішувати питання місцевого значення в межах Конституції і законів України» у більшості територіальних громад залишилося нереалізованим [1].

Місцеве оподаткування є однією з точок перетину двох різних систем: складаючи частину системи оподаткування держави, місцеві податки і збори є атрибутом місцевого самоврядування. У світовій економічній і правовій думці місцеве оподаткування характеризується як структурна ланка в державному управлінні фінансами країни або ж як природне право територіальних общин (громад) тощо.

До місцевих податків, згідно з Податковим кодексом, належать [2]:

1. податок на майно;
2. єдиний податок.

До місцевих зборів належать:

1. збір за місця для паркування транспортних засобів;
2. туристичний збір.

З прийняттям Податкового кодексу України було скорочено перелік місцевих податків і зборів, але це відбулося за рахунок скасування податків та зборів із вкрай низькою або взагалі відсутньою фіскальною віддачею. Податковий кодекс України забезпечує регулювання справляння принципово нового податку - податку на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки. До складу місцевих податків і зборів передано податки, що належали до загальнодержавних, але згідно з Бюджетним кодексом та законами України про Державний бюджет на відповідні роки зараховувалися до суми доходів місцевих бюджетів. Податковий кодекс фактично відновив сплату готельного збору (скасованого з 1.01.2004 р.), об'єднавши його з курортним збором, впровадивши справляння туристичного збору. Необхідним елементом місцевих податків і зборів повинен стати земельний податок, який відповідно до Бюджетного кодексу України зараховується до доходів місцевих бюджетів. Необхідно зазначити, що на сьогодні чинна система місцевого оподаткування все ще не забезпечує фінансової автономії та незалежності місцевого самоврядування [3].

До основних проблем існуючої системи місцевого оподаткування в Україні, на думку І.О. Луніної, варто віднести:

- невеликий перелік місцевих податків та зборів порівняно з іншими країнами, де їх кількість сягає 50-100;
- відсутність права органів місцевого самоврядування на встановлення власних податків і зборів на своїй території;
- відсутність зацікавленості представників місцевої влади у додатковому залученні коштів шляхом стягнення місцевих податків і зборів;
- відсутність взаємозв'язку між рівнем суспільних послуг, що надаються на певній території, з податковим навантаженням на населення;
- неефективність окремих податкових ставок, що не дозволяє забезпечити стабільних надходжень до місцевих бюджетів;

- незначну фіскальну роль місцевих податків та зборів у зведеному бюджеті України [4].

За такої системи часто не враховуються регіональні особливості та втрачаються певні фіскальні можливості. Наприклад, на місцях завжди є свої особливі об'єкти оподаткування, які можуть відчутно поповнити доходи місцевих бюджетів, що дозволить спрямувати додаткові кошти на вирішення економічних і соціальних проблем регіонів.

Узагальнюючи, можна сказати, що місцеве оподаткування в Україні від початку його створення характеризується постійним оновленням складу місцевих податків та зборів, їх ставками та порядком справляння, розробленням нормативно-правових актів, що покликані покращувати систему місцевого оподаткування. Діюча в Україні система місцевих податків і зборів, як і податкова система країни в цілому, потребує постійного вдосконалення. Проблеми функціонування системи місцевого оподаткування в Україні спричинені недосконалою системою адміністрування цих податків.

Пошук шляхів збільшення обсягу місцевих податків і зборів повинен іти в напрямі встановлення таких податків і вибору таких їх платників, які б забезпечували невеликі адміністративні витрати та ефективний податковий контроль за достатнього обсягу надходжень, що дасть можливість створити надійне джерело доходної бази місцевих бюджетів. Дотримання цих вимог є запорукою створення міцної, стабільної та соціально справедливої системи місцевого оподаткування, яка сприятиме ефективній реалізації регіональної соціально-економічної політики та забезпечить фінансову стійкість регіонів, а також допоможе подолати бідність громадян.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Управління фінансами територіальних громад: теорія і практика : моногр. за ред. О. П. Кириленко. Тернопіль, 2019. 280 с.
2. Податковий кодекс України від 02.12.2010р. №2755-VI // Відомості Верховної Ради України. – 2011. – №13-14, №15-16, №17. – Ст. 112.
3. Бартчук Ю.А. Шляхи реформування системи місцевого оподаткування в Україні / Ю.А. Бартчук // Актуальні проблеми державного управління в системі соціального та економічного розвитку українського суспільства. Збірник наукових праць. – 2011. – №1(4). – С. 82-84.
4. Луніна І.О. Формування місцевих бюджетів на основі принципу еквівалентності: шлях до ефективної бюджетної системи України / І.О. Луніна // Фінанси України. – 2010. – №9. – С. 14-19.

*Макодай Т.С.,
здобувач вищої освіти
групи ФМФА-20-1
Науковий керівник:
Панура Ю. В.,
к.е.н., доцент кафедри*

ОСОБЛИВОСТІ РЕЄСТРАЦІЇ ПОДАТКОВОЇ ЗАСТАВИ РУХОМОГО І НЕРУХОМОГО МАЙНА

Податковий борг — податкове зобов'язання (з урахуванням штрафних санкцій за їх наявності), узгоджене платником податків або встановлене судом (господарським судом), але не сплачене у встановлений строк, а також пеня, нарахована на суму такого податкового зобов'язання.

З метою забезпечення сплати платником податків грошового зобов'язання перед бюджетом та пені, не сплачених у строк, визначений Податковим кодексом, до такого платника застосовується податкова застава.

Податкова застава — спосіб забезпечення сплати платником податків грошового зобов'язання та пені, не сплачених таким платником у визначений строк.

Право податкової застави виникає:

- у разі несплати у строки, встановлені ПКУ, суми грошового зобов'язання, самостійно визначеної платником податків у податковій декларації, - 3 дня, що настає за останнім днем зазначеного строку;
- у разі несплати у строки, встановлені ПКУ, суми грошового зобов'язання, самостійно визначеної контролюючим органом, - 3 дня виникнення податкового боргу;
- у випадку, визначеному в пункті 100.11 статті 100 ПКУ, - з дня укладання договору про розстрочення, відстрочення грошових зобов'язань [1].

З урахуванням положень статті 89 ПКУ право податкової застави поширюється на будь-яке майно платника податків, яке перебуває в його власності (господарському віданні або оперативному управлінні) у день виникнення такого права і балансова вартість якого відповідає сумі податкового боргу платника податків, крім випадків, передбачених пунктом 89.5 статті 89, а також на інше майно, на яке платник податків набуде прав власності у майбутньому.

Основними проблемами податкової застави в національному законодавстві є:

1. Проблема реєстрації податкової застави. Річ у тім, що після 2013 року при реєстрації права власності на будь-яке нерухоме майно, а це може бути квартира, будинок чи земельна ділянка, державний реєстратор переносить запис про податкову заставу з Державного реєстру обтяжень рухомого майна до Державного реєстру речових прав на нерухоме майно. У зв'язку з тим, що цей

процес ще як слід не обкатаний, то в платників податків виникають проблеми з оформленням угод із відчуження нерухомого майна [2].

2. Нечітке врегулювання процедури погашення податкового боргу в примусовому порядку. Зокрема, у п. 95.1. ст. 95 Податкового кодексу України вказано: “Орган державної податкової служби здійснює за платника податків і на користь держави заходи щодо погашення податкового боргу такого платника податків шляхом стягнення коштів, які перебувають у його власності, а в разі їх недостатності – шляхом продажу майна такого платника податків, яке перебуває у податковій заставі”[5].

3. Низький відсоток забезпечення податкового боргу ліквідним майном. Є основною проблемою щодо забезпечення погашення податкового боргу, що пов’язане з відсутністю на підприємствах активів для внесення до податкової застави, виведенням активів з власності підприємств під час судового та адміністративного оскарження.

4. Мають місце також непоодинокі випадки, коли майно підприємств-боржників вже внесено до реєстрів обтяжень рухомого та нерухомого майна за борговими зобов’язаннями перед іншими суб’єктами господарювання, що перебувають у певних відносинах з таким платником, зокрема банківські та фінансові установи.

5. Тривалість розгляду справ про надання дозволів щодо стягнення боргу за рахунок реалізації майна боржників судовими органами. Крім того, рішення судових органів не завжди задовольняються на користь ДПІ, що в свою чергу ускладнює здійснення подальших заходів щодо погашення боргу.

6. Проблемою залишається ліквідність описаного майна, що в свою чергу призводить до відсутності попиту на певні види товарів при здійсненні процедури реалізації.

7. Слід відмітити про випадки накладення органами державної виконавчої служби арештів на майно підприємств яке перебуває у податковій заставі при виконанні ними судових рішень за позовами інших установ та суб’єктів господарювання. Що в свою чергу призводить до триваючої процедури здійснення заходів з погашення податкового боргу.

З 1 січня 2013 р. почали діяти нововведення щодо правового регулювання відносин у сфері реєстрації прав на нерухоме майно та їх обтяжень, пов’язані з набранням чинності Законом України «Про внесення змін до Закону України "Про державну реєстрацію речових прав на нерухоме майно та їх обмежень" та інших законодавчих актів України» № 1878 . Запровадження цим законодавчим актом Державного реєстру речових прав на нерухоме майно і забезпечення в ньому державної реєстрації речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень змінило ситуацію щодо встановленої наказом № 9/5/59 суцільної державної реєстрації податкової застави (рухомого та нерухомого майна) в одному державному реєстрі [4].

Важливою потенційною проблемою при визначенні податкової застави, може принести Проект Закону “Про внесення змін до Податкового кодексу України та деяких законодавчих актів України щодо забезпечення збалансованості бюджетних надходжень щодо неузгоджених грошових

зобов'язань" [3], зокрема щодо запровадження податкової застави стосовно неузгоджених грошових зобов'язань.

Стягнення вбачається неможливим та/або недоцільним: за відсутності у платника податків майна, необхідного для погашення податкового боргу; у разі якщо витрати на стягнення податкового боргу перевищують суму надходження до бюджету коштів у рахунок погашення такого податкового боргу; якщо платник податків знаходиться у розшуку або відсутній за місцезнаходженням; платник податків не звітує до податкових органів тощо[5].

Висновки. Отже, податкова застава — це спосіб забезпечити сплату платником податків грошового зобов'язання та пені, не сплачених ним у встановлений строк.

Якщо платник податків не виконав грошове зобов'язання, забезпечене податковою заставою, орган стягнення має право звертати стягнення на заставне майно такого платника[4].

Якщо платник податків не сплатив своєчасно узгоджену суму грошового зобов'язання, контролюючий орган надішле йому або вручить особисто, попередньо повідомивши про це телефоном, податкову вимогу.

У разі якщо після отримання податкової вимоги платник самостійно сплатить суму податкового боргу, вказану у податковій вимозі, така податкова вимога вважається відкликаною. Якщо ж сума податкового боргу залишається непогашеною, майно платника підлягає опису, що оформлюють відповідним актом опису.

Список використаних джерел

1. Дуравкін П.М. Правове регулювання забезпечення виконання податкового обов'язку / П.М. Дуравкін // Проблеми законності : респ. міжвідом. наук. зб. / [Відп. ред. В.Я. Тацій]. - Х. : Нац. юрид. акад. України, 2008. - Вип. 95. - С. 53-57.
2. Кириченко В.В. Способи забезпечення виконання податкового обов'язку: автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07 / В.В. Кириченко. – Ірпінь, 2005. – 21 с
3. Жукова О.В. Податкова застава / О.В. Жукова // Адвокат. – 2003. – № 2. – С. 11–15.
4. Маринчак Н. Є. Податкова застава як примусовий забезпечувальний захід / Н. Є. Маринчак // Держава та регіони. Сер. : Право. - 2013. - № 2. - С. 82-87. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/drp_2013_2_18. (дата звернення 08.08.2021)
5. Податковий кодекс України : прийнятий 02.12.2010 р. № 2755-VI // Голос України. - 2010. - № 229-230. URL : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>. (дата звернення 08.08.2021)
6. Десятнюк О. М. Управління податковим боргом : навчальний посібник / О. М. Десятнюк, Т. Я. Маршалок. – Тернопіль : Вектор, 2013. – 340.

Моїсеєнко А.О.,
здобувач вищої освіти
група ОМП-20-1
Науковий керівник:
Панура Ю.В.
к.е.н., доцент кафедри

ПОДАТКОВЕ НАВАНТАЖЕННЯ: МЕТОДИКА ОЦІНКИ ТА ЗАСОБИ ЗМЕНШЕННЯ

Відомо, що основною метою діяльності будь-якого суб'єкта господарювання є отримання прибутку. В сучасних економічних умовах, яким притаманна гостра конкурентна боротьба, успішна підприємницька діяльність залежить від того як суб'єкт господарської діяльності зможе максимізувати свої прибутки збільшучи при цьому вхідні грошові потоки. Одним із визначальних чинників збільшення прибутковості бізнесу є оптимізація податкових платежів, що виступає головною метою корпоративного податкового планування [1].

Корпоративне податкове планування багатьма науковцями розглядається як одна із функцій управління фінансово-господарською діяльністю, яка полягає у встановленні передбачуваних параметрів майбутнього стану об'єкта, оптимальних способів і методів досягнення даного стану в умовах обмеженості ресурсів та при допустимому рівні податкового ризику [1].

Необхідність податкового планування закладена українським податковим законодавством, яке передбачає конкретні податкові режими для різних ситуацій та допускає різноманітні методи для обчислення податкової бази, пропонує платникам податків різноманітні податкові пільги [1].

Податкове планування, за умови правильної організації та дотримання податкового законодавства, дозволяє мінімізувати всю сукупність податкових платежів і зобов'язань та знижує ризики неправильного обчислення податків і, відповідно, захищає підприємство від можливих суттєвих збитків, пов'язаних із застосуванням штрафних санкцій. Податкове планування, за переконанням вітчизняних науковців, певною мірою дозволяє підвищити фінансову стійкість підприємства та також підвищити культуру управління фінансами суб'єкта господарювання [1].

Питання податкового планування та прогнозування у системі управління корпоративними фінансами досліджувались як зі сторони закордонних, так і вітчизняних науковців. Серед них слід виділити праці Бризгаліна А.В., Вилкова Е.С., Єлісеєва А.В., Каламбета С.В., Кожинова В.А., Медведева А.Н., Скворцова М.М., Сутиріна С.Ф. та ін.

Досить багато власників не приділяють достатньо уваги податковим нюансам під час планування операцій як за кордоном, так і в Україні. Внаслідок цього, незважаючи на кропітку працю з підготовки певного проекту, всі зусилля можуть виявитися марними, якщо виникнуть податкові ризики або ж фіскальні органи повідомлять, що ви (на їхню думку) є злочинцем.

Фахівці компанії «Делойт» пропонують розглянути десять основних помилок під час планування бізнес-діяльності за кордоном та в Україні.

Перша пропозиція – це уникати сплати податків, використовуючи «агресивне податкове планування». На відміну від класичного податкового планування, яке лише допомагає звести до мінімуму зайві податкові виплати (наприклад, недопущення подвійного оподаткування) там, де це дозволено законом, «агресивне планування» використовується для уникнення сплати податків взагалі. Йдеться про введення податківців в оману, створення фіктивних компаній чи угод, різноманітні оборудки, які не мають жодної бізнес-цілі, крім зменшення податкового тягаря [2].

Друга пропозиція – це використовувати послуги номінальних акціонерів в іноземних компаніях. Послуги номінальних акціонерів раніше часто використовувалися для забезпечення конфіденційності володіння іноземною компанією. Однак сьогодні номінальних акціонерів вже давно ігнорують для цілей розкриття структури володіння бізнесом, зокрема при відкритті рахунків у банках (які вимагають повідомляти про реальних власників/контролерів), для цілей фінансового моніторингу операцій тощо [2].

По-третє, радять не відстежувати власний податковий статус чи сподіватися, що наявність сертифіката податкового резидента іноземної країни автоматично врятує від претензій українських податкових органів. Багато власників бізнесу, які є громадянами України, мають власність за кордоном і часто перебувають за межами України протягом досить тривалого часу – як у справах, так і на відпочинку. Виникають зв'язки з іноземними країнами: в когось діти народилися у США, у когось навчаються в Лондоні [2].

Також, згідно пропозицій фахівців компанії «Делойт» не варто поєднувати особисті та корпоративні фінанси. Серед українських власників бізнесу досі поширена практика, коли власник компанії за її рахунок покриває свої персональні витрати і використовує корпоративні кошти для особистих цілей. Найчастіше йдеться про навчання дітей, дороге лікування, відпочинок, оренду житла. Зважаючи на те, що податкові органи багатьох країн дедалі частіше звертають увагу на такі операції, їхня наявність може мати досить неприємні наслідки [2].

Також варто звернути увагу на структуру власних витрат та не витратити значно більше за власні офіційні доходи. Інколи елементарна перевірка може засвідчити, що річні витрати бенефіціара бізнесу значно перевищують суму його офіційного доходу. Для податкових органів це може свідчити про ухилення від декларування та сплати податків. Варто звернути увагу на цей аспект і ретельно аналізувати стан своїх персональних доходів та витрат, адже ми очікуємо на появу механізму контролю над фактичними витратами осіб вже найближчим часом [2].

Також треба відмовитися від «безконтрольного» поповнення своїх рахунків у банках готівковими коштами через автоматичні сервіси та відділення банків, що може бути доволі ризиковою операцією за умови перевищення суми такого поповнення над офіційно задекларованими доходами.

Отже, у цьому дослідженні розглядається найбільш поширені проблемні аспекти корпоративного податкового планування, що можуть бути використані як резидентами великими платниками податків так і нерезидентами. Також, варто звернути увагу на те, що сучасне корпоративне податкове планування нерозривнопов'язано із проблемами структурування бізнесу, зокрема з питаннями забезпечення конфіденційності володіння та створення структури прозорості та зрозумілої власності з метою продажу бізнесу.

Список використаних джерел:

1. Магопець О. Організація податкового планування в системі корпоративного податкового менеджменту [Електронний ресурс] / О. А. Магопець – Режим доступу до ресурсу: <http://dspace.kntu.kr.ua/jspui/bitstream/123456789/2477/1/33.pdf>.
2. Податкове планування для власника бізнесу: мінімальні правила «гігієни» [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://www2.deloitte.com/ua/uk/pages/tax/articles/tax-planning-for-business-owner.html>.
3. Міжнародне податкове регулювання: вплив світової реформи на український бізнес [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: https://uz.ligazakon.ua/ua/magazine_article/EA009041.

Некраса Г.С.,
здобувач вищої освіти
групи ФАБ-19-1
Науковий керівник:
Тучак Т.В.,
к.е.н., доцент кафедри

СУЧАСНИЙ СТАН ПОДАТКОВОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ

Сьогоднішній стан національної податкової системи є далеко не ідеальним, що засвідчує його невідповідність дійсним запитам та можливостям суспільства. Необхідність здійснення кардинальних реформ у податковій системі держави диктується нагальністю вимог виправлення кризової соціально-економічної ситуації.

Метою дослідження є оцінка ефективності реалізації податкової політики.

Дослідженню податкової системи присвячено чимало наукових праць, зокрема над цим питанням працювали Рудь М., Ярема Я., Джиговська Л., Радова О. та інші.

В Україні розроблено законодавчу базу, яка регламентує справляння податків, і створено адміністративні органи, які контролюють виконання законодавства суб'єктами господарювання, але сказати, що податкова система є ефективною й досягає свого функціонального призначення, не можна.

Для державної податкової служби (ДПС) України 2015 рік став початком усіх реформ та початком боротьби із «тіньовим» бізнесом. За даними податкових служб тільки у травні-серпні 2015 року до загального фонду надійшло 157,3 млрд. грн. платежів, зокрема, завдяки боротьбі з «тіньовим» бізнесом за рахунок «детінізації» зібрано в серпні 9,6 млрд. грн. ПДВ, що на 28 % більше плану та більше середньомісячних зборів з початку року (~ 7,5 млрд. грн.)[1, с.153].

У 2018 році втрата від несплати податків і зборів становила близько 140 млрд грн. Це наслідок відсутності або ж малоефективного контролю з боку податкових органів влади, а це сприяє обмеженню витрат і виникненню дефіциту[2, с.328].

Для подальшого успішного функціонування держави потрібна проста, прозора та передбачувана податкова система, що вимагає мінімальних затрат часу для розрахунку та сплати податків, тобто[3]:

1. Перейти до оподаткування розподіленого прибутку (податок на виведений капітал) з компенсацією втрат бюджету за рахунок зниження неефективних видатків бюджету та боротьби з крупномасштабними схемами ухилення від сплати податків та мінімізації, насамперед через офшори та порушення митних правил, а також розкраданням ПДВ.
2. Зменшувати податкове навантаження на фонд оплати праці, в тому числі за рахунок скасування військового збору та єдиного внеску та включення

- їх до ПДФО з компенсацією втрат бюджету за рахунок зниження неефективних видатків бюджету, що створить умови для виходу бізнесу з тіні.
3. Удосконалити систему оподаткування землі та нерухомого майна, на основі кадастрової вартості з урахуванням об'єктивних ринкових даних - з метою зменшення дискреційності, зробивши його більш справедливим. Зараховувати податки на землю та нерухоме майно до ПДФО, ПнПП, ЄП. Вирівнювати умови ведення бізнесу для «тіньового» та легального ринку оренди землі, зокрема шляхом вирівнювання податкового навантаження.
  4. Переглянути перелік податкових пільг у напрямку їх зменшення.
  5. Удосконалити оподаткування малого бізнесу та спрощену систему оподаткування з метою мінімізації зловживань, зокрема: виокремити податок на землю з ЄП 1,2,3 груп; скасувати обов'язок використовувати РРО для усіх ФОП 2 та 3 групи, окрім чітко окресленого кола платників з підвищеним ризиком перевищення лімітів, яке має визначатися виключно на основі економічної доцільності.
  6. Перенести адміністрування (створення та внесення змін до програмних продуктів) податкових та митних баз даних до незалежної структури або Мінфіну.
  7. Привести оподаткування грошових надходжень від продажу особистого майна у відповідність до економічної логіки - оподаткування отриманого чистого доходу (якщо він є), на противагу сплати податку від суми продажу.
  8. Виключити з переліку підакцизних товарів автотранспортні засоби.
  9. Трансформація дивідендної політики держави в частині перегляду взаємовідносин власника (держави) та державних підприємств та господарських товариств, у статутному капіталі яких є корпоративні права держави.
  10. Врегулювати оподаткування електронних послуг нерезидентів, у частині ПДВ.
  11. Розробити та запровадити механізми податкового стимулювання громадян для підтримки інституцій, які виражають та захищають інтереси суспільства (відсоткова філантропія, податкова субсидія). Зокрема запровадити відсотковий механізм для надання можливості громадянам спрямувати частину сплаченого ПДФО на підтримку інститутів громадянського суспільства, що мають статус неприбуткових.
  12. Реформувати систему оподаткування енергетичних акцизів.
  13. Спростити правила ТЦО щодо операцій між контрольованими іноземними компаніями.
  14. Скасувати вимогу отримання фізичними особами нерезидентами облікової картки фізичної особи – платника податків для отримання

виплат від резидентів, замінивши на інший оптимальний спосіб ідентифікації

Рівень податкового навантаження в Україні оцінюється по-різному. Майже всі експерти, які займаються оцінкою інвестиційного клімату, вважають, що він є несприятливим, оскільки оподаткування реального сектору економіки надто обтяжливе. Розмір податкових навантажень пригнічує процеси економічного відтворення, а рентабельність можна досягнути лише за умови тінізації частини доходів. Більшість підприємців також вважає, що сучасна економічна ситуація в країні не сприяє розвитку підприємницької діяльності, що важкий тягар податків призводить до таких негативних наслідків, як зниження ділової активності суб'єктів підприємницької діяльності, тінізація економіки, відтік національних капіталів за кордон. Унаслідок цього знижуються надходження до бюджету, зростає соціальна напруженість у суспільстві.

По суті, сьогодні податкова система є однією з головних перешкод ефективному конкурентоспроможному розвитку економіки нашої держави.

Сучасний стан податкового законодавства є дуже суперечливим і потребує удосконалення, проте як свідчить практика його правозастосування, зміни, що вносяться до законодавства з питань оподаткування, досить часто спричиняють нові проблеми, адже багато норм суперечать одна одній або ж їх просто неможливо втілити у життя, тому ця тема є досить актуальною для дослідження на даний час.

Список використаних джерел:

1. Рудь М.М. Роль податкової політики держави в економічному розвитку України. Економіка та управління підприємствами. Випуск 29. 2018. С.147-152.
2. Ярема Я.Р., Джиговська Л.І Проблеми податкової системи в умовах імплементації угоди про асоціацію між Україною та європейським союзом. Приазовський економічний вісник. Випуск 2(13) 2019. С.326-330.
3. Дорожня карта реформ 2021 - податкова та бюджетна реформи. URL: <https://economics.org.ua/index.php/blog/358-karta-reform-2021>

Сучок О.С.,
Тарасюта М.О.
здобувачі вищої освіти
групи ОПБ-18-1
Науковий керівник:
Герасименко О.М.,
к.е.н., ст.викладач кафедри

ОПОДАТКУВАННЯ ДОХОДІВ ФІЗИЧНИХ ОСІБ: АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ТА НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ

Податок на доходи фізичних осіб (ПДФО) є одним із основних джерел формування доходів Зведеного бюджету України та виконує роль соціального регулятора. Справедливо зазначено, що у результаті перерозподілу доходів фізичних осіб, з одного боку, реалізується економічна доктрина щодо рівня добробуту різних верств населення, а з іншого – формується фінансова база держави [5].

Фіскальну роль податку на доходи фізичних осіб можна відстежити, проаналізувавши його динаміку та питому вагу в податкових надходженнях та доходах Зведеного бюджету України загалом (табл. 1). Зокрема, дані табл. 1 свідчать про питому вагу ПДФО в доходах Зведеного бюджету України протягом двох останніх років на рівні 21,4%, тобто фактично це більш як п'ята частина бюджету країни загалом.

Таблиця 1

Структура податкових надходжень до Зведеного бюджету України

Найменування показника	2019 р.	2020 р.
Усього доходів Зведеного бюджету України, млн грн	1 289 849,2	1 376 673,8
Податкові надходження, млн грн.	1070321,8	1136687,2
Питома вага податкових надходжень в доходах зведеного бюджету України, %	83	82,5
Податок на доходи фізичних осіб, млн грн.	275 458,5	295 107,3
Питома вага податку на доходи фізичних осіб в доходах Зведеного бюджету України, %	21,4	21,4

Джерело: узагальнено авторами за даними [1]

В частині регулюючої функції важливо усвідомлювати, що ПДФО стосується кожного члена суспільства та повинен виступати основним регулятором у системі нагляду за доходами фізичних осіб. Водночас, враховуючи законодавчо встановлені ставки податку залежно від змісту доходів, діючі податкові пільги та ряд інших факторів, в чисельних дослідженнях мова йде про те, що ПДФО не є соціально справедливим.

Загалом, науковці та практики у своїх працях акцентують увагу на актуальні питання оподаткування доходів фізичних осіб, вирішення яких сприятиме поліпшенню найважливіших чинників цілісності, стабільності та розвитку суспільства. Так Е.С. Дмитренко зазначає, що недостатня роль

податку на доходи фізичних осіб у формуванні доходів бюджету передусім зумовлена: 1) низьким рівнем доходів переважної більшості населення України порівняно з економічно розвиненими країнами; 2) зменшенням чисельності населення; 3) затримкою виплат заробітної плати частині працівників; 4) популяризацією практики ухилення від сплати податків, чому сприяло запровадження податкових пільг або ж повне звільнення від сплати податків для виняткової частини населення та недостатньо ефективною системою податкового контролю [2].

Найбільш актуальними питаннями оподаткування доходів фізичних осіб залишаються:

1. Використання пропорційних ставок з податку на доходи фізичних осіб в контексті податкового навантаження. Проблемам пропорційного оподаткування доходів громадян за основною ставкою на рівні 18% приділяють значну увагу. З цього приводу зазначимо, що відмова від прогресивної шкали на користь пропорційної ставки ПДФО не сприяла помітному збільшенню доходів та їх виведенню з тіньового сектора. Пропорційна система, хоч би якою справедливою вона не видавалась, не може забезпечити рівномірність податкового навантаження, гарантувати принцип нейтральності податку за значного діапазону доходів. У суб'єкта оподаткування після сплати податку мають залишатися кошти для споживання та інвестування (накопичення). Одна і та ж ставка оподаткування може для незначних доходів відбирати усі кошти для накопичення та ще й частину коштів, призначених для споживання, а для великих доходів ця сама ставка відбиратиме лише незначну частину коштів, призначених для інвестування [3]. Про переваги пропорційного оподаткування ПДФО свідчить і провідний зарубіжний досвід. На підставі даних Європейської комісії у більшості держав - членів ЄС (22 з 28) діє прогресивна ставка податку на доходи фізичних осіб, яка залежить від рівня місячного або річного доходу. При цьому верхня ставка податку може перевищувати 50 відсотків (як, наприклад, в Австрії, Бельгії та Нідерландах) [6].

2. Неналежне використання соціальних податкових пільг. Питання використання пільг також є надзвичайно актуальним, оскільки вони в окремих випадках порушують принцип однакового підходу до платників податків та сприяють ухиленню від податків. Крім того, невірним вважаємо підхід за якого доходи громадян виражені у вигляді заробітної плати (навіть якщо вона мінімальна) більше ніж граничний розмір заробітної плати, який дає право на податкову соціальну пільгу.

3. Незареєстровані працівники та заробітна плата «в конверті». Слід зазначити, що такі негативні явища, як використання праці незареєстрованих працівників та виплата заробітної плати у «конверті» не втрачають своєї актуальності, не зважаючи на те, що громадяни, які погоджуються отримувати таким чином заробітну плату, не тільки сприяють розвитку тіньового бюджету своїх роботодавців, але й позбавляють себе власного соціального забезпечення.

4. Велика кількість громадян уникає сплати податку на доходи фізичних осіб, відмінні від заробітної плати. На жаль, але це явище досить поширене, а для уникнення ухилень від сплати ПДФО потрібно не тільки посилити

моніторинг доходів та їх співставлення з витратами, а і відповідальність небросовісних платників податків.

5. *Несправедливий розподіл податку між державним та місцевими бюджетами.* В цьому контексті слід зазначити, що будь-які ініціативи з перегляду підходів до формування місцевих бюджетів мають бути проаналізовані на предмет підстав такої ініціативи, реально проведених розрахунків та моделювання ризиків, які при цьому можуть виникнути. Проте очевидними залишаються питання, які стосуються наповнення бюджету відповідної територіальної громади. Варто лише зазначити, що за чинними правилами деякі бюджети наразі отримують дуже суттєві суми ПДФО від платників податку, які не працюють і не проживають на їх територіях, і відповідно не користуються послугами, які там надаються. Водночас, бюджети адміністративно-територіальних одиниць, де такі платники податку насправді працюють і можливо також проживають, не одержують нічого [4].

Окремо зазначимо, що наразі існує недосконалість звітності, що стосується ПДФО, а саме запровадження нової зведеної податкової звітності з ПДФО та ЄСВ. Раніше ці два документи подавалися окремо і щомісячно, тепер же цей документ має надходити до бюджету кожного кварталу, але з щомісячною розбивкою даних. Метою держави було спростити процес подання заявок для підприємців, але уряд не остаточно доопрацював нову концепцію.

Для формування в Україні ефективної системи оподаткування доходів фізичних осіб слід запобігти подальшому розвитку вищезгаданих проблем та передусім звернутися до прогресивного податку на доходи фізичних осіб. Вдосконалення оподаткування ПДФО має ґрунтуватися на комплексному підході, який взаємодіє з інтересами держави та фізичних осіб – платників податку.

Список використаних джерел:

1. Бюджет України. Стат. зб. Міністерства фінансів України за 2020 р. Київ: 2021. 298 с. URL: [https://mof.gov.ua/storage/files/2_Budget_of_Ukraine_2020_\(for_website\).pdf](https://mof.gov.ua/storage/files/2_Budget_of_Ukraine_2020_(for_website).pdf)
2. Дмитренко Е.С. Удосконалення механізму сплати та відшкодування ПДФО. *Вісник прокуратури*. 2017. № 8. С. 109–113.
3. Корецька-Гармаш В.О., Злобіна В.В. Проблемні аспекти в оподаткуванні доходів фізичних осіб України. URL: https://zavantag.com/tw_files/3601/d-3600117/7z-docs/23.pdf.
4. Левітас Т. Зарахування ПДФО до місцевих бюджетів в Україні: аналіз стану і перспективи. URL: <https://decentralization.gov.ua/news/13780>
5. Податок з доходів фізичних осіб як важіль регулювання фінансово-господарської діяльності громадян *Стратегічні орієнтири*. 2011. URL: <http://libfor.com/index.php?newsid=324>.
6. Про внесення змін до Податкового кодексу України (щодо звільнення від оподаткування податком на доходи фізичних осіб та військовим збором окремих доходів та запровадження справедливої прогресивної шкали податку на доходи фізичних осіб): Проект Закону України від 17.02.2020 р. N 3076 URL: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/II01433I.html

*Сучок О.С.,
Яцунь Ю.В.*
здобувачі вищої освіти
групи ОПБ-18-1
Науковий керівник:
Панура Ю.В.,
к.е.н., доцент кафедри

УДОСКОНАЛЕННЯ МЕТОДІВ БОРОТЬБИ З УХИЛЕННЯМ ВІД СПЛАТИ ПОДАТКІВ

Мінімізація сплати податків і зборів може реалізовуватися двома шляхами: внаслідок використання незаконних методів і шляхом легальних дій. У контексті зазначеного, вчинення дій щодо несплати податкових платежів в українській практиці прийнято розмежовувати на два методи: легалізоване зменшення оподаткування, яке називають уникненням від сплати податків, а також нелегальне – ухилення від сплати податків [1, с. 53].

Прогалини та неточності у законодавстві України дозволяють суб'єктам господарювання здійснювати податкову оптимізацію цілком на легальних засадах, а тому межу між оптимізацією та ухиленням від сплати податків постає доволі складно довести. Відтак виконання завдання держави з виявлення практик агресивного податкового планування та донарахування податкових зобов'язань потребує обміну міжнародним досвідом, хоча формування висновків та рецептів має відбуватися з урахуванням національних особливостей.

Ухилення від сплати податків по факту свого вчинення тягне відповідальність фінансового або кримінального характеру, а в кінцевому вияві посилює порушення рівноваги у наповненні фінансовими ресурсами бюджету різних рівнів. Динаміка кількості випадків заниження податкових зобов'язань та несплати податків і зборів з року в рік характеризується стабільно трендом зростання. Однак, останнім часом українське суспільство все ж таки робить кроки до переосмислення своєї ролі в державі як платника податків. Зокрема, суб'єкти оподаткування все частіше цікавляться інформацією у органів Державної податкової служби України (ДПС) щодо полегшених умов ведення та оподаткування своєї господарської діяльності.

З метою подолання корупції, ліквідації перешкод, що заважають створенню сприятливого бізнес-клімату, усунення непорозумінь у спілкуванні громадян із посадовими особами органів Державної фіскальної служби усіх рівнів працює антикорупційний проект «Пульс», який є індикатором якості взаємодії бізнесу та податкових органів. Створено всі умови для відкритого повідомлення платниками про неправомірні дії чи бездіяльність працівників відомства. Крім того, клієнти, які бояться наслідків звернення на сервіс «Пульс», мають змогу анонімно залишити інформацію, яка також обов'язково розглядається.

На даному етапі удосконалення і розбудова податкової системи України націлені на інтеграцію в європейську спільноту. Базовим поняттям цього етапу є збільшення кількості платників податків, які добровільно сплачують податки. Фіскальні органи повинні бути не тільки контролюючими та каральними органами влади, а й інституціями, які сприяють підвищенню загальної фінансово-економічної стабілізації в державі. На нашу думку, пріоритетною метою податкового контролю має бути не здійснення каральної функції, а впровадження превентивних заходів контролю, які будуть попереджувати та мати профілактичний вплив на порушення податкового законодавства. Для того щоб платники активніше сплачували податки добровільно потрібно збільшити віддачу з боку держави у формі суспільних благ. Платники повинні бачити, на які потреби державою втілюються сплачені ними кошти у вигляді податків і зборів [3].

В інших випадках можуть популяризуватись явища ухилення від сплати податкових платежів та, як наслідок, порушення норм податкового законодавства. Серед причин, що спонукають суб'єктів господарювання до порушень у сфері оподаткування задля зниження податкових зобов'язань можна також виділити наступні, а саме:

- 1) нелегальне ведення бізнесу;
- 2) нелегальне здійснення експортно-імпортних операцій;
- 3) корупційні дії;
- 4) свідоме заниження бази оподаткування;
- 5) випадки фінансового шахрайства.

Важливим досягненням у напрямі досягнення більшої прозорості у оподаткуванні є врегулювання країнами Європейського Союзу питання обміну з 2017 р. інформацією про податкове регулювання. На даний час країни – члени Європейського Союзу майже не діляться інформацією про податкове регулювання і контрольні процедури одна з одною, а це не сприяє адекватній податковій конкуренції. Для прикладу, «особливі» умови оподаткування пропонувала Ірландія для американської корпорації «Apple», Люксембург – для італійської компанії «Fiat», Нідерланди – для американської компанії «Starbucks» [2].

Таким чином, шляхами реформування національної системи податкового контролю повинні стати зміни, які позитивно вплинуть на господарську діяльність платників податків, а саме:

- 1) зменшити податковий тиск на платників і при цьому знайти шляхи розширення бази оподаткування;
- 2) знизити ставки податкових платежів (у тому числі тимчасово чи в структурі механізмів «податкової амністії» або «інвестиційного податкового кредиту»), що може привести до детінізації підприємницької діяльності в Україні;
- 3) удосконалити систему кабінетного аудиту як методу визначення напрямів та перспектив проведення контрольно-перевірочної роботи, які б дозволяли оперативно реагувати на порушення податкового законодавства та ефективно їх відпрацьовувати [4].

Список використаних джерел :

1. Тищенко О.М. Ухилення від сплати податків та причини його виникнення / О.М. Тищенко, А.О. ЄнінаБерезовська // Вісник Університету банківської справи НБУ. – 2009. – №1 (4). – С. 52-56.
2. Hufbauer G. Tax Policy in a Global Economy / G. Hufbauer // Paper for the American Institute of Contemporary German Studies. – Peterson Institute for International Economics [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.iie.com/publications/papers/paper.cfm?ResearchID=365
3. Податкові перевірки в рамках кримінального провадження: незаконність і недопустимість, наслідки / Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://kmp.ua/ua/analytics/infoletters/tax-audits-in-theframework-of-criminal-proceedings/>
4. Визначення ризиковості діяльності суб'єктів господарювання та заходів щодо недопущення втрат бюджету внаслідок ухилення таких суб'єктів господарювання від оподаткування / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://webcache.googleusercontent.com/search?q=cache:epoKv_L44vsJ:sfs.gov.ua/data/material/000/000/53117/0.doc+&cd=1&hl=ru&ct=clnk&gl=ua

Сущенко І.М.
здобувач вищої освіти
групи ОПБ-19-1
Науковий керівник:
Калита Т.А.,
к.е.н., доцент кафедри

КОНЦЕПТУАЛЬНІ ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ ФІСКАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ

Концептуальні основи формування фіскальної політики в умовах євроінтеграційних процесів

Європейська інтеграція – це зближення України з Європейським Союзом як на рівні законів, так і на рівні правил, звичаїв та норм в суспільстві. Згідно з євроінтеграційним курсом, українська влада проводить реформи у всіх сферах суспільства, зокрема і фіскальної політики.

На сьогоднішній день фіскальна політика України проходить етап реформування, що спричиняє труднощі у її реалізації. Основна проблема, це неготовність України прийняти певні норми законодавства Європейського Союзу у сфері діяльності податкової політики. Але для України європейська інтеграція є шляхом модернізації економіки, залучення іноземних інвестицій та новітніх технологій.

Фіскальна політика є невід’ємною частиною державного регулювання як внутрішніх, так і зовнішніх процесів соціально-економічного розвитку країни. Адже саме за допомогою фіскальної політики держава може впливати та регулювати структуру національної економіки, досягти найвищої зайнятості населення, сприяти економічному зростанню, впорядковувати державні фінанси, передбачати та боротися з інфляцією.

Сутність і концептуальні основи формування та регулювання фіскальної політики у своїх працях розглядали такі вчені: А.М. Соколовська, В.Л. Андущенко, А.І. Єфименко, О.Д. Данілова, Ю.Б. Іванова, В.П. Кудряшова, І.О. Луніна, В.М. Опаріна, В.М. Федосова та інші вчені. Але недосконало вивченими залишаються теми поводження держави в умовах глобалізації та євроінтеграції. Також існують спірні питання з приводу рекомендацій щодо модифікації фіскальної політики в Україні у зв’язку з останніми подіями.

Метою даного дослідження є вказати основи формування, особливості фіскальної політики в умовах євроінтеграційних процесів.

Фіскальна політика – це урядовий вплив на економіку через оподаткування, формування обсягу і структури державних витрат, головною метою якої є забезпечення належного рівня зайнятості, запобігання і обмеження інфляції та негативного впливу циклічних коливань. Варто зазначити, що однією із складових фіскальної політики є податкова політика. Податкова політика – це сукупність заходів держави в сфері побудови податкової системи та мобілізації податків до бюджету. До основних завдань податкової політики

належить забезпечення фінансовими ресурсами потреб держави для виконання покладених на неї функцій, а також сприяння становленню умов для активізації економічного зростання та підвищення суспільного добробуту [1, с. 703].

Концептуальні основи формування фіскальної політики розроблено економічною наукою. А.М. Соколовська визначає такі критерії формування фіскальної політики держави:

- фіскальна достатність ;
- економічна ефективність;
- соціальна справедливість;
- стабільність;
- гнучкість .

Ці критерії є універсальними для всіх країн. Стан фіскальної політики визначається співвідношенням за дотримання перших двох критеріїв. Так можна зробити висновок про форму податкової політики держави, це може бути політика максимальних податків, політика економічного розвитку та політика розумних податків [2, с. 46].

Основною проблемою розвитку фіскальної політики України є відсутність єдності стратегій і тактик політики, адже це головний принцип формування та ефективної реалізації фіскальної політики. Тактичні цілі, завдання та шляхи їх виконання не повинні суперечити стратегічним, а разом вони мають узгоджуватися з концепцією податкової політики.

Для активної співпраці України з ЄС необхідно провести ряд певних реформ. Але науковці також визначають принципи цих реформ. Зокрема це наступність фіскальної політики та поетапність дій (зміни мають відбуватися поступово та стосуватися усіх сфер життя); комплексність; забезпечення відповідності змісту податкової новачії умовам її реалізації; відповідність податкових новачій суспільним очікуванням як запорука їх суспільного сприйняття; гласність.

Для України фіскальна політика має формуватись з умовою дотримання таких визначень:

1. Транзитивні реалії. Фіскальна політика має сприяти системним зрушенням . Для цього потрібне чітке концептуальне бачення необхідних реформ і податкових інструментів, які забезпечать їх реалізацію. Причому використання таких інструментів має бути адаптованим до національних реалій господарювання. Тобто для кожної країни все індивідуально, що залежить від різних факторів і менталітету в тому числі.

2. Функціонування значного тіньового сектору економіки. Під час становлення ринкової економіки, на перших етапах якого часто спостерігається поява невідповідність розвитку соціально-економічної системи та перерозподілу ВВП, спонукає велику кількість суб'єктів ринку вдаватися до використання тіньових схем господарювання, що для України є великою проблемою протягом останніх років. Так тіньова економіка погіршує конкурентні умови для законотворчих суб'єктів ринку та призводить до значних фіскальних втрат.

3. Проблеми підвищення ефективності перерозподільних процесів.

Податкова політика ЄС формується відповідно до глави 2 “Податкові положення” розділу VII “Загальні правила конкуренції, оподаткування та зближення законодавств” частини III “Внутрішня політика та діяльність Союзу” Договору про функціонування ЄС та Повідомлення Єврокомісії. У них зазначено, що в ЄС немає потреби в гармонізації податкових систем країн-учасниць. Вони обирають прийнятні для них податкові механізми з дотриманням законодавства ЄС (у тому числі директив та інших законодавчих актів з питань оподаткування). Формування спільної законодавчої бази з питань оподаткування в ЄС має базуватися на принципах пропорційності. У ст. 113 Договору про функціонування ЄС ідеться про те, що Рада, ухвалюючи одностайно рішення після консультації з Європейським парламентом і Економічним та Соціальним комітетом, видає законодавчі акти щодо гармонізації податків з обороту, акцизів та інших непрямих податків, якщо це потрібно для створення або функціонування єдиного внутрішнього ринку та запобігання викривленню конкуренції. При цьому Єврокомісія повинна наполягати на внесенні змін до податкових законодавств країн ЄС щодо норм, які не відповідають законодавству ЄС (його базовому законодавству і директивам, а також іншим законодавчим актам з питань оподаткування) [3, с. 40].

Фіскальна політика країни — члена ЄС повинна враховувати податкову політику ЄС. При формуванні податкової політики країни — претендента на вступ до ЄС є велике “поле для маневрів” у дотриманні національних інтересів, проте слід враховувати потребу в дедалі більшій кореспонденції національних податкових заходів і заходів податкової політики ЄС.

В умовах євроінтеграції фіскальна політика України має базуватись та таких засадах:

- у податковій політиці Україні варто брати за основу європейські нормативно-правові акти у даній сфері ;

- значні відмінності у соціально-економічному розвитку та розвитку інституціонального середовища (зокрема, стосовно функціонування тіньового сектору) в Україні та країнах ЄС вимагають пошуку вітчизняного рішення в податковому реформуванні з урахуванням досвіду європейських країн (позитивного та негативного) за схожих умов;

- вітчизняна податкова політика повинна бути адекватною стану економіки та ситуації з наповненням бюджету і державних соціальних фондів та водночас забезпечувати поліпшення економічних і фіскальних показників, а також підвищення податкової конкурентоспроможності економіки.

Іншими словами, формування фіскальної політики в Україні має відбуватися на основі внесення змін до Податкового кодексу згідно з Угодою про асоціацію між Україною та ЄС.

Список використаних джерел

1. Базилевич В.Д. Макроекономіка : підручник , за ред. В.Д. Базилевича. – К. : Вид-во "Знання", 2007. – 703 с..

2. Соколовська А.М. Формування податкової політики в умовах невизначеності. 11 Фінанси України. 2012, № 11. - с. 44—51.
3. Пахненко О.М., Семенов А.Ю. Основні засади податкової політики в країнах ЄС на сучасному етапі. Ефективна економіка, 2020, №16. с. 37-46.
4. Крисоватий А.І., Мельник В.М., Кошук Т.В. Сутність та концептуальні основи формування податкової політики в умовах євроінтеграційних процесів. Економіка України. 2016. № 1 (650). с. 35-48.

Терещук С.В.,
здобувач вищої освіти
групи ОПБ-19-1
Науковий керівник:
Панура Ю.В.,
к.е.н, доцент кафедри

ПРОБЛЕМИ ОПОДАТКУВАННЯ ДОХОДІВ ФІЗИЧНИХ ОСІБ

На сьогоднішній день українська економіка перебуває у складному становищі, малий бізнес – у стані банкрутства, середній бізнес – теж не в кращому стані. Приватним підприємцям і фізичним особам все тяжче сплачувати всі податки.

Сьогодні податок на доходи фізичних осіб є одним з основних джерел надходження до бюджету України.

Для контролю за дотриманням сплати податку з доходів фізичних осіб в Україні ведеться Державний реєстр фізичних осіб платників податків. Він є, по суті, автоматизованим банком даних, що забезпечує єдиний державний облік усіх фізичних осіб, зобов'язаних сплачувати податки. Відповідно до цього податкова інспекція кожній особі присвоює десятизначний ідентифікаційний номер. Цей номер присвоюється один раз і на все життя. Він обов'язковий для пред'явлення в різні органи державної реєстрації, установи банків, під час прийому на роботу, виплати грошових сум тощо.

Система оподаткування доходів населення в Україні за роки незалежності зазнала серйозних змін. Сьогодні вона за багатьма формальними та реальними ознаками відповідає аналогічним системам провідних країн світу, що проявляється в співвідношеннях між основними об'єктами оподаткування (працею, споживанням), у процедурах адміністрування тощо. До більшості джерел доходів застосовуються адекватні податкові інструменти. Проте у внутрішній структурі механізму оподаткування доходів населення усе ще мають місце певні диспропорції, усунути які необхідно для ефективного розвитку системи оподаткування доходів громадян і подальшого продуктивного розвитку системи податкових відносин. Основна диспропорція полягає в співвідношенні платежів до фондів соціального страхування роботодавців і працівників. Існуюча система платежів до фондів соціального страхування - головна перешкода для детінізації трудових доходів населення, тобто для розширення бази оподаткування ПДФО за рахунок наявних резервів податкового потенціалу країни. Крім того, нарахування на фонд оплати праці та систему їх перерозподілу важливо інтегрувати у систему оподаткування доходів громадян, оскільки лише в такому випадку виникає можливість оптимізації податкового навантаження (у системі координат бенефіціарій - платник податку) та підвищення функціональної ефективності системи оподаткування доходів населення у цілому. Слід зазначити, що на даний момент в Україні у цій сфері здійснюється міжнародний проект за фінансової

підтримки ЄС, результати якого спрямовано на вирішення зазначеної проблеми. Проте для здійснення реформ в Україні потрібні не лише науково-практичні рекомендації, а й політична воля.

Основний недолік ПДФО на сучасному етапі розвитку економіки України полягає у суперечливості податкового законодавства й економічних відносин, які склались у суспільстві. Аналіз тенденцій у сфері розподілу доходів населення засвідчив невідповідність прогресивних властивостей ПДФО ступеню нерівності доходів населення. На сьогодні потенціальна межа нерівності доходів населення є високою, проте фактично застосовується пропорційний ПДФО, перерозподільні властивості якого є незначними. Аналіз результатів і наслідків реформи ПДФО в Україні показав, що поряд зі зниженням прогресивності ПДФО не було дотримано принципу фіскальної нейтральності реформи, основними бенефіціаріями якої стали верстви населення з високими доходами, оскільки саме на цю категорію громадян податкове навантаження зменшилося [1].

Серед вітчизняних науковців, які досліджують проблеми оподаткування, науковець І.О. Цимбалюк вважає, що основу системи територіальних фінансових ресурсів становлять місцеві бюджети, формування яких є водночас умовою і результатом соціально-економічного розвитку територій [2]. Зважаючи на важливу роль саме податку на доходи фізичних осіб у наповненні місцевих бюджетів і в той же час на відсутність суттєвої фінансової підтримки та нездатність органів місцевого самоврядування самостійно вирішувати питання соціально-економічного характеру виникає необхідність детального дослідження ролі податку на доходи фізичних осіб у системі територіальних фінансів.

Як зазначають інші вчені основним пріоритетом подальшого реформування податку на доходи фізичних осіб в Україні має стати завдання переміщення податкового тягаря з доходів бідних на доходи багатих осіб. Іншими словами, необхідно зробити все для того, щоб багаті в Україні почали платити більше податків за бідних [3]. Ідея прогресивного оподаткування доходів громадян полягає у тому, що багаті повинні сплачувати більше для того, щоб ці кошти через бюджет перерозподілялись на користь бідних. Проте ні про яку ефективність оподаткування доходів багатих не можна говорити без запровадження непрямих методів визначення доходів платника. Проте ці методи заборонені згідно з чинним законодавством.

Вітчизняний учений Н.А. Бак вважає, що на сьогодні потенціальна межа нерівності доходів населення є високою, проте фактично застосовується пропорційний ПДФО, перерозподільні властивості якого є незначними [4].

Аналіз міжнародної практики оподаткування свідчить, що протягом останніх 20 років у більшості країн світу було проведено різномасштабні податкові реформи як системи оподаткування в цілому, так і її окремих елементів. Найістотніші зміни відбулись у системі оподаткування доходів населення - у напрямі зниження загального рівня податкового навантаження, прогресивності податків, розширення бази оподаткування, спрощення системи і процедур адміністрування персонального прибуткового податку. Залежно від

рівня соціально-економічного розвитку країни використовуються різні системи оподаткування доходів населення: повна, або комплексна, подвійного прибуткового оподаткування та пропорційного прибуткового податку (як правило, з однією ставкою). Провідні країни світу застосовують комплексну систему оподаткування доходів населення, Скандинавські країни - систему подвійного прибуткового оподаткування, а країни з перехідною економікою - систему з пропорційним податком. Науковці вважають, що у найближчому майбутньому в більшості країн світу реформування системи оподаткування доходів населення відбуватиметься у напрямі подальшого зменшення податкового навантаження, спрощення адміністрування податків і поступового наближення до системи подвійного прибуткового податку або до системи пропорційного оподаткування.

Отже, можна зробити висновки про наявність таких проблем у системі оподаткування доходів фізичних осіб:

- недостатність фінансових ресурсів у місцевих бюджетах;
- відсутність суттєвої фінансової підтримки держави;
- нездатність органів місцевого самоврядування самостійно вирішувати питання соціально-економічного характеру;
- подвійне оподаткування при виплаті доходів суб'єктам підприємницької діяльності - фізичним особам;
- відсутність механізмів ефективного впровадження в життя усіх законодавчо передбачених положень;
- нерівномірність розподілу податкових надходжень по різних регіонах, оскільки рівень доходу залежить від рівня розвитку промислового виробництва в регіоні.

Головною перевагою ПДФО над іншими видами податків є соціальна справедливість, оскільки за допомогою прогресивних ставок і пільг в оподаткуванні можна зменшити податковий тягар для малозабезпечених верств населення і посилити для осіб з високими доходами. Проте з фіскальної позиції він є нестабільним джерелом формування доходів бюджету, оскільки циклічні коливання економіки істотно впливають на базу оподаткування податком на доходи фізичних осіб. Підсумувавши усе зазначене можна сказати, що податок з доходів фізичних осіб є одним із найважливіших правових і фіскальних інструментів, за допомогою яких держава забезпечує себе необхідними ресурсами для фінансування різних видів суспільної діяльності. Наявні на сьогодні проблеми у системі територіальних фінансів, особливо недостатність фінансових ресурсів у місцевих бюджетах, зумовлюють перспективи подальших досліджень щодо вдосконалення механізму оподаткування.

Список використаних джерел

1. Закон України «Про податок з доходів фізичних осіб».
2. 2. Значення податку на доходи фізичних осіб у системі територіальних фінансів [Електронний ресурс] / І. О. Цимбалюк // Науковий вісник [Буковинського державного фінансово-економічного університету]. Економічні науки. — 2013. — Вип. 1. — С. 204—212.

3. 3. Пріоритети реформування податку на доходи фізичних осіб у сучасних умовах [Електронний ресурс] / К. І.Швабій. // Збірник наукових бб праць Ірпінської фінансово-юридичної академії (економіка, право). — 2013. — № 2. 4. Бак Н.А. Прибуткові податки як фінансовий інструмент держави // Науковий вісник Чернівецького національного університету: Збірник наукових праць. Вип. 592. Економіка. — Чернівці: Чернівецький нац. ун-т, 2012. — С. 122—128.

Чекмарьова Н.Л.,
здобувач вищої освіти
групи ФБі-20-1
Науковий керівник:
Герасименко О.М.
к.е.н., ст.викладач кафедри

ОПОДАТКУВАННЯ ГРАЛЬНОГО БІЗНЕСУ В УКРАЇНІ

Азартні ігри існують уже кілька тисячоліть, з одного боку гральний бізнес – це організація і проведення азартних ігор, а з іншого – сфера надання послуг усім учасникам ринку. Гемблінг-індустрія (англ. *gambling* - азартна гра) зростає дуже динамічно та виходить на нові ринки. За окремими підрахунками світовий ринок онлайн-гемблінгу у 2020 р. оцінювався в 59,79 млрд. доларів [4]. А за даними аналітичної компанії H2 Gambling Capital, протягом найближчих п'яти років всесвітній іGaming-дохід становитиме близько 100 млрд євро. Усвідомлення потенціалу гральної індустрії більшістю країн призводить до постійного розширення юрисдикцій для бізнесу [9]. Це дозволяє операторам не тільки займати нішу в числі перших, а й вести бізнес без ризиків. Важливим елементом є те, що висока прибутковість індустрії генерує потік потенційних інвесторів, готових вкладати в інноваційні проекти і технології.

Сфера грального бізнесу досить рідко досліджується вітчизняними вченими-економістами через обмеженість статистичних даних по даній галузі. Прямо чи опосередковано цю тему у своїх дослідженнях висвітлювали: А. В. Стаценко, Ю.М.Поптавич, А. В. Скрипник, М. О. Леськов та інші.

Майже в усіх країнах Європи гральний бізнес є легальною галуззю економіки, яка постійно розвивається та забезпечує додаткові надходження до бюджетів цих держав. Так, наприклад, за офіційною інформацією грецького уряду, ринок азартних ігор в 2020 р. показав зростання: оборот становив 16 млрд. євро, що на 14,7% більше, ніж у 2019 р., валовий дохід від гемблінгу збільшився на 5,25 % - до 2,23 млрд. євро. Валовий дохід від ставок на спорт у США у серпні 2020 р. збільшився на 90%, порівняно з попереднім роком, а від онлайн-ігор – на 203%, згідно з даними Американської гральної асоціації (American Gaming Association, AGA) [9]. Але, не зважаючи на досвід зарубіжних країн, рішення узаконення гемблінгу, серед нашого населення, в більшості випадків, не знайшло позитивного відгуку. Так, згідно з результатами опитування, яке провела соціологічна група «Рейтинг» в липні 2020 р., 60% опитуваних не підтримують такого узаконення [3]. Водночас 11 серпня 2020 р. Президент України В. Зеленський підписав Закон України «Про державне регулювання діяльності щодо організації та проведення азартних ігор», згідно з яким до азартних ігор, діяльність яких дозволена в Україні, включені:

- організація та проведення азартних ігор у гральних закладах казино;
- проведення азартних ігор казино через мережу Інтернет;
- букмекерська діяльність у букмекерських пунктах та через Інтернет;

випуск та проведення лотерей; організація покеру через Інтернет; ліцензування діяльності з надання послуг у сфері азартних ігор [7].

Тепер на законодавчому рівні встановлено визначення поняття «азартна гра» - будь-яка гра, умовою участі в якій є внесення гравцем ставки, що дає право на отримання виграшу (призу), імовірність отримання і розмір якого повністю або частково залежать від випадковості, а також знань і майстерності гравця [7].

Таким чином, ще недавно гральний бізнес в Україні перебував у тіні, але наразі азартні ігри є об'єктом державного регулювання.

За окремими підрахунками Україна отримає в 2021 р. 7,5 млрд грн. легальних доходів від індустрії. Зараз бюджетні надходження від ліцензій складають понад 1 млрд грн. [8].

Так, у лютому до держбюджету вже надійшла перша виплата у розмірі 23,4 млн грн. за ліцензію на гральний бізнес. А в березні 2021 р. компанія Parimatch отримала рішення про видачу першої ліцензії на проведення діяльності на території України, внаслідок чого бюджет країни поповнився на 108 млн грн. Нині є десятки заявок на отримання ліцензій від досить сильних компаній [4].

Фактично в Україні з'явилась можливість через легалізацію грального бізнесу поповнювати державний бюджет. Проте оподаткування азартних ігор, передбачене чинним Податковим кодексом, на думку експертів в цій галузі таку можливість нівелює.

В своєму інтерв'ю НВ Бізнес партнер холдингу Parimatch М. Ляшко розповів, що великі міжнародні гемблінгові компанії поки не ризикують і не планують починати бізнес в Україні, і отримувати відповідні ліцензії через невизначені функції регулятора ринку азартних ігор і значне податкове навантаження [1]. За словами CEO Parimatch Ukraine, бренд неодноразово акцентував увагу на тому, що ринок азартних послуг запрацює на повну тільки після реформи системи оподаткування [4]. Фактично, інвесторів не лякає висока вартість ліцензій, але на дуже високу податкову ставку вони не згодні.

Відповідно до Податкового кодексу, що не передбачає оподаткування грального бізнесу, обкладання податками відбувається так: доходи від виграшів і призів – 18% від загальної суми виграшів, виплачених гравцям; податок на прибуток для організаторів азартних ігор – 18%; податок на дохід з використання гральних автоматів – 10% доходу; податок на дохід з букмекерської діяльності, азартних ігор (у т.ч. казино) – 18% доходу, зменшеного на суму виплат гравцю; податок на дохід з випуску та проведення лотерей – 30% доходу [5].

В цьому контексті, зазначимо, що Велика Британія – країна, в якій одна з найбільших гемблінг-індустрія в Європі, водночас ліцензію, яку видає Гральна комісія Великої Британії, отримати її зовсім не просто. Одноразовий платіж варіюється від 600 до 70 тис. фунтів, щорічний – від 1 до 155 тис. фунтів. Податкова ставка у Великій Британії складає 15% доходу. Британія практикує відповідальний гемблінг, коли гравців в обов'язковому порядку інформують про ризики й природу азартних ігор, надають всю необхідну інформацію для

оцінки ризиків і заохочують на ставки, але тільки у здорових межах [4]. У Великобританії гравець не може витратити більш ніж 25% свого доходу на гру, й оператор має право вимагати підтвердження платоспроможності. Якщо ж витрати перевищуються, то компанія встановлює фінансовий ліміт. В Європі є приклади країн з чималими податками, але гравці не хочуть платити великі кошти за виграші, прагнучи знайти операторів, які дадуть їм можливість не робити цього. Покращення, які відбудуться в Україні через зниження податку, дозволять азартному бізнесу працювати на повну потужність, оскільки гравці не матимуть жодного стимулу шукати інші місця [8].

Водночас Верховна Рада прийняла в першому читання проект закону «Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законів України щодо оподаткування доходів від діяльності з організації та проведення азартних ігор та лотерей» №2713-д, який передбачає зміни в оподаткуванні грального бізнесу [6]. Пропонується встановити єдину ставку податку на дохід (валовий ігровий дохід), отриманий від організації та проведення азартних ігор та випуску та проведення лотерей – 10%. Крім податку на дохід, законопроектом передбачається, що суб'єкти господарювання також сплачуватимуть також податок на прибуток за загальною ставкою 18%. При цьому нарахований суб'єктом податок на дохід від такої діяльності є різницею та зменшує фінансовий результат до оподаткування такого суб'єкта. При здійсненні організаторами азартних ігор іншої діяльності передбачається нарахування та сплата ними податку на прибуток за базовою (основною) ставкою податку. Поряд з цим, проектом передбачається, що великі виграші (більше 8 мінімальних заробітних плат) підлягають оподаткуванню податком на доходи фізичних осіб та військовим збором, що буде додатковим стимулом для виведення з тіні ринку грального бізнесу, адже на сьогодні передбачено оподаткування усіх виграшів незалежно від суми. Також уточнено, що при оподаткуванні виграшів в азартну гру в казино, залі гральних автоматів враховуватимуться витрати на участь у такій грі, здійснені впродовж 24 годин до виграшу [2, 6].

Очевидно, що високе податкове навантаження на операторів ринку і гравців в процесі відновлення легального грального ринку в Україні вбиває його інвестиційну привабливість. Адже інвестори повинні в найближчі 3-4 роки, як мінімум, вийти в 0 і окупити вкладення, а вже потім їх можна обкладати вищими податками, як це робиться в усьому світі.

Таким чином, легалізація азартних ігор – це важливий етап, який вже досягнуто. Для того щоб залучити інвестиції в найближчі роки та привабити на український ринок іноземних гравців, необхідно передусім удосконалити податкове законодавство. Про це свідчить досвід багатьох зарубіжних країн, в яких велика частка у поповненні бюджету забезпечується саме зваженим податковим регулюванням грального бізнесу.

Список використаних джерел:

1. Вихід з тіні. Партнер холдингу Parimatch про деталі легалізації азартних ігор в Україні, бізнес-модель компанії і мільярди в бюджет. URL: <https://biz.nv.ua/ukr/tech/interv-yu-z-partnerom-parimatch-maksimom-lyashkom-novini-ukrajini-50111029.html>
2. Гральний бізнес. Як депутати пропонують по-новому оподатковувати отримані доходи. URL: <http://www.visnuk.com.ua/uk/news/100023028-gralniy-biznes-yak-deputati-proponuyut-po-novomu-opodatkovuvati-otrimani-dokhodi>
3. Динаміка ставлення українців до грального бізнесу. URL: https://ratinggroup.ua/research/ukraine/dinamika_otnosheniya_ukraincev_k_igornomu_biznesu.html
4. Миронова Н. Чи стане Україна європейським хабом гемблінгу. URL: <https://thepage.ua/ua/business/chi-stane-ukrayina-yevropejskim-habom-gemblingu>
5. Податковий кодекс України від 02.12.2010 р. № 2755-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text>
6. Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законів України щодо оподаткування доходів від діяльності з організації та проведення азартних ігор та лотерей» №2713-д від 19.06.2020. URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=69206
7. Про державне регулювання діяльності щодо організації та проведення азартних ігор. Закон України від 14.07.2020 № 768-IX. URL: <https://www.zakon.rada.gov.ua/laws/show/768-IX>
8. Сиротян Р. Гемблінг по-українськи: зменшення податкових ставок та виявлення проблемних гравців. URL: <https://mind.ua/openmind/20230911-gembling-po-ukrayinski-zmenschennya-podatkovih-stavok-ta-viyavlennya-problemnih-gravciv>
9. LoginCasino . URL: <https://logincasino.com.ua>

Шворак І.В.,
здобувач вищої освіти
групи ОМП-21-1
Науковий керівник:
Ізмайлов Я. О.,
д.е.н., професор кафедри

ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ АДМІНІСТРУВАННЯ ПОДАТКУ НА ДОДАНУ ВАРТІСТЬ В УКРАЇНІ

В умовах нестабільної економічної ситуації, негативних наслідків кризових явищ, пріоритетним є питання вдосконалення системи адміністрування податку на додану вартість з метою забезпечення своєчасних і стабільних надходжень до бюджету, підвищення його фіскальної ефективності, стимулювання економічної активності, максимізації суспільного добробуту, знаходження компромісу щодо потреб держави та інтересів платників податків, знищення проявів корупції, що переслідують процес адміністрування податку на додану вартість.

Теоретичні і практичні аспекти розвитку адміністрування податку на додану вартість розглядали наступні вчені та науковці: Т. Сльозко, А.М. Соколовська, Т. Єфіменко, А. Гальчинський, М. Фрідман, Д. Вільям, С.Л. Брю, К.Р. Макконел, А. Тейт та інші.

Останні податкові реформи в Україні були спрямовані на вдосконалення та оптимізацію системи адміністрування податків і зборів, насамперед, найбільша увага була приділена податку на додану вартість.

Проблема підвищення ефективності податкового адміністрування додану вартість податку є надзвичайно актуальною в сучасних умовах господарювання в Україні, оскільки обсяги податкових надходжень у бюджет значною мірою залежать від ефективності роботи податкових органів у цьому напрямку.

Надходження ПДВ до Державного бюджету України мають тенденцію до зростання, що є наслідками високої інфляції, падіння офіційного курсу гривні до іноземних валют, збільшення обсягів імпорتنих операцій та внесення змін до податкового законодавства. Надходження від податку на додану вартість до бюджету за січень-листопад 2020 року склали 236,9 млрд грн, що на 18,9 млрд грн більше порівняно з аналогічним періодом минулого року.

У структурі надходжень ПДВ переважають акумульовані суми з ввезених на територію України товарів. Співвідношення фактичних і планових надходжень свідчить про значні розбіжності, що сягають 15 %. Виходячи з даних щодо питомої ваги ПДВ, можна переконалися щодо закріплення за ним статусу головного бюджетоутворюючого податку: впродовж 2015–2020 років за рахунок ПДВ формувалось у середньому 51 % податкових надходжень та 38 % доходів Державного бюджету, що на сьогодні не забезпечується жодним іншим податком в Україні. Відносно велика частка ПДВ у ВВП має значний вплив на систему перерозподілу національного доходу. Стосовно співвідношення втрат

бюджету від пільг з ПДВ до надходжень податку необхідно відзначити, що за 2010–2018 роки державна казна недоотримала 20-40 % акумульованого ПДВ через пільгове оподаткування.

Стратегія сталого розвитку «Україна–2020», метою якої є впровадження в Україні європейських стандартів життя та вихід нашої країни на провідні позиції у світі, передбачає реалізацію 62 реформ і програм розвитку держави, однією з яких є податкова реформа. Вона має на меті побудову податкової системи, яка є простою й економічно справедливою, створює необхідні умови для сталого розвитку національної економіки, забезпечує достатнє наповнення Державного та місцевих бюджетів. Головним напрямом реформи зокрема є її вдосконалення адміністрування ПДВ.

З метою вдосконалення процесу реєстрації ПН у ЄРПН потрібно зменшити термін реєстрації з 15 до 5 календарних днів, щоб забезпечити відображення податкового зобов'язання продавця і податкового кредиту покупця в одному податковому періоді. Відповідно до цього пріоритетним є створення спеціального веб-сайту для реєстрації ПН у режимі онлайн для прискорення процедури, виключення шахрайства та надання можливості покупцю спостерігати за реєстрацією.

Пріоритетним напрямком удосконалення адміністрування податків є переведення листування податкових органів з платниками в електронний формат. Реалізація даної пропозиції здійснюватиметься наступним чином: зобов'язати органи ДФС надсилати всі документи в електронному вигляді тим платникам, хто уклав договір про визнання електронних документів і звітує в електронній формі. Листи надходитимуть в Електронний кабінет платника податків та на електронну пошту. Доказом отримання такого листа буде автоматичне повідомлення про факт відкриття документів чи відправлення створеного власне платником аналогічного повідомлення. Така реформа матиме на меті забезпечення широкого використання сучасних технологій, зменшення паперового нагромадження, витрат на конверти та марки з кишень інспекторів тощо.

Пропонується також скоротити строк дії пільги для операцій з постачання програмної продукції, оскільки, по-перше, більшість підприємств сектора інформаційних технологій експортують свою продукцію, подруге, ІТ-сектор є перспективним, його розвиток може відбуватися без пільг з ПДВ, і, по-третє, основною проблемою ІТ-компаній до 2016 року були витрати на фонд оплати праці, через що вони вдавалися до податкової оптимізації.

Важливим елементом системи адміністрування ПДВ, що також потребує вдосконалення, є система штрафних санкцій. Пропонується наступні штрафи за неподання або несвоєчасне подання податкової звітності з ПДВ: 510 грн. – за несвоєчасне подання, 1020 грн. – за неподання податкової декларації, якщо порушення здійснено вперше, 5 % від нарахованого податкового зобов'язання за повторне вчинення платником тих самих дій протягом року. Також існує пропозиція щодо вдосконалення штрафів за порушення граничного терміну реєстрації ПН та РК у ЄРПН:

= до 5 календарних днів – 10 % від суми ПДВ, зазначеної в ПН/РК;

- = від 6 до 15 календарних днів – 20 % від суми ПДВ, зазначеної в ПН/РК;
- від 16 до 30 календарних днів – 30 % від суми ПДВ, зазначеної в ПН/РК;
- від 31 до 45 календарних днів – 40 % від суми ПДВ, зазначеної в ПН/РК;
- від 46 до 60 календарних днів – 50 % від суми ПДВ, зазначеної в ПН/РК;
- від 61 до 90 календарних днів – 60 % від суми ПДВ, зазначеної в ПН/РК;
- більше 91 календарного дня – 100 % від суми ПДВ, зазначеної в ПН/РК.

Висновки. Податок на додану вартість з часів його запровадження в Україні є важливою складовою податкових надходжень, оскільки забезпечує формування значної частини доходів державного бюджету України та має істотний вплив на перерозподіл національного доходу. Тому було окреслено основні напрями вдосконалення системи адміністрування ПДВ, надано рекомендації щодо усунення існуючих недоліків, зокрема враховуючи досвід зарубіжних країн. Отже, пріоритетними напрямками вдосконалення системи адміністрування ПДВ є: скорочення строку дії пільги для операцій з постачання програмної продукції; вдосконалення реєстрації податкових накладних у ЄРПН, а саме потрібно зменшити термін реєстрації з 15 до 5 календарних днів; переведення листування з платниками в електронний формат; змінити систему штрафних санкцій. Впровадження зазначених кроків сприятиме проведенню грамотної податкової реформи та досягненню поставлених цілей.

Список використаних джерел:

1. Азаров М.Я., Ярошенко Ф.О., Мельник П.В. та ін. Податок на додану вартість. URL: <http://sf.wunu.edu.ua/index.php/sf/article/view/246/255> (дата звернення: 08.11.2021)
2. Вакулич І.П. Податкове адміністрування та ефективність податкової системи. URL: http://nvppp.in.ua/vip/2018/4/tom_2/14.pdf (дата звернення: 08.11.2021)
3. Хорошаєв Є.С. Законодавче регулювання ПДВ та шляхи його вдосконалення. URL: http://projects.dune-hd.com/bitstream/handle/2010/33709/znpnudps_2012_1_40.pdf?sequence=1&isAllowed=y (дата звернення: 08.11.2021)
4. Кміт В.М., Шухайло Д.О. Зарубіжний досвід збирання ПДВ та доцільність його застосування в Україні. URL: http://rev.kpu.zp.ua/journals/2017/5_05_uk/59.pdf (дата звернення: 08.11.2021)
5. Покинтелиця В.С. Зарубіжний досвід від адміністрації податків. URL: https://er.knutd.edu.ua/bitstream/123456789/17778/1/20210614_301.pdf (дата звернення: 08.11.2021)

Широян Д.Г.,
здобувач вищої освіти
групи ОМП-20-1
Науковий керівник:
Лекар С.І.,
к.е.н., професор кафедри

НЕГАТИВНІ ТА ПОЗИТИВНІ НАСЛІДКИ ДІЯЛЬНОСТІ ОФШОРНИХ ЗОН

В останні роки істотно зросла мобільність капіталів, і розширення міжнародних фінансових ринків призвело до появи можливостей масового перерозподілу фінансових потоків і підприємницьких ресурсів не тільки між окремими країнами, а й групами країн. Міжнародна міграція капіталу вже давно стала звичайним явищем, що відображає процеси інтернаціоналізації і глобалізації світової економіки. Однією з особливостей глобалізації є стрімкий розвиток офшорних зон. За різними оцінками, більше 25% світового капіталу і до 60% фінансових потоків в світі проходять саме через офшорні зони.

Тенденція розвитку світового бізнесу за останні кілька років дозволяє багатьом вітчизняним підприємствам рухатися далі на світовий ринок. Дана тенденція дозволяє розширювати і глобалізувати офшорний сектор. Велика кількість сучасних і розвинених країн використовують для своєї роботи офшори.

Актуальність дослідження обумовлена необхідністю виявити переваги й недоліки офшорного підприємництва, яке стало ефективним засобом підвищення прибутковості міжнародного бізнесу, так як дозволяє суттєво знизити податкове навантаження. Разом із майже відсутнім наглядом та управлінням з боку держави за діяльністю таких підприємств. Що мають офшорний статус, - обумовили поширення податкових гаваней в бізнесовій практиці суб'єктів підприємницької діяльності усіх держав світу.

Аналіз тенденцій та особливостей розвитку офшорної діяльності підприємств та питання впливу офшорних юрисдикцій на економічний розвиток України а також тонізацію офшорних операцій, досліджували такі вітчизняні й зарубіжні учені Аксьонов Д., Барбер Х., Бозуленко О., Буглай В., Волкова Ю., Карлін М., Лімбан Е., Манзюк О., Палей С., Сала-і-Мартін Х., Стейнмо С., Уманцов Ю., Черкашин В., Чуркіна О., Шевчук Д.

Проте дана проблематика потребує подальших досліджень, так як у наявних дослідженнях висвітлена фрагментарно.

Потрібно зазначити, що самі по собі офшори не сприймають чимось поганим, так як компаніям надають певні бонуси на законних підставах. До позитивних сторін відносять:

1) створення сприятливих інвестиційних умов, у результаті чого підвищується кількість та розміри інвестиційних вкладів;

2) відбувається зменшення податкового тиску, внаслідок чого активізується діяльність країн у світовій економіці;

3) відбувається зниження інвестиційного ризику й забезпечення права власності, а це сприяє більш стабільному розвитку;

4) під час реєстрації офшорного підприємства відбувається сплата необхідних зборів до державного бюджету;

5) офшорні підприємства активно користуються інфраструктурою країни для досягнення своїх цілей;

6) надається можливість створювати стратегії розвитку підприємствам, які є більш гнучкими у порівнянні з конкурентами; відбувається стимулювання конкурентоспроможності підприємств.

7) Зміцнюються міжнародні стосунки;

8) створюється можливість застосовувати провідні управлінські технології з-за кордону, перш за все інформаційні у сфері банківської справи й засобів зв'язку.

До негативних сторін діяльності офшорних зон відносять [3]:

1) уникнення оподаткування, і як наслідок - недобросовісна податкова конкуренція. Відповідно до підрахунків експертів британської організації «Oxfam» втрати бюджету щороку від недоотримання податків складають у країнах, що розвиваються 124 млрд. дол. США [1];

2) дестабілізація економіки, так як офшорні зони у перспективі акумулюють значні обсяги капіталу, особливо спекулятивного характеру (сума коштів, згідно з оцінками експертів, з країн, що розвиваються, яка щороку переводиться в офшорні зони становить 800 млрд. євро;

3) створюються сприятливі умови для відтоку капіталу;

4) зростає тінізація економіки й стимулюється «відмивання» коштів, які одержані злочинним шляхом (відповідно до оцінки МВФ масштаби «відмивання» доходів кримінального походження становлять від 2 до 5% світового ВВП);

5) здійснюється вплив на соціальний стан в країнах-донорах, яке пов'язане із ухиленням від сплати податків та зборів;

6) невиправдано значні обсяги вкладання коштів у організацію офшорної юрисдикції у порівнянні із закордонними інвестиціями, так як досить часто офшорні центри виступають лише транзитною базою;

7) компанії намагаються користуватися внутрішнім ринком у офшорній зоні задля демпінгу товарів, які не відповідають міжнародним стандартам;

8) значна похибка під час створення економічних прогнозів;

9) відбувається сприяння підвищенню рівня безробіття у державах-донорах [2].

На основі дослідження Мартиненко В.О. та Гордієнко В.П., можемо зазначити, що офшорні зони - невід'ємна складова світового економічного простору й об'єктивний прояв сучасної глобалізації [2]. Також це новий вид діяльності для держави, так як за його допомогою вона створює сприятливе середовище для іноземних інвесторів. Однак функціонування офшорних зон

негативно позначається на стані української економіки, оскільки держава втрачає величезні кошти, котрі не надходять до Держбюджету. Щоби «протидіяти масовій втечі капіталу в офшорні зони, доцільно рекомендувати органам управління країни спрощення значної кількості податкових інструкцій, скасування низки валютних обмежень, що стосуються взаємодії українських підприємств з іноземними контрагентами, а також створення ефективної стратегії для розвитку бізнес-структур і покращення підприємницького середовища з урахуванням світових інтеграційних процесів. З урахуванням світового досвіду офшори для України мають трансформуватися із зон утримування прибутку, капіталів та прав власності на активи у зону української юрисдикції, використовуючи їх як філіали або як трамплін для завоювання висококонкурентних закордонних ринків. Це дасть змогу Україні отримати суттєві фінансово-інвестиційні потоки, покращити соціально-економічне становище» [2].

Для вирішення проблем, які пов'язані з негативними наслідками використання офшорних зон, необхідно щоб були активні дії держави й тісне міжнародне співробітництво із метою створення спільної законодавчої бази а також гармонізації податкової системи та системи штрафів задля скорочення відтоку капіталу із держави [4].

Отже, дослідження головних ознак діяльності офшорних зон вказує, що вони здійснюють значний вплив на економіку держави і тому необхідно гармонізувати податкову систему та систему державного контролю щодо скорочення відтоку капіталів з держави.

Список використаних джерел

1. Кахович О.О., Натюшин О.К. Шуліка О.О. Функціонування офшорного бізнесу та необхідність його законодавчого регулювання. Економічний простір. 2011. № 46. С. 12–20.
2. Мартиненко В.О., Гордієнко В.П. Аналіз функціонування офшорних зон та шляхи подолання наслідків їх негативного впливу на економіку України. ЕКОНОМІКА І СУСПІЛЬСТВО. МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ. 15 / 2018 С. 154-160
3. Харчук О.О., Коритнік С.А. Негативні наслідки діяльності офшорних зон та шляхи їх подолання в Україні. Міжнародний науковий журнал. 2016. № 6. Т. 3. С. 157–160.
4. Шереметинська О.В., Савчук І.В. Вплив офшорних зон на економіку України. Економічний простір. 2016. № 105. С. 58–66.

Яковчук А.В,
здобувач вищої освіти
групи ОПБ-19-1
Науковий керівник:
Калита Т.А.,
к.е.н., доцент кафедри

ОСОБЛИВОСТІ ЗАСТОСУВАННЯ СПРОЩЕНОЇ СИСТЕМИ ОПОДАТКУВАННЯ

Сьогодні дуже важливими є питання, що стосуються забезпечення оптимізації в оподаткуванні, достатнього рівня податкових надходжень як до державного, так і до місцевих бюджетів. При забезпеченні балансу в цих питаннях буде досягнуто достатній рівень стимулювання не тільки підприємницької діяльності, а й економічної системи України в цілому.

З цією метою було введено спрощену систему оподаткування. Спрощена система оподаткування, обліку та звітності – це особливий механізм справляння податків і зборів, що встановлює заміну сплати окремих податків і зборів на сплату єдиного податку в порядку та на умовах, визначених Главою 1 Розділу XIV ПКУ із одночасним веденням спрощеного обліку та звітності[1].

Дана система має низку обмежень, але вона є простішою з точки зору ведення бухгалтерського обліку. Для спрощеної системи оподаткування існує перелік дозволених видів діяльності. Також є обмеження щодо кількості найманих робітників та об'єму доходу. Ця система передбачає застосування одного виду податку – єдиного податку. Цей податок сплачується до місцевого бюджету.

З кожним днем спрощена система оподаткування, завдяки своїй простоті та зрозумілості, стає все більш популярною серед підприємців. Ця система надає велику кількість переваг суб'єктам малого бізнесу, таких як:

- Процедура реєстрації платників податків є спрощеною. Суб'єкти оподаткування можуть перейти на єдиний податок з початку року та з початку будь-якого кварталу;
- Спрощуються розрахунки, що пов'язані з визначенням сум податку;
- Надається право вибору сплати ПДВ;
- Розрахунок єдиного податку суб'єкта малого підприємництва – юридичної особи, який подається до податкового органу, здійснюється раз на квартал.

Перевагою спрощеної системи оподаткування також є те, що єдиний податок відноситься до місцевих органів і органи місцевого самоврядування можуть самостійно визначати ставки цього податку. Відповідно різні платники єдиного податку у різних містах чи областях можуть мати різні податкові зобов'язання. Це допомагає урахувати особливості територіальних громад та врахувати особливості споживчих потреб суспільних послуг[2, с.243].

Проте, відразу після створення спрощеної системи оподаткування почали виникати умови для незаконного ухилення від сплати податків. Саме це стало поштовхом для держави до реформування даної системи.

Варто зазначити, що в Україні на малих та середніх підприємствах тримаються цілі галузі, такі, як наприклад, телекомунікаційна, інформаційна. Саме через це навіть мінімальні зміни в оподаткуванні призводили виникнення суттєвих проблем для підприємництва, ведення господарювання ставало не вигідним.

Сьогодні в Україні суб'єкти малого бізнесу мають змогу обирати перебувати на загальній системі оподаткування чи на спрощеній. Вагомим недоліком залишається низька фіскальна ефективність єдиного податку, податок на прибуток займає більшу частку у зведеному бюджеті України, ніж єдиний податок[3]. Наочно це проілюстровано на рис. 1.

Таблиця 1

Структура доходів Зведеного бюджету України

Показники		2016	2017	2018	2019	2020
Податок на прибуток підприємств	млн. грн.	60223,2	73396,8	106182,3	117316,8	118471,8
	%	7,69%	7,22	8,97	9,10	8,61
Єдиний податок	млн. грн.	17167,1	24083,4	29564,2	35270,2	38031,0
	%	2,19	2,37	2,50	2,73	2,76
Доходи зведеного бюджету, млн. грн.	млн. грн.	782748,5	1016788,3	1184278,1	1289779,8	1376661,6

У спрощеній системі оподаткування новостворені суб'єкти господарювання не мають можливості на кілька перших років діяльності звільнитись від оподаткування, також для них відсутні пільгові умови кредитування.

До недоліків спрощеної системи оподаткування також можна віднести наступні:

- Підприємці зобов'язані сплачувати фіксовану суму податку, незалежно від результатів діяльності в першій та другій групі;
- Наявний постійний контроль розміру доходу задля недопущення перевищення встановлених обсягів для обраної групи спрощеної системи;
- Існують обмеження стосовно вибору виду діяльності, а також обмеження для розширення обсягів діяльності;
- Існують обмеження при використанні найманих працівників;
- Існують обмеження при роботі із фізичними та юридичними особами на загальній системі оподаткування;
- Соціальний захист для самого підприємця забезпечується лише в мінімальному розмірі[4, с.160].

Варто зауважити, що розмір податку для I та II категорій залежить від результатів діяльності, так як, наприклад, в загальній системі оподаткування, в якій базою оподаткування є чистий дохід, тобто має місце застосування єдиних податкових ставок для всіх платників, незалежно від обсягів виручки за звітний період. В результаті цього ставка податку не змінюється, навіть якщо діяльність є збитковою. Враховуючи сучасний стан економіки країни, це сприяє погіршенню фінансового стану малих та середніх підприємств.

Можна зробити висновок, що існування спрощеної системи оподаткування сьогодні є важливою складовою податкової політики. Проте, незважаючи на те, що вона дозволяє підприємству розвиватись, ця система стає також інструментом маніпуляцій та певної неузгодженості. Саме тому для держави важливо формувати заходи для недопущення зловживань в даній сфері, вдосконалити нормативно-правове забезпечення, врахувавши при цьому соціально-економічну та політичну ситуацію, а також регіональні особливості розвитку суб'єктів малого бізнесу.

Список використаних джерел

1. Податковий кодекс України від 18.03.2020р. № 2755-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17> (дата звернення: 29.10.2021)
2. Козинець І.Г. Спрощена система оподаткування в Україні: переваги і недоліки. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2020. № 3. С. 242-245.
3. Доходи зведеного бюджету України. URL: <https://index.minfin.com.ua/ua/finance/budget/cons/income/2019/> (дата звернення: 29.10.2021)
4. Онісіфорова В.Ю. Спрощена система оподаткування: сучасний стан, переваги, недоліки та перспективи. *Проблеми і перспективи розвитку підприємництва*. 2019. №23. С. 158-163.

Ясак В.А.
здобувач вищої освіти
групи ФМФА-20-1
Науковий керівник:
Іванишина О.С.,
к.е.н., доцент кафедри

СПРОЩЕНА СИСТЕМА ОПОДАТКУВАННЯ СУБ'ЄКТІВ МАЛОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА ТА ЇЇ РОЛЬ У РОЗВИТКУ МАЛОГО БІЗНЕСУ

Проблема оподаткування суб'єктів малого бізнесу є нагальною в багатьох країн світу, в тому числі і в Україні. У нашій країні мале підприємництво виступає ключовою ланкою і індикатором розвитку економіки. Воно часто стикається з певними труднощами ведення господарської діяльності, що обумовлено умовами жорсткої конкуренції на сучасному ринку. Для того щоб ефективно функціонувати, суб'єкти малого бізнесу потребують підтримки з боку держави, особливо це стосується зниження податкового тягаря. Кожна організація, бажаючи забезпечити свою конкурентоспроможність, шукає шляхи легального зниження податкових виплат, іншими словами, прагне до оптимізації оподаткування. Сутність даного процесу полягає в зменшенні податкового навантаження підприємства за допомогою використання різних методів, в тому числі спрощеної системи оподаткування.

В даний час держава надає можливість застосування різних легальних способів, які дозволяють знижувати розмір податкових платежів. Підприємству необхідно тільки вибрати і адаптувати найбільш прийнятні для нього варіанти, запропоновані державою. В Україні існують наступні режими оподаткування:

- загальний режим оподаткування – характеризується тим, що платники податків сплачують всі податки і збори, які встановлені податковим законодавством;

- спеціальні податкові режими – передбачає спрощену систему оподаткування, обліку і звітності.

Серед різновидів спеціальних податкових режимів виділяють спрощену систему оподаткування. Спрощена система оподаткування – це податковий режим, який передбачає зменшення податкового навантаження на суб'єкти малого підприємництва, а також спрощення ведення їх бухгалтерського обліку [2].

Серед переваг спрощеної системи оподаткування можна назвати наступні:

- є можливість самостійного вибору об'єкта оподаткування;
- операції не обкладаються ПДВ, отже, не потрібно оформляти рахунки-фактури;
- спрощено ведення податкового обліку;
- зменшено податкове навантаження на платника податків;

- надання податкової декларації один раз на рік;
- не потрібно ведення журналів реєстрації рахунків-фактур.

Як правило, використання спрощеної системи оподаткування дозволяє збільшити розмір чистого прибутку підприємства на 10-50%.

Якщо говорити про недоліки, то вони полягають в тому, що:

- заборонено займатися деякими видами діяльності (наприклад, страховою діяльністю, банківською діяльністю);
- в разі отримання збитків доводиться сплачувати мінімальний податок;
- відсутність права відкривати представництва (філії);
- є можливість втрати права на використання спрощеної системи оподаткування [5].

Протиріччя і складності, пов'язані з наявністю різноманіття методів спрощеного оподаткування, диктують необхідність розробки єдиної моделі спрощеного оподаткування суб'єктів малого бізнесу, побудованої з урахуванням ієрархії платників та існуючих організаційно-правових форм малого бізнесу.

На сьогоднішній день перспективи розвитку спрощеної системи оподаткування пов'язані зі збільшенням порога граничного розміру річного доходу, з метою можливості застосування спрощеної системи оподаткування великим колом суб'єктів малого бізнесу. Це пов'язано з тим, що чинне обмеження розміру виручки для платників єдиного податку за спрощеною системою оподаткування стимулює «тіньову діяльність». Так, за експертною оцінкою через приховування платниками податків своїх доходів до бюджетів усіх рівнів щорічно не надходить 30-40% податків [2].

Спрощена система оподаткування – порівняно недавнє нововведення в податковій системі України. Однак вона вже пройшла досить довгий шлях у своєму розвитку, і постійно вдосконалюється, все краще виконуючи своє головне завдання: підтримку малого бізнесу. Не можна сказати, що в самій спрощеній системі оподаткування і в практиці її застосування немає недоліків, проте ці недоліки поступово усуваються. Все це дозволяє говорити, що спрощена система оподаткування стала одним з фундаментальних компонентів податкової політики України і має хороші перспективи розвитку в майбутньому.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Романишин В. О. Конкурентоспроможність малого підприємництва в Україні: стан та перспективи підвищення. *Економічна теорія та право*. 2019. № 4 (39). С. 24-45.
2. Дмитрів В. І. Особливості застосування спрощеної системи оподаткування в Україні. *Економіка та митно-правові відносини*. 2017. Вип. 2. С. 41-49.
3. Сокотенюк С. М. Аналіз та методичні підходи до вибору системи оподаткування суб'єктами малого підприємництва. *Ефективна економіка*. 2017. № 6. С. 23-28.

4. Харчук Ю.Ю. Перспективи розвитку суб'єктів господарювання малого бізнесу України в контексті нововведень у спрощеній системі оподаткування, обліку та звітності. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія «Економіка»*. 2016. № 1 (29). С. 140-145.

5. Хромушина Л. А. Спрощена система оподаткування в Україні: реалії, проблеми та перспективи застосування. Глобальні та національні проблеми економіки. 2016. № 8. С. 875-879.